

“ 1) 02.02.2023 tarihli ve 7437 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 2’nci maddesiyle 04.11.1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun değiştirilen 54’üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (2) numaralı alt bendi, (b) bendinin (1) numaralı alt bendi ve (c) bendinin (1) numaralı alt bendinin Anayasa’ya aykırılığı

7437 sayılı Kanun’un 2’nci maddesiyle 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun “Öğrencilerin disiplin işleri” kenar başlıklı 54’üncü maddesi değiştirilmiştir. Kanun koyucu tarafından anılan değişikliğin yapılmasındaki ana saik, Anayasa Mahkemesi’nin 08.09.2022 tarihli ve 2022/54 E.; 2022/99 K. sayılı iptal kararıdır. Bu kapsamda anılan 54’üncü maddenin birinci fıkrasında disiplin cezaları ve disiplin cezalarını gerektiren disiplin suçları ağırlık derecelerine göre kademeli olarak sayılmıştır.

-Söz konusu birinci fıkranın (a) bendinde; kınama yaptırımını düzenlenmiştir. Kınama yaptırımını gerektirir fiillerden biri de; iptali talep edilen (2) numaralı alt bentte yer alan “Ders, seminer, sınav, uygulama, laboratuvar, atölye çalışması, bilimsel toplantı ve konferans gibi çalışmaların düzenini bozmak”tır.

- Söz konusu birinci fıkranın (b) bendinde; yükseköğretim kurumundan bir haftadan bir aya kadar uzaklaştırma yaptırımını düzenlenmiştir. Yükseköğretim kurumundan bir haftadan bir aya kadar uzaklaştırma yaptırımını gerektirir fiillerden biri de; iptali talep edilen (1) numaralı alt bentte yer alan “Öğrenme ve öğretme hürriyetini engelleyici veya yükseköğretim kurumlarının işleyiş ve huzurunu bozucu eylemlerde bulunmak”tır.

- Söz konusu birinci fıkranın (c) bendinde; yükseköğretim kurumundan bir yarıyıl için uzaklaştırma yaptırımını düzenlenmiştir. Yükseköğretim kurumundan bir yarıyıl için uzaklaştırma yaptırımını gerektirir fiillerden biri de; iptali talep edilen (1) numaralı alt bentte yer alan “Yükseköğretim kurumlarında işgal ve benzeri fiillerle yükseköğretim kurumunun hizmetlerini engelleyici eylemlerde bulunmak”tır.

Kademeli olarak farklı yaptırımlar bağlanan ancak farklı biçimlerde ifade edilen ve aynı nitelikteki eylemleri düzenleyen iptali talep edilen alt bentler, aşağıda ayrıntılı olarak gösterildiği üzere Anayasa’ya aykırıdır.

Her bir aykırılık durumunu ayrı ayrı ele almadan önce, üniversite öğrencilerinin, gerek düşünce ve ifade özgürlüklerinin gerekse toplu özgürlüklerin kullanılmasına ilişkin özel konumuna da dikkat çekmek uygun düşer. Şöyle ki; yükseköğrenim özgürlüğünün bireysel olarak öznesi olan öğrenciler, kurumsal çerçevede kullanılan bu özgürlüğün aynı zamanda toplu olarak öznesi konumundadır. Bu çifte özne olma durumu, üniversite gençliğini ifade özgürlüğü ve toplu özgürlükler bakımından ayrıcalıklı bir konuma getirmektedir. Bu itibarla, üniversite öğrencileri, ifade özgürlüklerinin toplu kullanımının ayrıcalıklı özneleri olarak nitelenebilir. Aynı şekilde toplu özgürlükleri de, kurumsal çerçevede toplu olarak spontane olarak (kendiliğinden) kullanabilme ortam ve olanağına sahipler. Yüksek düzeyde öğrenimin doğasında var olan bu özellik, üniversite öğrencilerinin ifade özgürlüklerini toplu olarak kullanabilmeleri ve toplu özgürlüklerden barışçıl olması kaydı ile doğrudan yararlanabilmeleri ölçüsünde, üniversite öğrencilerini demokratik yapıtaşına haline getirir. Bu nedenle, üniversite öğrencilerine ilişkin disiplin kurallarının düzenlenmesinde bu özelliklerin de göz önünde bulundurulması gerekir. Haliyle, şiddete başvuru söz konusu olmadığı ve barışçıl olduğu

sürece, yükseköğretim kurumlarında öğrencilerin hal ve davranışlarında kural, özgürlük lehine yorum olmalıdır.

a)Hukuk devleti ve idarenin kanuniliği ilkeleri bakımından: Hukuk devleti, bütün işlem ve eylemlerinin hukuk kurallarına uygunluğunu başlıca geçerlik koşulu sayan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurmayı amaçlayan ve bunu geliştirerek sürdüren, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, insan haklarına saygı duyarak bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, Anayasa'ya ve hukuk kurallarına bağlılığa özen gösteren, yargı denetimine açık olan, yasaların üstünde yasa koyucunun da uymak zorunda olduğu temel hukuk ilkeleri ile Anayasa'nın bulunduğu bilinci olan devlettir (Anayasa Mahkemesi'nin 02.06.2009 tarihli ve 2004/10 E.; 2009/68 K. sayılı Kararı). Hukuk devletinin ön koşullarından olan hukuki güvenlik ilkesi, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını; hukuki belirlilik ilkesi de, kanun hükümlerinin şüpheye yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılabilir olmasını ve ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlemler içermesini ifade etmektedir (bkz. AYM 9.2.2017, 2016/143 E.– 2017/23 K. par. 13; RG. 12.4.2017-30036) (Anayasa Mahkemesi'nin 04.05.2017 tarihli ve 2015/41 E.; 2017/98 K. sayılı Kararı). Başka bir deyişle, hukuk devleti ilkesi gereğince, idareye işlem yaparken ve eylem tesisi ederken veya görevlerini yerine getirirken belirli oranda hareket serbestliği sağlayan takdir yetkisinin kullanımı mutlak, sınırsız, keyfi biçimde gerçekleşemez; idarenin takdir yetkisinin sınırları, keyfi işlem ve eylemleri önlemek amacıyla kanunla çizilmelidir. Öte yandan; Anayasa'nın 123. maddesinde yer alan idarenin kanuniliği ilkesinin iki boyutu bulunmaktadır. İlk boyutu, idarenin secundum legem özelliğidir (kanuna dayanma ilkesidir). Bu ilkeye göre idarenin düzenleme yetkisi kanundan kaynaklanır. İkinci boyutu, idarenin intra legem özelliğidir (kanuna aykırı olmama ilkesidir). Bu ilkeye göre idarenin işlem ve eylemleri, kanunun çizdiği sınırlar içinde kalmalıdır.

-Anılan 54'üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendinin (2) numaralı alt bendine konu fiil, “ders, seminer, sınav, uygulama, laboratuvar, atölye çalışması, bilimsel toplantı ve konferans gibi çalışmaların düzenini bozmak”tır. Ancak bir öğrenci, hangi eylemde bulunduğu takdirde; söz konusu eylemin, “bu türden çalışmaların düzenini bozan” bir niteliğe sahip olacağı belirsizdir. Başka bir anlatımla idare, bu türden çalışmaların düzenini bozucu eylemin ne olduğu hususunda nesnel, net, açık, anlaşılabilir bir ölçütle kayıtlanmadığından ve sınırsız bir takdir yetkisine sahip olduğundan; iptali talep edilen alt bende konu eylemi son tahlilde keyfi biçimde belirleyecektir. Söz gelimi anayasal haklarına istinaden bir dersin işlendiği esnada dersi veren öğretim elemanı ile akademik olarak farklı bir görüşü savunan ve bunu dile getiren yahut bir konferans sırasında katılımcıyı (protesto eden) eleştiren öğrencilerin eylemi, bu türden çalışmaların düzenini bozucu olarak nitelendirilebilecektir. Oysa bu türden düşünce açıklamaları, eğitim hakkının ve ifade özgürlüğünün başat öğeleridir; bu türden çalışmalarda işin doğası gereği müzakere yürütülmektedir.

-Anılan 54'üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendinin (1) numaralı alt bendi “Öğrenme ve öğretme hürriyetini engelleyici veya yükseköğretim kurumlarının işleyiş ve huzurunu bozucu eylemlerde bulunmak”tır. Ancak bir öğrenci, hangi eylemde bulunduğu takdirde; söz konusu eylemin, “öğrenme ve öğretme hürriyetini engelleyici veya yükseköğretim kurumlarının işleyiş ve huzurunu bozan” bir niteliğe sahip olacağı belirsizdir. Başka bir anlatımla idare, “öğrenme ve öğretme hürriyetini engelleyici veya yükseköğretim kurumlarının işleyiş ve huzurunu bozucu” eylemin ne olduğu hususunda nesnel, net, açık, anlaşılabilir bir ölçütle kayıtlanmadığından ve sınırsız bir takdir yetkisine sahip olduğundan; iptali talep edilen alt bende konu eylemi son tahlilde keyfi biçimde belirleyecektir. Söz gelimi anayasal haklarına istinaden yemekhane yemek fiyat artışı konusunda ekonomik olarak

rahatsızlık duyan ve bir uzlaşma içinde makul bir fiyat belirlenmesini talep eden öğrencilerin eylemi, öğrenme ve öğretme hürriyetini engelleyici veya yükseköğretim kurumlarının işleyiş ve huzurunu bozucu olarak nitelendirilebilecektir.

-Anılan 54'üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendi “Yükseköğretim kurumlarında işgal ve benzeri fiillerle yükseköğretim kurumunun hizmetlerini engelleyici eylemlerde bulunmak”tır. Ancak bir öğrenci, hangi eylemde bulunduğu takdirde; söz konusu eylemin, “yükseköğretim kurumlarında işgal ve benzeri fiillerle yükseköğretim kurumunun hizmetlerini engelleyici” bir niteliğe sahip olacağı belirsizdir. Başka bir anlatımla idare, yükseköğretim kurumlarında işgal ve benzeri fiillerle yükseköğretim kurumunun hizmetlerini engelleyici eylemin ne olduğu hususunda nesnel, net, açık, anlaşılabilir bir ölçütle kayıtlanmadığından ve sınırsız bir takdir yetkisine sahip olduğundan; iptali talep edilen alt bende konu eylemi son tahlilde keyfi biçimde belirleyecektir. Bununla birlikte her ne kadar kanun koyucu iptali talep edilen alt bende konu fiili, “işgal ve benzeri fiillerle” şeklinde ibare kullanmak suretiyle (tadadi metotla) örneklendirse de; bu örnekleme kanunilik ilkesinin gereğini karşılamadığını belirtmekle birlikte; bir yeri ele geçirme temelli işgal ve benzeri fiillerin ne olduğu da açık değildir. Yine söz gelimi anayasal haklarına istinaden kamuoyunun gündeminde olan bir konu hakkında üniversite bahçesinde görüşlerini ifade eden öğrencilerin eylemi, yükseköğretim kurumlarında işgal ve benzeri fiillerle yükseköğretim kurumunun hizmetlerini engelleyici olarak nitelendirilebilecektir. Oysa öğrencilerin de ifade özgürlüğü ve toplantı ve gösteri yürüyüşü hakları vardır ve bu haklarını öğrenci sıfatlarıyla yükseköğretim kurumu bünyesinde kullanabilmeleri gerekir.

Buna ilave olarak belirtmek gerekir ki iptali talep edilen üç alt bendin içerdiği belirsizlik; aynı eylemin, üç kategoriden herhangi birinin kapsamında değerlendirilebilmesini de mümkün kılmaktadır. Başka bir anlatımla, aynı nitelikte eylemde bulunan üç öğrenci; bir yükseköğretim kurumunda kınama cezası alabilecek; bir başka yükseköğretim kurumundan bir haftadan bir aya kadar uzaklaştırılabilecek; bir diğer yükseköğretim kurumundan bir yarıyıl için uzaklaştırılabilecektir.

Yine anılan 54'üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendinin (1) numaralı alt bendinde “Öğrenme ve öğretme hürriyetini engelleyici” ibaresi ve (c) bendinin (1) numaralı alt bendinde “yükseköğretim kurumunun hizmetlerini engelleyici” ibaresi yer almaktadır. Ancak hangi hallerde, bu türden bir engellenmenin söz konusu olacağı belirsizdir. Belirtmek gerekir ki, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 112'nci maddesinde eğitim ve öğretim hakkının engellenmesi suçu düzenlenmektedir:

“(1) Cebir veya tehdit kullanılarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla;

a) Devletçe kurulan veya kamu makamlarının verdiği izne dayalı olarak yürütülen her türlü eği-tim ve öğretim faaliyetlerine,

b) Kişinin eğitim ve öğretim hakkını kullanmasına,

c) Öğrencilerin toplu olarak oturdukları binalara veya bunların eklentilerine girilmesine veya orada kalınmasına,

engel olunması hâlinde, fail hakkında iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.”

Ancak ceza normları bakımından getirilen kıyas yasağı (nullum crimen nulla poena sine lege) ile Türk Ceza Kanunu'ndaki hükmün adli suç ve 2547 sayılı Kanun'daki hükmün disiplin suçu olduğu nazara alındığında; normatif çerçevede bu ibarelerin tanımına elverişli (kanun düzeyinde) bir düzenleme bulunmamaktadır.

Başka bir anlatımla kanun koyucu, iptali istenen alt bentlere konu disiplin cezasını net biçimde ortaya koymayarak; keyfi uygulamaların önünü açmıştır. İdare, herhangi bir eylemin “ders, seminer, sınav, uygulama, laboratuvar, atölye çalışması, bilimsel toplantı ve konferans gibi çalışmaların düzenini bozduğunu”; “öğrenme ve öğretme hürriyetini engelleyici veya yükseköğretim kurumlarının işleyiş ve huzurunu bozucu” nitelikte olduğunu; “yükseköğretim kurumlarında işgal ve benzeri fiillerle yükseköğretim kurumunun hizmetlerini engelleyici” nitelikte olduğunu keyfi biçimde takdir edebilecek; dolayısıyla disiplin suçuna konu fiillerin içeriğini, her bir somut olay bakımından nesnel ölçütlere dayanmayarak, farklı biçimlerde doldurabilecektir.

Başka bir anlatımla “ders, seminer, sınav, uygulama, laboratuvar, atölye çalışması, bilimsel toplantı ve konferans gibi çalışmaların düzenini bozmak”, “öğrenme ve öğretme hürriyetini engelleyici veya yükseköğretim kurumlarının işleyiş ve huzurunu bozucu eylemlerde bulunmak”, “yükseköğretim kurumlarında işgal ve benzeri fiillerle yükseköğretim kurumunun hizmetlerini engelleyici eylemlerde bulunmak” şeklindeki fiillerin; hukuk devletinin temel taşı olan maddi anlamdaki kanunilik kıstasının gereklerini karşılması ve kanuna dayanması ile kanuna aykırı olmaması için; genel çerçevesinin keyfi uygulamaya yer vermeyecek açıklıkta kanun düzeyinde çizilmesi gerekmektedir. Diğer bir deyişle kanun koyucu, -anayasal ilkelerin aksine- bu fiillerin nesnel ve somut ölçütlere istinaden tespit edilmesi hakkında tamamen sessiz kalmış, bu konuyu idarenin uhdesine bırakmıştır. O kadar ki; ihtilafli alt bentlerin içerdiği belirsizlik ve öngörülemezlik nedeniyle; uygulamada aynı türden içerikli, aynı usuldeki ve fakat farklı dünya görüşlerine sahip öğrenci grupları tarafından bulunan benzer eylemlerin suçların maddi unsurunu oluşturup oluşturmadığı keyfi şekilde kabul edilecektir.

Kanun koyucu, anılan alt bentleri-kanunilik ilkesinin aksine- net biçimde (söz gelimi şiddet veya nefret amaçlı, silahlı-saldırgan biçimde, cebir kullanarak) sınırlandırmamak suretiyle; disiplin suçlarına konu fiilleri, idarenin düzenleyici (ve dahi birel) işlemlerinin düzenleme alanının konusu yapmış; -maddi anlamda- kanuni dayanaktan yoksun bırakmıştır. Kanun düzeyinde idareyi kayıtlayacak nesnel ölçütlerle belirlenmesi gereken disiplin suçlarına konu fiilleri, idarenin düzenleyici (ve dahi birel) işlemlerine tevdi eden ve yukarıda tanımlandığı anlamda maddi anlamda kanunilik ilkesinin gereklerini yerine getirmeyen ihtilafli alt bentler, Anayasa'nın 2 ve 123'üncü maddelerine aykırıdır.

Diğer bir söyleyişle özlük işleri kapsamında değerlendirilen disiplin suçlarına konu fiillerin (“ders, seminer, sınav, uygulama, laboratuvar, atölye çalışması, bilimsel toplantı ve konferans gibi çalışmaların düzenini bozmak”, “öğrenme ve öğretme hürriyetini engelleyici veya yükseköğretim kurumlarının işleyiş ve huzurunu bozucu eylemlerde bulunmak”, “yükseköğretim kurumlarında işgal ve benzeri fiillerle yükseköğretim kurumunun hizmetlerini engelleyici eylemlerde bulunmak”) hangi hallerde sübut edeceği; hukuki işlem olarak (maddi anlamda kanun niteliğini de haiz olan) bir kanun ile açıkça ortaya konulmamıştır. Bu nedenle idarenin yapacağı düzenlemeleri, tek başına ve çok kısa vadede değiştirebilmesi olasılığı da; öğrencilerin (sırasıyla kınama, yükseköğretim kurumundan bir haftadan bir aya kadar uzaklaştırma, yükseköğretim kurumundan bir yarıyıl için uzaklaştırma konulu) disiplin cezalarına muhatap kılınması bakımından hukuki öngörülebilirlik ilkesini zedelemektedir.

İdarenin uhdesine sınırları belirsiz, aşırı ölçüde geniş bir düzenleme alanının bırakılması, anılan 54'üncü maddenin uygulanmasını sağlamaya ilişkin anayasal işlevinin ötesine geçerek, şekli anlamda kanun aracılığıyla, idarenin (düzenleyici ve dahi birel) işlemlerine, maddi anlamda kanun koyma yetkisinin tanınması anlamına gelecektir.

Bu nedenlerle iptali talep edilen alt bentler, Anayasa'nın 2 ve 123'üncü maddelerine aykırıdır.

b)Yasama yetkisinin devredilmezliği bakımından; Anayasa'nın 7'nci maddesinde temelini bulan yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesine göre, yasama yetkisi yalnız Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne aittir. Bu nedenle idareye düzenleme yetkisi veren bir yasa kuralının temel ilkeleri ortaya koyması ve çerçeveyi çizmesi gerekir. Diğer bir deyişle idareye sınırsız ve belirsiz bir düzenleme yetkisi bırakılamaz. Nitekim idarenin düzenleme yetkisi; sınırlı, tamamlayıcı ve bağımlı bir yetkidir. Yasa ile yetkilendirme, Anayasa'nın öngördüğü biçimde yasa ile düzenleme anlamını taşımamaktadır (Anayasa Mahkemesi'nin 02.05.2008 tarihli ve 2005/68 E.; 2008/102 K. sayılı Kararı). İptali talep edilen alt bentlerin hükümlerinde olduğu gibi temel ilkeleri belirlenmeksizin ve çerçevesi çizilmeksizin; idareye; bir eylemin "ders, seminer, sınav, uygulama, laboratuvar, atölye çalışması, bilimsel toplantı ve konferans gibi çalışmaların düzenini bozduğunu"; "öğrenme ve öğretme hürriyetini engelleyici veya yükseköğretim kurumlarının işleyiş ve huzurunu bozucu" nitelikte olduğunu; "yükseköğretim kurumlarında işgal ve benzeri fiillerle yükseköğretim kurumunun hizmetlerini engelleyici" nitelikte olduğunu tespit etme yetkisi veren yasa hükmü, Anayasa'nın 7'nci maddesine aykırılık oluşturur.

c)Hukuk devleti ilkesi ile suç ve cezaların kanuniliği ilkesi bakımından: Anayasa'nın 2'nci maddesinde yer alan hukuk devletinin temel ilkelerinden biri "belirlilik"tir. Belirlilik ilkesi, yalnızca yasal belirliliği değil, daha geniş anlamda hukuki belirliliği de ifade etmektedir. Yasal düzenlemeye dayanarak erişilebilir, bilinebilir ve öngörülebilir gibi niteliksel gereklilikleri karşılması koşuluyla, mahkeme içtihatları ve yürütmenin düzenleyici işlemleri ile de hukuki belirlilik sağlanabilir. Asıl olan muhtemel muhataplarının mevcut şartlar altında belirli bir işlemin ne tür sonuçlar doğurabileceğini öngörmelerini mümkün kılacak bir normun varlığıdır. AİHM de, hukuk devletinin ön koşullarından olan hukuki güvenlik ve hukuki belirlilik ilkeleri uyarınca; hukuk normlarının erişilebilir, öngörülebilir ve hukukun üstünlüğü ilkesine uygun olmaları gerektiğini ifade etmektedir (AİHM, Ürper ve Diğerleri/Türkiye, 20 Ocak 2010, başvuru no: 14526/07, §28). Anayasa'nın 38'inci maddesinin ilk fıkrasında, "Kimse, kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz"; üçüncü fıkrasında da "Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur." denilerek "suç ve cezanın kanuniliği" ilkesi getirilmiştir. Kişilerin yasak eylemleri önceden bilmeleri düşüncesine dayanan bu ilkeyle temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması amaçlanmaktadır. Anayasa'nın 38'inci maddesinde idari ve adli cezalar arasında bir ayırım yapılmadığından disiplin cezaları da bu maddede öngörülen ilkelere tâbidir (Anayasa Mahkemesi'nin 14.01.2015 tarihli ve 2014/100 E.; 2015/6 K. sayılı Kararı).

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 7'nci maddesi de, suçta ve cezada kanunilik ilkesini güvencelemektedir (AİHM, Kokkinakis/Yunanistan, 25 Mayıs 1993, başvuru no : 14307/88 § 52). Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Sözleşme'nin 7'nci maddesi uyarınca, kovuşturma ve mahkumiyete yol açan eylemin icra edildiği tarihte, ilgili eylemi cezalandırılabilir kılan kanuni bir düzenlemenin bulunmasının ve verilen cezanın da ilgili düzenleme tarafından belirlenmiş sınırları aşmamasının gerektiğini belirtmektedir (AİHM, Del Río Prada/İspanya, 21 Ekim 2013, başvuru no: 42750/09, § 80). Suçların kanuniliği ilkesi,

suçun kanun tarafından açıklıkla tanımlanmasını gerektirir (AİHM, Cantoni/Fransa, 15 Kasım 1996, başvuru no: 17862/91, § 29). Sözleşme'nin 7'nci maddesindeki "hukuk" sözcüğü, ulaşılabilirlik ve öngörülebilirlik niteliklerini içerir. Bu itibarla; kişi, gerektiğinde mahkemelerce yapılan yorumların da yardımıyla, ilgili düzenlemenin lafzından, hangi eylem ve ihmallerin cezai sorumluluğunu doğuracağını ve söz konusu eylem ya da ihmal sebebiyle hangi cezaya hükmedileceğini bilebilmelidir (AİHM, Kafkaris/Kıbrıs, 12 Şubat 2008, başvuru no: 21906/04, § 140).

Suçların ve cezaların kanuniliği ilkesi, disiplin suç ve cezaları bakımından da geçerlidir. Nitekim Anayasa Mahkemesi de Emniyet Teşkilatı mensupları hakkındaki disiplin suç ve cezalarının nizamname ile tayin edilmesini öngören hükme ilişkin verdiği iptal kararında bu hususu vurgulamıştır (Anayasa Mahkemesi'nin 13.01.2016 tarihli ve 2015/85 E.; 2016/3. K. sayılı Kararı):

"10. Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında, "Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir. Ancak, malî ve sosyal haklara ilişkin toplu sözleşme hükümleri saklıdır." denilmek suretiyle memurlar ve diğer kamu görevlileri, özlük hakları bakımından yasal güvenceye kavuşturulmuştur. Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin ve bu bağlamda emniyet teşkilatı mensuplarının statü haklarını doğrudan etkileyen disiplin işlemlerinin "diğer özlük işleri" kavramı kapsamına girdiğine kuşku bulunmamaktadır.

11. Kanuni düzenleme ilkesi, düzenlenen alanda temel ilkelerin kanunla konulmasını ve çerçeve-nin kanunla çizilmesini ifade etmektedir. Bu niteliği taşıyan bir yasal düzenleme ile uzmanlık ve teknik konulara ilişkin ayrıntıların belirlenmesi konusunda yürütme organına yetki verilmesi, kanuni düzenleme ilkesine aykırılık oluşturmaz.

12. Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasında, "Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz." denilerek "suçun kanuniliği" ilkesi; üçüncü fıkrasında da "Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur." ifadesine yer verile-rek "cezanın kanuniliği" ilkesi getirilmiştir. Anayasa'nın 38. maddesinde yer alan "suçta ve cezada kanu-nilik" ilkesi uyarınca, hangi eylemlerin yasaklandığı ve bu yasak eylemlere verilecek cezaların hiçbir kuş-kuya yer bırakmayacak biçimde kanunda gösterilmesi, kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belli olması gerekmektedir. Kişilerin yasak eylemleri önceden bilmeleri gerektiği düşüncesine dayanan bu ilkeyle te-mel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması amaçlanmaktadır.

13. Anayasa'nın 38. maddesinde idari suç ve cezalar ile adli suç ve cezalar arasında bir ay-rım yapılmadığından, her ikisi de bu maddede öngörülen ilkelere tabidir. Adli ve idari suçlarda dav-ranış normlarına aykırı ve haksızlık teşkil eden bir fiille, kanun koyucunun koruma altına aldığı bir hu-kuki değer ihlali söz konusu olup adli ve idari cezaların her ikisi de cebir içermektedir.

14. Korunan hukuki değer ile ihlalin neden olduğu hukuki sonuçların aynı olmaması ise, idari suç ve cezalar ile adli suç ve cezalar arasındaki temel farklılığı oluşturmaktadır. Adli para cezalarından da-ha yüksek miktarlarda idari para cezalarının verilebilmesine olanak tanıyan düzenlemeler de bulunmak-la birlikte adli suçlar için öngörülen cezaların idari suçlar için öngörülen cezalardan genellikle daha ağır olması, hürriyeti bağlayıcı cezaların kural olarak adli suçlar yönünden geçerli olabilmesi, idari suç-larda kanun koyucunun daha az önem atfettiği bir hukuki değer ihlal edilmesi ve öngörülen yaptırımın da genellikle idari bir makam tarafından

idari usuller izlenerek uygulanması nedeniyle Anayasa'nın 38. maddesindeki ilkelerin aynı boyut ve kapsamıyla idari suçlara da uygulanması, işin mahiyetine uygun düşmemektedir. Bu bağlamda, yasama organının ağır işleyen yapısı ile ekonomik ve teknik hayatın hızla değişen ve gelişen şartları gözetilerek, suç ve cezalarda kanunilik ilkesinin idari suçlar yönünden daha esnek uygulanması gerekmektedir.

15. Buna karşılık, "suçta ve cezada kanunilik" ilkesinin daha esnek uygulandığı idari suçlar yönünden de suç ve cezalara ilişkin düzenlemelerin yalnızca kanun metninde yer alması yeterli değildir. Anayasa Mahkemesinin 14.1.2015 tarihli ve E.2014/100, K.2015/6 sayılı kararında da vur-gulandığı üzere, söz konusu düzenlemelerin içerik bakımından da belirli amacı gerçekleştirmeye elverişli olması gerekir. Bu açıdan kanunun metni, bireylerin hangi somut fiil ve olguya hangi hu-kuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını belirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine imkân verecek düzeyde kaleme alınmış olmalıdır. Bu nedenle, belirli bir kesinlik içinde kanunda hangi fiile hangi hukuksal yaptırımın bağlandığının bireyler tarafından bilinmesi ve eylemlerin sonuçlarının öngörülebilmesi gerekir.

16. Disiplin cezaları, kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacıyla öngörül-müş, yapma veya yapmama biçiminde beliren davranış kurallarının ihlali hâlinde uygulanan ,yasal ola-rak düzenlenmiş idari yaptırımlardır. Kamu hizmetlerini yürütenlerin görev, yetki ve sorumlulukları ka-mu hizmeti ve hizmet gerekleri ile sınırlandırılmış, bu sınırlar dışına çıkanların ise disiplin cezaları ile cezalandırılmaları ilgili kanunlarda öngörülmüştür.

17. Emniyet teşkilatı mensuplarının disiplin suçları, Anayasa'nın yukarıda yer alan hükümleri gereğince kanunla düzenlenmesi öngörülen hususlar arasında yer almaktadır. Kanun'da disiplin ceza-la-rının türleri, disiplin cezası vermeye yetkili makamlar ve cezaların kesinleşme usulü belirlendiği hâlde söz konusu cezaların verilmesini gerektiren disiplin suçlarının tüzükle belirlenmesini öngören kuralla ge-tirilen tek ölçüt, "polislik mesleğinin haiz olduğu önem ve özelliğın gözetilmesi" olup, bunun dışında her-hangi bir kurala yer verilmemiştir. Bu hâliyle disiplin suçları konusunda emniyet teşkilatı mensupları için getirilmiş kanuni bir güvence bulunmamaktadır. İtiraz konusu kural, disiplin suçlarıyla ilgili genel ilke-leri ortaya koymamakta, çerçeveyi çizmemekte, disiplin cezalarını gerektiren eylemleri genel hatlarıyla da olsa belirlememektedir.

18. Belirtilen niteliği nedeniyle disiplin cezalarını gerektiren fiil ve hareketlerin, düzenlenecek tüzükle belirlenmesini öngören itiraz konusu kural, yaptırım konusu eylemleri yasal düzeyde belirleme-mekte ve bireylerin hangi somut fiil ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını be-lirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine yasal çerçevede imkân tanımamaktadır. Bu yönüyle ku-ral, Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen "suçta kanunilik" ilkesine ve Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında hükme bağlanan "kanuni düzenleme" ilkesine aykırılık oluşturmaktadı-r.

19. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 38. ve 128. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.”

O halde hukuk devleti ilkesinin somut bir görünümü olan suç ve cezaların kanuniliği ilkesi karşısında; öğrencilere sırasıyla kınama, yükseköğretim kurumundan bir haftadan bir aya kadar uzaklaştırma, yükseköğretim kurumundan bir yarıyıl için uzaklaştırma konulu disiplin cezalarının verilmesini gerektirecek tüm fiiller, kanun düzeyinde net bir biçimde ortaya konulmalıdır. İptali talep edilen alt bentlerde yer alan fiiller ise, “ders, seminer, sınav, uygulama, laboratuvar, atölye çalışması, bilimsel toplantı ve konferans gibi çalışmaların

düzenini bozmak”, “öğrenme ve öğretme hürriyetini engelleyici veya yükseköğretim kurumlarının işleyiş ve huzurunu bozucu eylemlerde bulunmak”, “yükseköğretim kurumlarında işgal ve benzeri fiillerle yükseköğretim kurumunun hizmetlerini engelleyici eylemlerde bulunmak” şeklindedir. Ancak yukarıda açıklandığı üzere iptali talep edilen alt bentler, kanun düzeyinde idareyi kayıtlayacak nesnel, net, açık ve anlaşılabilir ölçüt (söz gelimi şiddet veya nefret amaçlı, silahlı-saldırgan biçimde, cebir kullanarak) öngörmeyerek; bir eylemin “ders, seminer, sınav, uygulama, laboratuvar, atölye çalışması, bilimsel toplantı ve konferans gibi çalışmaların düzenini bozduğunu”; “öğrenme ve öğretme hürriyetini engelleyici veya yükseköğretim kurumlarının işleyiş ve huzurunu bozucu” nitelikte olduğunu; “yükseköğretim kurumlarında işgal ve benzeri fiillerle yükseköğretim kurumunun hizmetlerini engelleyici” nitelikte olduğunu tespit etmeyi, idarenin sınırsız takdir yetkisine bırakılmaktadır. İhtilafli alt bentler; yarattığı belirsizlik ve öngörülemezlikle, bu iki kavramı asgari öğeleri olarak içeren hukuk devleti ile suç ve cezaların kanuniliği ilkeleriyle keskin bir tezat içerisinde bulunmaktadır. İptali talep edilen alt bentler, suç ve cezaların kanuniliği ilkesinin aksine; bir eylemin “ders, seminer, sınav, uygulama, laboratuvar, atölye çalışması, bilimsel toplantı ve konferans gibi çalışmaların düzenini bozduğunu”; “öğrenme ve öğretme hürriyetini engelleyici veya yükseköğretim kurumlarının işleyiş ve huzurunu bozucu” nitelikte olduğunu; “yükseköğretim kurumlarında işgal ve benzeri fiillerle yükseköğretim kurumunun hizmetlerini engelleyici” nitelikte olduğunu belirleme yetkisini de idarenin keyfi takdirine bıraktığından; Anayasa’nın 2 ve 38’inci maddelerine aykırıdır.

ç)Eşitlik ilkesi bakımından: Ayrıca iptali talep edilen alt bentlere konu fiilleri (bir eylemin “ders, seminer, sınav, uygulama, laboratuvar, atölye çalışması, bilimsel toplantı ve konferans gibi çalışmaların düzenini bozduğunu”; “öğrenme ve öğretme hürriyetini engelleyici veya yükseköğretim kurumlarının işleyiş ve huzurunu bozucu” nitelikte olduğunu; “yükseköğretim kurumlarında işgal ve benzeri fiillerle yükseköğretim kurumunun hizmetlerini engelleyici” nitelikte olduğunu) tespit etme yetkisinin sınırsız biçimde idarenin uhdesine bırakılması, aynı içerikte ve aynı usulde eylemde bulunan öğrenciler arasında idare tarafından kayırma/ayırıcılık yapılmasına neden olabileceğinden, anılan alt bentler, Anayasa’nın 10’uncu maddesinde yer alan eşitlik ilkesine de aykırıdır. Zira eşitlik ilkesinin ihlal edilip edilmediği hususunun tespiti, münferit olayda benzer kişi kategorileri arasında gerçekleştirilen ayrıma ilişkin bir “haklı neden”in var olup olmadığına göre yapılır.

Anayasa Mahkemesi’nin ifade ettiği üzere; “[Eşitlik ilkesi] ile güdülen amaç, benzer koşullar içinde olan, özdeş nitelikte bulunan durumların yasalarca aynı işleme uyruk tutulmasını sağlamaktır.” (Anayasa Mahkemesi’nin 13.04.1976 tarihli ve 1976/3 E.; 1976/3 K. sayılı Kararı). Yine AYM’ye göre; “Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir” (Anayasa Mahkemesi’nin 07.02.2006 tarihli ve 2006/11 E.; 2006/17 K. sayılı Kararı). Eşitlik ilkesinin ihlal edilip edilmediği hususunun tespitinde, somut olayda yapılan ayırımın haklı bir nedene dayanıp dayanmadığı noktası dikkate alınır: “Anayasa’nın 10. maddesinde öngörülen eşitlik, mutlak anlamda bir eşitlik olmayıp, ortada haklı nedenlerin bulunması halinde, farklı uygulamalara imkan veren bir ilkedir” (Anayasa Mahkemesi’nin 11.12.1986 tarihli ve 1985/11 E.; 1986/29 K. sayılı Kararı).

Ne var ki, iptali talep edilen alt bentlerin idareye verdiği keyfi uygulamalara sebep olabilecek sınırsız takdir yetkisi, idare tarafından aynı nitelikte eylemde bulunan öğrencilere; “Ders, seminer, sınav, uygulama, laboratuvar, atölye çalışması, bilimsel toplantı ve konferans gibi çalışmaların düzenini bozmak” gerekçesiyle kınama cezası verilmesine; “Öğrenme ve öğretme hürriyetini engelleyici veya yükseköğretim kurumlarının işleyiş ve huzurunu bozucu

eylemlerde bulunmak” gerekçesiyle yükseköğretim kurumundan bir haftadan bir aya kadar uzaklaştırılmasına; “Yükseköğretim kurumlarında işgal ve benzeri fiillerle yükseköğretim kurumunun hizmetlerini engelleyici eylemlerde bulunmak” gerekçesiyle yükseköğretim kurumundan bir yarıyıl için uzaklaştırılmasına ve fakat bazılarının verilmemesine, bazılarının bir haftadan bir aya kadar yahut bir yarıyıl için uzaklaştırılmamasına ilişkin haklı nedeni somutlaştırmaya elverişli değildir. Başka bir anlatımla, iptali talep edilen alt bentlere konu fiilleri (bir eylemin “ders, seminer, sınav, uygulama, laboratuvar, atölye çalışması, bilimsel toplantı ve konferans gibi çalışmaların düzenini bozduğunu”; “öğrenme ve öğretme hürriyetini engelleyici veya yükseköğretim kurumlarının işleyiş ve huzurunu bozucu” nitelikte olduğunu; “yükseköğretim kurumlarında işgal ve benzeri fiillerle yükseköğretim kurumunun hizmetlerini engelleyici” nitelikte olduğunu) tespit etme yetkisinin idareye bırakılması, uygulamada aynı nitelikteki eylemde bulunan kişi kategorileri arasında haklı nedene dayanmayan ve keyfi muamele farklılıklarına yol açacaktır. Dahası iptali talep edilen alt bentlerin içerdiği belirsizlik; aynı fiile farklı yükseköğretim kurumlarında farklı cezaların bağlanmasına neden olacaktır. İptali istenen alt bentlerin aynı nitelikteki ve aynı usulde eylemde bulunan ilgililer arasında muamele farklılığına yol açabileceği hasebiyle kanun önünde eşitlik ilkesine aykırı olduğunun tespiti için, ihtilaf alt bentlerin haklı gerekçeye dayanmayan muamele farklılığını yalnızca olası kıldığının tespiti yeterli addedilmek gerekir. Bu nedenle anılan alt bentler, Anayasa’nın 10’uncu maddesine aykırıdır.

d) Maddi ve manevi varlığı koruma ve geliştirme ile eğitim hakları, eşitlik ilkesi, gençliğin korunması, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasının sınırları bakımından:

Anayasa’nın Başlangıç bölümü gereğince her Türk vatandaşı, bu Anayasa’daki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak milli kültür, medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahiptir. Öte yandan Devletin Anayasa’nın 5’inci maddesinde sayılan temel amaç ve görevleri arasında “insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak” yer almaktadır. Bunun yanında, Anayasa’nın 17’nci maddesi uyarınca herkes, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Bireyin maddi ve manevi varlığı geliştirmesinin yollarından biri de Anayasa’nın 42’nci maddesinde güvence altına alınan eğitim hakkının kullanılmasıyla mümkündür. Öte yandan Anayasa’nın 58’inci maddesi uyarınca Devlet, istiklal ve Cumhuriyetimizin emanet edildiği gençlerin müspet ilmin ışığında, Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda ve Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmayı amaç edinen görüşlere karşı yetişme ve gelişmelerini sağlayıcı tedbirleri alır. Söz konusu tedbirlerden birinin gençlere eğitim verilmesi olduğu izahtan varestedir. Nitekim 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun “Amaç” kenar başlıklı 4’üncü maddesi:

“Madde 4 – Yükseköğretimin amacı:

a) Öğrencilerini;

(1) ATATÜRK İnkılapları ve ilkeleri doğrultusunda ATATÜRK milliyetçiliğine bağlı,

(2) Türk milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini taşıyan, Türk olmanın şeref ve mutluluğunu duyan,

(3) Toplum yararını kişisel çıkarının üstünde tutan, aile, ülke ve millet sevgisi ile dolu,

(4) Türkiye Cumhuriyeti Devletine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getiren,

(5) Hür ve bilimsel düşünce gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı,

(6) Beden, zihin, ruh, ahlak ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş,

(7) İlgi ve yetenekleri yönünde yurt kalkınmasına ve ihtiyaçlarına cevap verecek, aynı zamanda kendi geçim ve mutluluğunu sağlayacak bir mesleğin bilgi, beceri, davranış ve genel kültürüne sahip, vatandaşlar olarak yetiştirmek,

b) Türk Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olarak, refah ve mutluluğunu artırmak amacıyla; ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunacak ve hızlandıracak programlar uygulayarak, çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı ve seçkin bir ortağı haline gelmesini sağlamak,

c) Yükseköğretim kurumları olarak yüksek düzeyde bilimsel çalışma ve araştırma yapmak, bilgi ve teknoloji üretmek, bilim verilerini yaymak, ulusal alanda gelişme ve kalkınmaya destek olmak, yurt içi ve yurt dışı kurumlarla işbirliği yapmak suretiyle bilim dünyasının seçkin bir üyesi haline gelmek, evrensel ve çağdaş gelişmeye katkıda bulunmaktır.”

şeklindedir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne göre eğitim hakkı,

“...belirli bir zamanda mevcut eğitim kurumlarına erişim (Belçika dil davası, § 4, syf. 31), bilgi aktarımı ve düşünsel gelişim hakkını (Campbell ve Cosans / Birleşik Krallık, § 33) ve ayrıca alınan eğitimden yarar sağlama olanağını, diğer bir deyişle, her bir Devlet'te geçerli kurallara uygun olarak ve bir veya başka bir şekilde (örneğin yeterlilik yoluyla), tamamlanan eğitimin resmi olarak tanınmasını elde etme hakkını (Belçika dil davası, §§ 3-5, syf. 30-32) kapsamaktadır. 1 No'lu Protokol'ün 2. maddesi, ilkökul eğitiminin (Sulak / Türkiye (k.k.)) yanında ortaokul eğitimi (Kıbrıs / Türkiye [BD], § 278), yüksekokul eğitimi (Leyla Şahin / Türkiye [BD], § 141; Mürsel Eren / Türkiye, § 41) ve uzmanlık eğitimiyle de ilgilidir. Bu nedenle, 1 No'lu Protokol'ün 2. maddesinde güvence altına alınan hakkın sahipleri, çocukların yanında yetişkinler veya gerçekte eğitim hakkından faydalanmak isteyen herkeştir (Velyo Velev / Bulgaristan). 13. Ayrıca, Devlet, devlet okullarının yanında özel okullardan da sorumludur (Kjeldsen, Busk Madsen ve Pedersen / Danimarka). Son olarak, Devlet'in öğrencileri Devlet ve özel okullarda kötü muameleye maruz kalmaktan koruma pozitif yükümlülüğü bulunmaktadır (O'Keefe / İrlanda [BD], §§ 144-152). 1 No'lu Protokol'ün 2. maddesinin ilk cümlesinde güvence altına alınan eğitim hakkı, doğası gereği, Devlet tarafından kamunun ve bireylerin ihtiyaçları ve kaynakları doğrultusunda zamana ve yere göre değişiklik gösterebilecek bir düzenleme yapılmasını gerektirmektedir. Söz konusu düzenleme, eğitim hakkının esasına halel getirmemeli veya Sözleşme'de güvence altına alınan diğer haklarla çelişmemelidir. Bu nedenle, Sözleşme, kamunun genel çıkarlarını korumak ve temel insan

haklarına saygı arasında adil bir denge kurulmasına işaret etmektedir (Belçika dil davası, § 5, syf. 32).”

O halde yasama organı tarafından kanunlaştırılan bu metnin, muhatap kılınan bireylerin eğitim hakkı gözetilerek kaleme alınması gerekirdi. Öğrencilik sıfatı, bireylerin Anayasayla güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden feragat etmesi anlamına gelmez. Ancak açıklandığı üzere iptali talep edilen alt bentlere konu sırasıyla kınama, yükseköğretim kurumundan bir haftadan bir aya kadar uzaklaştırma, yükseköğretim kurumundan bir yarıyıl için uzaklaştırma cezalarını gerektirir disiplin suçlarının kanun düzeyinde tanımlanmaması (bir eylemin “ders, seminer, sınav, uygulama, laboratuvar, atölye çalışması, bilimsel toplantı ve konferans gibi çalışmaların düzenini bozduğunu”; “öğrenme ve öğretme hürriyetini engelleyici veya yükseköğretim kurumlarının işleyiş ve huzurunu bozucu” nitelikte olduğunu; “yükseköğretim kurumlarında işgal ve benzeri fiillerle yükseköğretim kurumunun hizmetlerini engelleyici” nitelikte olduğunun tespitinin idarenin sınırsız takdir yetkisine bırakılması), Anayasa’nın anılan hükümlerini ihlal etmek suretiyle öğrencilerin yükseköğretim kurumunda verilen eğitimden yararlanmasının önüne geçecek, eğitim hakkı ve dolayısıyla maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkını ihlal edecek; yükseköğretim kurumlarının fikri tartışmaların yapıldığı mecra olmasına yönelik işlevinin aksine öğrencilerin çeşitli demokratik eylemlerle kendilerini ifade etmelerinden kaçınmalarına yol açacaktır. Zira kınama cezası, “öğrenciye öğrencilikle ilgili kusurlu davranışlarından dolayı kınandığının yazılı olarak bildirilmesi” olması itibarıyla yükseköğretim kurumundan uzaklaştırılmayı yahut çıkarılmayı gerektirmese de; öğrencinin sicilinin bozulmasına, şayet daha ağır disiplin cezasını gerektirir bir fiili işlemi durumunda soruşturmacı nezdinde bu kınama cezasının olumsuz kanaat oluşturmasına, varsa bursunun yahut öğrenim kredisinin kesilmesine, başarı düzeyinin düşmesine ve zincirleme şekilde olumsuz sonuçlara maruz kalmasına neden olacaktır. Öte yandan, “yükseköğretim kurumundan bir haftadan bir aya kadar uzaklaştırma” ve “yükseköğretim kurumundan bir yarıyıl için uzaklaştırma” cezaları ise; (görece uzun olan) belirli bir dönem için öğrencinin yükseköğretim kurumuyla ve dolayısıyla burada verilen eğitimle ilişkisinin kesilmesi sonucunu doğurmaktadır. İptali talep edilen alt bentlerle olanakları sınırlı, zor koşullardaki öğrencilerimizin yükseköğretim düzeyinde ücretsiz ve kaliteli bir eğitime erişmek suretiyle yaşam becerisine sahip olmasının, kendilerini gerçekleştirmelerinin, maddi ve manevi varlıklarını geliştirmelerinin önüne geçilecektir. Nitekim her bir öğrenci, yükseköğretim kurumlarında en kaliteli eğitim ve öğretim hizmeti alma hakkına sahiptir. Öte yandan iptali talep edilen alt bentlerin belirsiz olması hasebiyle; idarenin kayıtsız takdir yetkisini kullanarak gençlerin birtakım demokratik eylemlerinin anılan alt bentler kapsamında kaldığına yönelik değerlendirmesine istinaden; onlara sırasıyla kınama, yükseköğretim kurumundan bir haftadan bir aya kadar uzaklaştırma, yükseköğretim kurumundan bir yarıyıl için uzaklaştırma cezalarının verilmesi, Devletin Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda ve Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmayı amaç edinen görüşlere karşı yetişme ve gelişmelerini sağlayıcı tedbir alma yükümlülüğünü yerine getirememesine neden olacaktır.

Anayasa’nın anılan maddeleri, Anayasa’nın 10 ve 42’nci maddeleri birlikte değerlendirildiğinde görüleceği üzere; eğitim hakkı, eşitlik ilkesi üzerine inşa edilmelidir. Başka bir deyişle gelir, kültür ve bölgesel kalkınma düzeyi farklılığının yoğun seyrettiği ülkemizde Devlet, eğitimde fırsat ve olanak eşitliğine imkan sağlamak suretiyle söz konusu pozitif yükümlülüğü tüm vatandaşlar (ve Anayasa’nın 42’nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “kimse” ibaresinin delaletiyle herkes) bakımından icra edebilecektir. Ancak kanun koyucu, öğrencilerin tabi olacağı iptali talep edilen alt bentlere konu disiplin suçlarının içeriğinin idare tarafından sınırsız biçimde doldurulmasına cevaz vermiş; bu yükümlülüğün aksine (işbu dilekçe boyunca somut bulgularla teşhir edildiği üzere) hukuka aykırı biçimde

öğrencilerin disiplin işlerini düzenleyen 54'üncü maddeyi değiştirmiş ve "çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre" modern, demokratik, laik toplumun inşasına hizmet eden bir yükseköğretim politikası oluşturmamıştır.

Ekleme gerekir ki, kanun koyucu, iptali talep edilen alt bentlere konu fiilleri belirleme yetkisini idarenin uhdesine bırakmak suretiyle; Anayasa'nın temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasının sınırlarını düzenleyen 13'üncü maddesinde yer alan kanunilik kaydına hâlel getirmiştir; demokratik toplumun gereklerine riayet etmemiştir. Diğer bir deyişle eğitim hakkının kullanılması için gerekli olanağı ve fırsatı sunma yükümlülüğü olan Devletin, bu yükümlülüğü tam manasıyla ifası, öğrencilerin disiplin işlerinin kanun düzeyinde düzenlenmesiyle mümkündür. Aksi bir tutum, kanunilik ilkesinin aksine eğitim hakkının kısıtlanması sonucunu doğuracaktır. Kanun koyucu da iptali talep edilen alt bentlere konu fiiller özelinde bu disiplin işlerinin idare tarafından tespit edilmesine cevaz vererek; hakkın öngörülebilir ve gerekli olmayan şekilde kısıtlanmasının önünü açmıştır. İdare, keyfi biçimde, iptali talep edilen alt bentlere konu fiilleri işleyen öğrencilere sırasıyla kınama, yükseköğretim kurumundan bir haftadan bir aya kadar uzaklaştırma, yükseköğretim kurumundan bir yarıyıl için uzaklaştırma cezaları vererek; onları yükseköğretim düzeyinde eğitim aldıkları sırada sicillerinin bozulmasından kaynaklı engellerle karşı karşıya bırakacaktır; onların yükseköğretim düzeyinde eğitim almasını engelleyecektir. Halbuki demokratik bir toplum, eğitim hakkının herkese nitelikli ve sürekli bir biçimde tanınmasını gerektirir.

Bu nedenlerle anılan alt bentler, Anayasa'nın Başlangıç bölümüne, 5, 10, 13, 17, 42 ve 58'inci maddelerine aykırıdır.

e)Yükseköğretim Kurumlarına ilişkin anayasal güvence bakımından: Anayasa Mahkemesi'nin 10.09.2015 tarihli ve 2015/5 ve 2015/82 sayılı kararında belirttiği üzere;

"16. Anayasa'nın 130. maddesinde, çağdaş eğitim-öğretim esaslarına dayanan bir düzen içinde milletin ve ülkenin ihtiyaçlarına uygun insan gücü yetiştirmek amacı ile ortaöğretime dayalı çeşitli düzeylerde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapmak, ülkeye ve insanlığa hizmet etmek üzere çeşitli birimlerden oluşan kamu tüzel kişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip üniversitelerin kanunla kurulacağı belirtilmiş, üniversiteler ve bunlara bağlı birimlerin Devletin gözetimi ve denetimi altında olduğu, Devletin gözetim ve denetim hakkını kullanma usullerinin kanunla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır. Madde gerekçesinde de "genel olarak Devletin üniversiteler üzerindeki gözetim ve denetim yetkilerinin düzenlenmesi konuları, bilimsel özerklik dikkate alınmak suretiyle kanun koyucuya bırakılmıştır" denilmiştir.

17. Buna göre, Devletin, yükseköğretim kurumları üzerindeki gözetim ve denetim yetkisini ne şekilde kullanacağına ilişkin kuralları belirleme yetkisi kanun koyucunun takdirindedir. Ancak, kanun koyucunun bu yetkisini anayasal sınırlar içinde özellikle üniversitelerin bilimsel özerkliğini göz önünde tutarak kullanması gerekir. Yükseköğretim kurumlarının denetimine ilişkin kuralların, hem üniversiteler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olması, ayrıca keyfi uygulamalara karşı koruyucu önlemler içermesi de gereklidir. Aksine bir düzenleme, merkezi idarenin üniversitelerin bilimsel özerkliğine keyfi şekilde müdahalede bulunmasına imkân tanır ki, bunun Anayasa'nın 130. maddesiyle bağdaşması mümkün değildir.

18. Bilimsel özerklik, bilimsel çalışmaların üniversite ortamında yürütülebilmesinin olmazsa olmaz koşulu olup üniversite mensuplarının, ekonomik ve siyasi yönden nüfuz sahibi

bulunan kişi ve kurumların baskısı, yönlendirmesi olmadan ve toplumda genel olarak hâkim olan düşünce ve kabuller doğrultusunda sonuçlara varmak gibi bir zorunluluk hissetmeden sadece bilimsel ölçütler ve etik kurallar çerçevesinde eğitim, öğretim, araştırma ve yayın yapabilme olanaklarına sahip bulunmalarını ifade etmektedir. Üniversitelerin bilimsel özerkliği, üniversitelerde yürütülen eğitim, araştırma, yayın ve benzeri etkinliklerin planlanması, düzenlenmesi ve icra edilmesi aşamalarında, yönetim yetkisinin serbestçe kullanılabilmesini, belirtilen faaliyetlerle ilgili üniversite kaynaklarının kullanımına yönelik kararların üniversite yönetim organlarınca serbestçe alınabilmesini gerektirmektedir.”

İdarenin (kişi kategorileri arasında haklı nedene dayanmayan ve keyfi muamele farklılıklarına yol açan) sınırsız takdir yetkisine istinaden “ders, seminer, sınav, uygulama, laboratuvar, atölye çalışması, bilimsel toplantı ve konferans gibi çalışmaların düzenini bozmak”; “öğrenme ve öğretme hürriyetini engelleyici veya yükseköğretim kurumlarının işleyiş ve huzurunu bozucu eylemlerde bulunmak”; “yükseköğretim kurumlarında işgal ve benzeri fiillerle yükseköğretim kurumunun hizmetlerini engelleyici eylemlerde bulunmak” şeklindeki disiplin suçlarını gerekçe göstererek öğrencilere sırasıyla kınama, yükseköğretim kurumundan bir haftadan bir aya kadar uzaklaştırma, yükseköğretim kurumundan bir yarıyıl için uzaklaştırma cezaları vermesi, öğrenciler bakımından öngörülen disiplin suç ve cezaları özelinde (Anayasa’nın 130’uncu maddesinde temelini bulan kanunilik ilkesi bağlamında) yükseköğretim kurumlarının bilimsel özerkliğine hanel getirecektir. Zira ihtilaflı alt bentler, disiplin cezası vermeyi gerektirir fiilleri maddi anlamda kanunilik ilkesinin gerektirdiği şekilde kanun düzeyinde öngörmemektedir. Başka bir anlatımla bu fiillerin idarece belirlenmesi; Akademi’de eğitim ve öğretim görme yeterliliğine sahip öğrencilerin sırasıyla kınama, yükseköğretim kurumundan bir haftadan bir aya kadar uzaklaştırma, yükseköğretim kurumundan bir yarıyıl için uzaklaştırma cezaları alması olasılığının gündeme gelmesine ve dolayısıyla bu durum, yükseköğretim kurumunda yürütülen araştırma, yayın ve benzeri etkinliklerin aksamasına, yükseköğretim kurumunda verilen eğitim kalitesinin düşmesine neden olacaktır.

Başka bir anlatımla, yükseköğretim kurumlarında serbest bir tartışma ortamı olması gerekir ki bilimsel faaliyetler yürütülebilir. Zira Namık Kemal’in söylediği gibi “Bârîka-i hakikat, müsâdeme-i efkârdan doğar”. Ancak kanun koyucu, öngörülemez biçimde öğrencilerin demokratik eylemlerine disiplin cezaları bağlamak suretiyle; öğrencilerin görüşlerini dile getirmeleri ve bilimsel düşünce katkıda bulunmaları bakımından bir baskı aracı oluşturmuş, yükseköğretim atmosferini kaygı ve oto sansüre teslim etmiştir. O halde anılan alt bentler, Anayasa’nın 130’uncu maddesine de aykırıdır.

f)Erkler ayrılığı ilkesi, hiçbir kimsenin veya organın Anayasa’dan kaynaklanmayan bir yetkiyi kullanamaması ve Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığı bakımından: Anayasa Mahkemesi kararlarında Anayasa’nın 153’üncü maddesinde belirtilen bağlayıcılık ilkesine aykırılıktan söz edilebilmesi için iptal edilen kurulla dava konusu yeni düzenlemenin içerik ve kapsam bakımından aynı ya da benzeri olması gerektiği belirtilmektedir (Anayasa Mahkemesi’nin 12.11.1991 tarihli ve 1991/7 E.: 1991/43 K. sayılı Kararı). Anayasa Mahkemesi, eldeki dava konularıyla benzer bir hüküm ihtiva eden ve anılan 54’üncü maddenin yasalaşmasına neden olan düzenleme hakkında verdiği iptal kararında:

“A. Kanun’un 54. Maddesinin (a) Bendinin İncelenmesi

1. İtirazın Gerekçesi

3. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kuralda disiplin cezasını gerektiren eylemlerin so-yut biçimde ifade edildiği, hangi eyleme hangi disiplin cezasının uygulanacağı hususunun açık olma-dığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 7. ve 42. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

4. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

5. Kuralla yükseköğretim kurumları içinde veya dışında yükseköğretim öğrenciliği sıfatına, onur ve şerefine aykırı harekette bulunan, öğrenme ve öğretme hürriyetini doğrudan doğruya veya do-laylı olarak kısıtlayan, kurumların sükûn, huzur ve çalışma düzenini bozan, boykot, işgal ve engelle-me gibi eylemlere katılan, bunları teşvik ve tahrik eden, yükseköğretim mensuplarının şeref ve haysi-yetine veya şahıslarına tecavüz eden veya saygı dışı davranışlarda bulunan ve anarşik veya ideolojik olaylara katılan veya bu olayları tahrik ve teşvik eden öğrencilere; eylem başka bir suçu oluştursa bile ayrıca uyarma, kınama, bir haftadan bir aya kadar veya bir veya iki yarıyıl için kurumdan uzaklaş-tırma veya yükseköğretim kurumundan çıkarma cezalarının verileceği hüküm altına alınmıştır.

6. Anayasa'nın 42. maddesinin birinci fıkrasında kimsenin eğitim ve öğrenim hakkından yok-sun bırakılamayacağı belirtilmek suretiyle eğitim ve öğrenim hakkı herkes yönünden güvence altına alınmıştır.

7. Eğitim ve öğrenim hakkı, kamu ve özel eğitim kurumlarını kapsadığı gibi eğitimin ilk, orta ve yükseköğrenim seviyelerini de kapsar.

8. Anayasa'nın anılan maddesinin ikinci fıkrasında ise öğrenim hakkının kapsamının kanunla tespit edilip düzenleneceği belirtilerek bu hakkın mutlak olmadığı kabul edilmiştir.

9. Kural, yükseköğretim öğrencilerine gerçekleştirdikleri bazı eylemler nedeniyle belirli bir süre için kurumdan uzaklaştırma veya yükseköğretim kurumundan çıkarma cezaları da dâhil olmak üzere çeşitli disiplin cezalarının verilmesini öngördüğünden eğitim ve öğrenim hakkına bir sınırlama getirmektedir.

10. Anayasa'nın 13. maddesinde "Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gerek-lerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz." denilmektedir.

11. Eğitim ve öğrenim hakkına sınırlama getirilirken temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması rejimini düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinin gözönünde bulundurulması gerekmektedir. Buna göre eğitim ve öğrenim hakkına sınırlama getiren düzenlemelerin Anayasa'nın anılan maddesi uya-rınca öncelikle kanunla yapılması gerekir.

12. Bu çerçevede eğitim ve öğrenim hakkını sınırlamaya yönelik bir kanuni düzenlemenin şek-len var olması yeterli olmayıp kuralların keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngö-rülebilir düzenlemeler niteliğinde olması gerekir. Bir diğer ifadeyle

kanunun kalitesi de kanunilik şartının sağlanıp sağlanmadığının tespitinde önem arz etmektedir (Necmiye Çiftçi ve diğerleri, B. No: 2013/1301, 30/12/2014, § 55).

13. Esasen temel hak ve özgürlükleri sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

14. Kuralda yükseköğretim öğrencileri bakımından disiplin suçu teşkil eden eylemler ve uygulanabilecek disiplin cezaları gösterilmekle birlikte bu suç ve cezalar arasında herhangi bir ilişki kurulmadığı, diğer bir ifadeyle hangi eylemin hangi disiplin cezası ile cezalandırılacağına açık ve net olarak gösterilmediği ya da bunun tespit edilmesine imkân sağlayacak herhangi bir ölçüt getirilmediği veyahut bu hususta kişiler ve idare açısından belirlilik ve öngörülebilirliği sağlayacak şekilde kanuni bir çerçeve oluşturulmadığı görülmektedir. Bu kapsamda idarenin, söz konusu eylemler ve cezalar için kuralda öngörülen sıralamayı gözetmekle de yükümlü tutulmadığı anlaşılmaktadır. Bu çerçevede, disiplin cezasını gerektiren eylemin gerçekleşmesi durumunda bir disiplin cezasının verilebileceği öngörülmekle birlikte bu ölçütün disiplin cezasının muhatapları açısından yeterli bir hukuki güvence sağlamadığı açıktır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. AYM, E.2021/16, K.2021/62, 22/9/2021, §§ 17, 18).

15. Buna göre kural, bireylerin hangi somut fiil ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını belirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine yasal çerçevede imkân tanıma-maktadır. Bu itibarla eğitim ve öğrenim hakkına sınırlama getiren kuralın kanunilik şartını taşımadığı anlaşılmaktadır.

16. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 42. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. ve 7. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 42. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. ve 7. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

B. Kanun'un 65. Maddesinin (a) Fıkrasının (9) Numaralı Alt Bendinde Yer Alan "...ile öğrencilerin..." İbaresinin İncelenmesi

1. Sınırlama Sorunu

17. 2547 sayılı Kanun'un 65. maddesinin (a) fıkrasının (9) numaralı alt bendinde öğretim elemanları, memur ve diğer personel ile öğrencilerin disiplin işlemleri, disiplin amirlerinin yetkileri ve disiplin kurullarının teşkili ve çalışması ile ilgili hususların

Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenmesi öngörölmüş olup anılan bentte yer alan "...ile öğrencile-rin..." ibaresi itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır.

18. Belirtilen bentte öğrencilere ilişkin olarak yönetmelikle düzenlenmesi gereken konular disiplin işlemleri, disiplin amirlerinin yetkileri ve disiplin kurullarının teşkili ve çalışması ile ilgili hu-suslar şeklinde ayrı ayrı gösterilmiştir. Bu durumda somut başvuruya konu olan ve silahla yaralama eylemini gerçekleştirdiği gerekçesiyle öğrenciye disiplin cezası verilmesinden kaynaklanan uyuşmaz-lığın, bu hususlardan hangisinin kapsamında olduğunun tespit edilmesi gerekir.

19. Kanun'un 54. maddesinde yükseköğretim öğrencilerinin yükseköğretim kurumlarının içinde veya dışında işlemiş oldukları disiplin suçlarından dolayı soruşturma yapmaya ve ceza vermeye yetkili kişi veya kurumlar, disiplin soruşturmasına ilişkin usul ve esaslar, savunma hakkı, itiraz ve ve-rilen disiplin cezasının sonuçlarına ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Dolayısıyla 65. maddenin (a) fıkrasının (9) numaralı alt bendinde ifade edilen öğrencilerin disiplin işlemleri, disiplin amirlerinin yetkileri ve disiplin kurullarının teşkili ve çalışması ile ilgili hususların her birinin Kanun'un 54. mad-desinin ilgili bentlerinde gösterilen konulara karşılık geldiği, buna göre disiplin suç ve cezalarının düzenlendiği 54. maddenin (a) bendinin, 65 maddenin (a) fıkrasının (9) numaralı alt bendinde yer alan "disiplin işlemleri..." ve "...ile ilgili hususlar..." ibarelerinin kapsamında olduğu anlaşılmaktadır.

20. Diğer taraftan itiraz konusu kural olan "...ile öğrencilerin..." ibaresi aynı alt bentte yer alan "disiplin işlemleri, disiplin amirlerinin yetkileri ve disiplin kurullarının teşkili ve çalışması ile il-gili hususlar" ibareleri bakımından da geçerli ortak kural niteliğindedir. Bu itibarla "...ile öğrencile-rin..." ibaresinin esas incelemesinin aynı alt bentte yer alan "...disiplin işlemleri..." ve "...ile ilgili husus-lar..." ibareleri yönünden yapılması gerekmektedir.

2. İtirazın Gerekçesi

21. Başvuru kararında özetle; öğrencilerin disiplin suç ve cezalarına ilişkin hususların kanun-la düzenlenmesi gerektiği, bu konulara ilişkin düzenleme yapma yetkisinin itiraz konusu kuralla ida-reye bırakılmış olmasının kanunilik ilkesiyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. ve 7. maddelerine aykırı olduğu ileri sürölmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

22. İtiraz konusu kural, öğrencilerin disiplin işlemleri ile ilgili hususların YÖK tarafından çı-karılacak yönetmelikle düzenlenmesini öngörmektedir.

23. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, in-san haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuki güvenliği sağlayan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

24. Hukuk devletinin temel unsurlarından biri de belirlilik ilkesidir. Bu ilkeye göre yasal dü-zenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulama-larına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Belirlilik ilkesi,

hukuksal güvenlikle bağlantılı olup ki-şinin kanundan belirli bir kesinlik içinde hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın ve-ya sonucun bağlandığını, bunların idareye hangi müdahale yetkisini verdiğini bilmesini zorunlu kıl-maktadır. Kişi ancak bu durumda kendisine düşen yükümlülükleri öngörebilir ve davranışlarını ayar-layabilir. Hukuki güvenlik ilkesi bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2020/80, K.2021/34, 29/4/2021, § 25).

25. Anayasa'nın 7. maddesinde "Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Mec-lisinindir. Bu yetki devredilemez." denilmektedir. Yasama yetkisinin Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM) ait olması ve bu yetkinin devredilememesi, kuvvetler ayrılığı ilkesinin bir gereğidir. Bu hükme yer veren Anayasa'nın 7. maddesinin gerekçesinde yasama yetkisinin parlamento'ya ait olma-sı "demokrasi rejimini benimseyen siyasi rejimlerde kaçınılmaz bir durum" olarak nitelendirilmiştir. Ayrıca, gerekçede "Millet adına kanun koyma yetkisini yasama meclisi yerine getirir. Bu yetki devredi-lemez. Ancak, Anayasanın 99 ve 129 uncu maddeleri hükümleri saklıdır" denilmek suretiyle bu ilkenin anlamı ve istisnaları belirtilmiştir. Madde gerekçesinden de anlaşılacağı üzere, yasama yetkisinin devredilemezliği, esasen kanun koyma yetkisinin TBMM dışında başka bir organca kullanılamaması anlamına gelmektedir. Anayasa'nın 7. maddesi ile yasaklanan, kanun yapma yetkisinin devredilmesi-dir. (AYM, E.2011/42, K.2013/60, 9/5/2013; AYM, E.2021/73, K.2022/51, 21/4/2022, § 15).

26. Türevsel nitelikteki düzenleyici işlemler bakımından yürütmenin düzenleme yetkisi, sınır-lı, tamamlayıcı ve bağımlı bir yetkidir. Bu nedenle temel ilkeleri belirlenmeksizin ve çerçevesi çizil-meksizin, yürütme organına düzenleme yetkisi veren bir kanun kuralı ile sınırsız, belirsiz, geniş bir alanın yürütmenin düzenlemesine bırakılması, Anayasa'nın belirtilen maddesine aykırılık oluşturur. Bununla birlikte yasama organının temel ilkeleri ve çerçeveyi kanunla belirlendikten sonra uzmanlık ve idare tekniğine ilişkin hususları yürütmeye bırakması, yasama yetkisinin devri olarak yorumlana-maz (AYM, E.2011/42, K.2013/60, 9/5/2013; E.2019/36, K.2021/15, 4/3/2021, § 57).

27. Anayasa'nın açıkça kanunla düzenlenmesini öngörmediği konularda kanunda genel ifa-delerle düzenleme yapılarak ayrıntıların düzenlenmesinin yürütmenin türevsel nitelikteki düzenleyici işlemlerine bırakılması mümkündür. Anayasa'da münhasıran kanunla düzenleme yapılması öngörül-meyen konularda yasamanın asliliği ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleri haricinde geçerli olan yü-rütmenin türevselliği ilkeleri gereği idari işlemlerin kanuna dayanması zorunluluğu vardır. Ancak bu durumda kanunda belirlenmesi gereken çerçeve, Anayasa'nın kanunla düzenlenmesini öngördüğü du-rumdakinden çok daha geniş olabilecektir (AYM, E.2018/91, K.2020/10, 19/2/2020, § 110; E.2019/36, K.2021/15, 4/3/2021, § 56).

28. Disiplin cezaları, kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacıyla öngö-rülmüş yapma veya yapmama biçiminde beliren davranış kurallarının ihlali hâlinde uygulanan idari yaptırımlardır. (AYM, E.2018/30, K.2018/94, 25/9/2018, § 16; E.2021/16, K.2021/62, 22/9/2021, § 12). Yükseköğretim öğrencilerine sunulan eğitim ve öğrenim hizmetinin gereği gibi yürütülmesini sağ-lamak amacıyla ihdas edilen disiplin suç ve cezaları öğrencilerin özel hayata saygı gösterilmesini is-teme hakkı, ifade özgürlüğü, eğitim ve öğrenim hakkı gibi pek çok hak ve özgürlüğüne sınırlama geti-ren bir nitelik taşımaktadır. Bu itibarla disiplin suç ve cezaları sebebi veya sonucu itibarıyla çeşitli temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması sonucunu doğurabilir. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca te-mel hak ve özgürlüklerin sınırlanması ise ancak kanuni düzenlemelerle mümkündür.

29. Daha önce ifade edildiği üzere Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik ilkesi, 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır. Bu durumun bir gereği olarak temel hak ve özgürlükleri sınırlamaya yönelik kanuni düzenlemelerin şeklen var olması yanında, keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir düzenlemeler niteliğinde olması gerekir.

30. Kuralla yükseköğretim öğrencilerinin disiplin işlemleri ile ilgili hususların düzenlenmesi yetkisi YÖK'e verilmiş ancak Kanun'un 54. maddesinin (a) fıkrasında düzenlenen disiplin suç ve cezalarına işaret ettiği anlaşılan disiplin işlemleri ile ilgili hususlar belirli bir açıklık ve kesinlikte ortaya konulmamıştır.

31. Kural, disiplin cezası gerektiren eylemlerle disiplin cezalarının belirlendiği ancak disiplin suç ve cezaları arasında yeterli bağlantının kurulmadığı bir alanda idareye söz konusu alanın yönetmelikle düzenlenmesi yetkisini vermektedir. Bu durumda, ilgililerin hangi somut fiil ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun uygulanacağını belirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine yasal çerçevede imkân tanıyacak şekilde belirliliğe sahip olmayan düzenlemelerle idareye verilen yetkinin çerçevesinin çizildiği söylenemez.

32. Bu itibarla kural belirlilik ve yasama yetkisinin devredilemezliği ilkeleriyle bağdaşma-maktadır.

33. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. ve 7. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir."

şeklinde gerekçe kaleme almıştır (Anayasa Mahkemesi'nin 08.09.2022 tarihli ve 2022/54 E.; 2022/99 K. sayılı Kararı).

Anayasa Mahkemesi'nin verdiği iptal kararı karşısında; kanun koyucunun Anayasa'nın 2, 7, 13 ve 42'nci maddelerine -benzer sakatlıktan muzdarip olması hasebiyle- aykırı olan iptali talep edilen alt bentleri kanunlaştırması, Anayasa'nın 153'üncü maddesini ihlal ettiği gibi, hiçbir kimse ve organın kaynağını Anayasa'dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamayacağını öngören 6'ncı maddesine ve Anayasa'nın Başlangıç bölümünde yer alan kuvvetler ayrılığı ilkesine de halel getirmektedir.

g)Uluslararası anlaşmaların iç hukuka etkisi bakımından: Anayasa'nın 90'ıncı maddesine göre temel hak ve özgürlüklere ilişkin usulüne göre yürürlüğe konmuş uluslararası anlaşmalar, (kanunlara nazaran hakkı koruyucu, kullanımını genişletici hükümler barındırması kaydıyla) normlar hiyerarşisinde kanunun üstündedir. İptali talep edilen alt bentler, yukarıdaki başlıklarda aykırı olduğu gösterilen temel haklara ilişkin anayasal düzenlemelerin muadilleri olarak, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin suç ve cezaların kanuniliği ilkesine ilişkin 7'nci; eğitim hakkına ilişkin İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 26'nci; Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nin 13'üncü ; Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 28 ve 29'uncu ; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Ek 1 No'lu Protokolü'nün 2'nci maddelerini ihlal ettiğinden Anayasa'nın 90'ıncı maddesine de aykırıdır.

Tüm bu nedenlerle 7437 sayılı Kanun'un 2'nci maddesiyle 04.11.1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun değiştirilen 54'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (2) numaralı alt bendi, (b) bendinin (1) numaralı alt bendi ve (c) bendinin (1) numaralı alt bendi, Anayasa'nın Başlangıç bölümüne, 2, 5, 6, 7, 10, 13, 17, 38, 42, 58, 90, 123, 130 ve 153'üncü maddelerine aykırıdır; anılan alt bentlerin iptali gerekir.

2) 02.02.2023 tarihli ve 7437 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 2'nci maddesiyle 04.11.1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun değiştirilen 54'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (3) numaralı alt bendinin Anayasa'ya aykırılığı

7437 sayılı Kanun'un 2'nci maddesiyle 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun "Öğrencilerin disiplin işleri" kenar başlıklı 54'üncü maddesi değiştirilmiştir. Kanun koyucu tarafından anılan değişikliğin yapılmasındaki ana saik, Anayasa Mahkemesi'nin 08.09.2022 tarihli ve 2022/54 E.; 2022/99 K. sayılı iptal kararıdır. Bu kapsamda anılan 54'üncü maddenin birinci fıkrasında disiplin cezaları ve disiplin cezalarını gerektiren disiplin suçları ağırlık derecelerine göre kademeli olarak sayılmıştır. Söz konusu birinci fıkranın (a) bendinde ise; kınama yaptırımı düzenlenmiştir. Kınama yaptırımını gerektirir fiillerden biri de; iptali talep edilen (3) numaralı alt bentte yer alan "Yükseköğretim kurumu içinde izinsiz olarak bildiri dağıtmak, afiş veya pankart asmak"tır. Ancak iptali talep edilen (3) numaralı alt bentte yer alan bu fiil, aşağıda ayrıntılı olarak gösterildiği üzere Anayasa'ya aykırıdır.

Her bir aykırılık durumunu ayrı ayrı ele almadan önce, üniversite öğrencilerinin, gerek düşünce ve ifade özgürlüklerinin gerekse toplu özgürlüklerin kullanılmasına ilişkin özel konumuna da dikkat çekmek uygun düşer. Şöyle ki; yükseköğrenim özgürlüğünün bireysel olarak öznesi olan öğrenciler, kurumsal çerçevede kullanılan bu özgürlüğün aynı zamanda toplu olarak öznesi konumundadır. Bu çifte özne olma durumu, üniversite gençliğini ifade özgürlüğü ve toplu özgürlükler bakımından ayrıcalıklı bir konuma getirmektedir. Bu itibarla, üniversite öğrencileri, ifade özgürlüklerinin toplu kullanımının ayrıcalıklı özneleri olarak nitelenebilir. Aynı şekilde toplu özgürlükleri de, kurumsal çerçevede toplu olarak spontane olarak (kendiliğinden) kullanabilme ortam ve olanağına sahipler. Yüksek düzeyde öğrenimin doğasında var olan bu özellik, üniversite öğrencilerinin ifade özgürlüklerini toplu olarak kullanabilmeleri ve toplu özgürlüklerden barışçıl olması kaydı ile doğrudan yararlanabilmeleri ölçüsünde, üniversite öğrencilerini demokratik yapıtaşına haline getirir. Bu nedenle, üniversite öğrencilerine ilişkin disiplin kurallarının düzenlenmesinde bu özelliklerin de göz önünde bulundurulması gerekir. Haliyle, şiddete başvuru söz konusu olmadığı ve barışçıl olduğu sürece, yükseköğretim kurumlarında öğrencilerin hal ve davranışlarında kural, özgürlük lehine yorum olmalıdır.

a) Temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılma ilkeleri ve güvence ölçütleri ile düşünce ve kanaat hürriyeti, düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti bakımından: Bildiri dağıtmak, afiş veya pankart asmak, bir ifadenin dile getiriliş biçimleridir. Bu bağlamda anılan eylemler, aynı zamanda düşünce ve kanaat hürriyeti ile düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin konusudur. Zira öğrenciler öncelikle bir fikre yahut kanaate sahip olacak akabinde bunu ifadeyle dile getireceklerdir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10'uncü maddesi, paylaşılan fikirlerin ve bilgilerin içeriğini olduğu gibi ifade ediliş biçimini de güvence altına almaktadır. (AİHM, De Haes ve Gijssels-Belçika, 24/02/1997, başvuru no: 19983/92, § 48). Buna ilave olarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de "sembol taşıma, slogan atma, pankart-bayrak taşıma, bildiri dağıtma" eylemlerini ifade biçimleri olarak nitelendirmiş; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10'uncü maddesi bağlamında değerlendirmiştir:

"İfade Biçimleri

ii. Sembol taşıma / slogan atma / pankart-bayrak taşıma / bildiri dağıtma

Fáber – Macaristan, Başvuru no. 40721/08, 24 Temmuz 2012

36. Mahkeme benzer şekilde, bir siyasi hareket veya kuruluşla bağlantılı, bayrak gibi bir sembolün teşhir edilmesinin düşüncelerle özdeşleşmiş olduğunu ifade edebileceğine veya düşünceleri temsil edebileceğine ve Sözleşme'nin 10. maddesi tarafından güvence altına alınan ifadenin kapsamına girdiğine hükmetmiştir. İfade özgürlüğü hakkı, sembollerin kullanılması yolu ile siyasi söylem bağlamında kullanıldığında, özellikle de dava çoklu anlamları olan semboller içeriyor ise kısıtlamaları uygularken azami özen gösterilmelidir. Bu açıdan Mahkeme, 10. madde kapsamında korunan şok edici ve incitici dil ile demokratik toplumda hoş görülme dil arasındaki anlamlı farkın ancak bağlamı dikkatli şekilde incelenerek (Öllinger – Avusturya, No. 76900/01, § 47, ECHR 2006–IX) ortaya konabileceğini vurgulamaktadır (Vajnai – Macaristan, No. 33629/06, § 53, ECHR–2008).”

Yine İnsan Hakları Evrensel Beyanname'si'nin 19'uncu maddesi “Her ferdin fikir ve fikirlerini açıklamak hürriyetine hakkı vardır. Bu hak fikirlerinden ötürü rahatsız edilmemek, memleket sınırları mevzubahis olmaksızın malumat ve fikirleri her vasıta ile aramak, elde etmek veya yaymak hakkını içerir.” şeklindedir. Anılan 19'uncu maddenin açık hükmü nazara alındığında; bildiri dağıtmak, afiş veya pankart asmak eylemlerini, “fikirlerini açıklamak veya yaymak” kapsamında değerlendirmek mümkündür.

O halde öğrencilerin bildiri dağıtmak, afiş veya pankart asmak suretiyle; düşünce ve kanaat oluşturmaları ve akabinde düşüncelerini açıklamaları ve yaymaları eylemlerine, kınama cezasının bağlanması; anılan hakkın kullanımını ortadan kaldırmak suretiyle onun özüne dokunacaktır. Yükseköğretim kurumu içinde izinsiz olarak salt bildiri dağıtılması, afiş veya pankart asılması, disiplin cezası almak için kafidir. Kaldı ki izin usulü, Anayasa'nın 25 ve 26'nci maddelerinde öngörülmemiş olup; anılan maddelere (izin alınmaksızın yahut bildirimde bulunmaksızın) serbesti ilkesi hakimdir. Kanun koyucu; bildiri dağıtmak, afiş veya pankart asmak eylemleri bakımından Anayasa'da yer almayan sınırlayıcı bir usule atıf yapmaktadır. Diğer bir söyleyişle disiplin cezası, söz gelimi bildiri, afiş veya pankartın hakaret, şiddete çağırma içeren söz öbekleriyle yapılması yahut ırkçı ibareler içermesi durumuna inhisar ettirilmemiştir. Öğrencilerin düşünce ve kanaat hürriyeti, düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti ile bildiri, afiş veya pankartın muhatabının şeref ve haysiyeti arasında bir denge olup olmadığı yahut şiddete çağırma veyahut ırkçılık içeren ibareler bulunup olmadığı aranmaksızın ve tespit edilmeksizin; peşinen disiplin cezası yaptırımının öngörülmesi, hukuka aykırıdır. Oysa söz gelimi 2547 sayılı Kanun'un 53'üncü maddesinin öğretim elemanlarına verilecek kınama cezasını düzenleyen ikinci fıkrasının (m) bendi “içeriği itibarıyla şiddet veya nefret amaçlı bildiri, afiş, pankart, bant ve benzerlerini basmak, çoğaltmak, dağıtmak veya bunları teşhir etmek yahut kurumların herhangi bir yerine asmak” şeklinde kaleme alınmış; iptali talep edilen alt bentte yer alan eylemlerle aynı nitelikte olan söz konusu eylemler, amaç (içeriği itibarıyla şiddet veya nefret) bakımından sınırlandırılmıştır.

Zira bir temel hak ve hürriyetin sınırlandırılması, ancak Anayasa'nın 13'üncü maddesinde yer alan sınırlandırmanın sınırlarının gereklerini karşıladığı takdirde; Anayasa'ya uygundur. Başka bir anlatımla, ihtilafı suç tipi, yalnız özel sınırlama sebebinin varlığı halinde (ve 13'üncü maddedeki diğer gerekliliklere uygunluk koşuluyla) disiplin cezasının verilmesini içermemektedir; aksine, söz konusu temel hakkın yalnızca kullanılması halinde, her hâlükârda öğrenciye kınama cezası verilecektir.

Öğrencilerin de ifade özgürlüğü ve toplantı ve gösteri yürüyüşü hakları vardır ve bu haklarını öğrenci sıfatlarıyla yükseköğretim kurumu bünyesinde kullanabilmeleri gerekir. Düşünce ve kanaat hürriyeti ile düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanım biçimlerinden birinin (bildiri dağıtmanın, afiş veya pankart asmanın), öğrenciler bakımından

tümden, kategorik şekilde ve orantısız biçimde yasaklanması (kınama konulu disiplin cezasının öngörülmesi), diğer bir deyişle kullanımını ortadan kaldıracak biçimde onun özüne dokunulması; Anayasa'nın 13, 25 ve 26'ncı maddelerine aykırıdır.

b)Hukuk devleti ve idarenin kanuniliği ilkeleri bakımından: Hukuk devleti, bütün işlem ve eylemlerinin hukuk kurallarına uygunluğunu başlıca geçerlik koşulu sayan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurmayı amaçlayan ve bunu geliştirerek sürdüren, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, insan haklarına saygı duyarak bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, Anayasa'ya ve hukuk kurallarına bağlılığa özen gösteren, yargı denetimine açık olan, yasaların üstünde yasa koyucunun da uymak zorunda olduğu temel hukuk ilkeleri ile Anayasa'nın bulunduğu bilinci olan devlettir (Anayasa Mahkemesi'nin 02.06.2009 tarihli ve 2004/10 E.; 2009/68 K. sayılı Kararı). Hukuk devletinin ön koşullarından olan hukuki güvenlik ilkesi, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını; hukuki belirlilik ilkesi de, kanun hükümlerinin şüpheye yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılabilir olmasını ve ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlemler içermesini ifade etmektedir (bkz. AYM 9.2.2017, 2016/143 E.– 2017/23 K. par. 13; RG. 12.4.2017-30036) (Anayasa Mahkemesi'nin 04.05.2017 tarihli ve 2015/41 E.; 2017/98 K. sayılı Kararı). Başka bir deyişle, hukuk devleti ilkesi gereğince, idareye işlem yaparken ve eylem tesisi ederken veya görevlerini yerine getirirken belirli oranda hareket serbestliği sağlayan takdir yetkisinin kullanımı mutlak, sınırsız, keyfi biçimde gerçekleşemez; idarenin takdir yetkisinin sınırları, keyfi işlem ve eylemleri önlemek amacıyla kanunla çizilmelidir. Öte yandan; Anayasa'nın 123. maddesinde yer alan idarenin kanuniliği ilkesinin iki boyutu bulunmaktadır. İlk boyutu, idarenin secundum legem özelliğidir (kanuna dayanma ilkesidir). Bu ilkeye göre idarenin düzenleme yetkisi kanundan kaynaklanır. İkinci boyutu, idarenin intra legem özelliğidir (kanuna aykırı olmama ilkesidir). Bu ilkeye göre idarenin işlem ve eylemleri, kanunun çizdiği sınırlar içinde kalmalıdır.

İptali talep edilen alt bentte disiplin suçuna konu fiilin maddi unsurlarından biri olan “izinsiz olarak” şartının gerçekleşmiş sayılması için izin alma prosedürü (söz gelimi izni vermeye yetkili makam, izin için yapılacak başvuru usulü), kanun düzeyinde öngörülmemiştir. Kaldı ki düşünce ve kanaat hürriyeti ile düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanım biçimlerinden biri olan bildiri dağıtmak, afiş veya pankart asmak bakımından Anayasa'da izin alma şartı öngörülmemiştir. Bir başka deyişle, iptali istenen düzenleme, temel bir hakkı Anayasa'da öngörülmemeyen bir koşulla sınırlamakta ancak bu koşulu tanımlamamak suretiyle, söz konusu temel hakkın kullanımını Anayasa'ya aykırı söz konusu koşula uygunluk şartıyla icra etmeyi dahi mümkün kılmamaktadır. Yine kağıt, levha, karton gibi bir nesnenin hangi objektif, açık, net, anlaşılabilir ölçütlere göre bildiri, afiş yahut pankart olarak nitelendirileceği belirsizdir. Söz gelimi bir eğlence davetiyesi, sınav tarihlerine ilişkin bir duyuru, burs ilanı gibi içerikler, iptali talep edilen alt bende konu disiplin cezası kapsamında değerlendirilebilecektir. Kanun koyucu, iptali istenen alt bent hükmüne konu disiplin cezasını net biçimde (söz gelimi 2547 sayılı Kanun'un 53'üncü maddesinin ikinci fıkrasının (m) bendi: içeriği itibarıyla şiddet veya nefret amaçlı bildiri, afiş, pankart, bant ve benzerlerini basmak, çoğaltmak, dağıtmak veya bunları teşhir etmek yahut kurumların herhangi bir yerine asmak) ortaya koymayarak; keyfi uygulamaların önünü açmıştır. Kanun koyucu, herhangi bir bildirinin, afişin veya pankartın disiplin suçunu gerektirir bir içeriğe sahip olduğunu keyfi biçimde takdir edebilecek; dolayısıyla disiplin suçuna konu fiilin içeriğini, her bir somut olay bakımından nesnel ölçütlere dayanmayarak farklı biçimlerde doldurabilecektir.

Başka bir anlatımla “yükseköğretim kurumu içinde izinsiz olarak bildiri dağıtmak, afiş veya pankart asmak” şeklindeki fiilin; hukuk devletinin temel taşı olan maddi anlamdaki

kanunilik kıstasının gereklerini karşılması ve kanuna dayanması ile kanuna aykırı olmaması için; genel çerçevesinin keyfi uygulamaya yer vermeyecek açıklıkta kanun düzeyinde çizilmesi gerekmektedir. Diğer bir deyişle kanun koyucu, -anayasal ilkelerin aksine- bu fiilin nesnel ve somut ölçütlere istinaden tespit edilmesi hakkında tamamen sessiz kalmış, bu konuyu idarenin uhdesine bırakmıştır. O kadar ki; ihtilaflı alt bendin içerdiği belirsizlik ve öngörülemezlik nedeniyle; uygulamada aynı türden içerikli ve fakat farklı dünya görüşlerine sahip öğrenci grupları tarafından bulunulan benzer eylemlerin suçların maddi unsurunu oluşturup oluşturmadığı keyfi şekilde kabul edilecektir.

Kanun koyucu, anılan alt bendi-kanunilik ilkesinin aksine- net biçimde (söz gelimi amaç yönünden içeriği itibarıyla şiddet veya nefret) sınırlandırmamak suretiyle; disiplin suçuna konu fiili, idarenin düzenleyici (ve dahi birel) işlemlerinin düzenleme alanının konusu yapmış; -maddi anlamda- kanuni dayanaktan yoksun bırakmıştır. Kanun düzeyinde idareyi kayıtlayacak nesnel ölçütlerle belirlenmesi gereken disiplin suçuna konu fiili, idarenin düzenleyici (ve dahi birel) işlemlerine tevdi eden ve yukarıda tanımlandığı anlamda maddi anlamda kanunilik ilkesinin gereklerini yerine getirmeyen ihtilaflı alt bent, Anayasa'nın 2 ve 123'üncü maddelerine aykırıdır.

Diğer bir söyleyişle özlük işleri kapsamında değerlendirilen disiplin suçuna konu fiilin (yükseköğretim kurumu içinde izinsiz olarak bildiri dağıtmak, afiş veya pankart asmak) hangi hallerde sübut edeceği; hukuki işlem olarak (maddi anlamda kanun niteliğini de haiz olan) bir kanun ile açıkça ortaya konulmamıştır. Bu nedenle idarenin yapacağı düzenlemeleri, tek başına ve çok kısa vadede değiştirebilmesi olasılığı da; öğrencilerin disiplin cezasına muhatap kılınması bakımından hukuki öngörülebilirlik ilkesini zedelemektedir. İdarenin uhdesine sınırları belirsiz, aşırı ölçüde geniş bir düzenleme alanının bırakılması, anılan 54'üncü maddenin uygulanmasını sağlamaya ilişkin anayasal işlevinin ötesine geçerek, şekli anlamda kanun aracılığıyla, idarenin (düzenleyici ve dahi birel) işlemlerine, maddi anlamda kanun koyma yetkisinin tanınması anlamına gelecektir.

Bu nedenlerle iptali talep edilen alt bent, Anayasa'nın 2 ve 123'üncü maddelerine aykırıdır.

c)Yasama yetkisinin devredilmezliği bakımından; Anayasa'nın 7'nci maddesinde temelini bulan yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesine göre yasama yetkisi yalnız Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne aittir. Bu nedenle idareye düzenleme yetkisi veren bir yasa kuralının temel ilkeleri ortaya koyması ve çerçeveyi çizmesi gerekir. Diğer bir deyişle idareye sınırsız ve belirsiz bir düzenleme yetkisi bırakılamaz. Nitekim idarenin düzenleme yetkisi; sınırlı, tamamlayıcı ve bağımlı bir yetkidir. Yasa ile yetkilendirme, Anayasa'nın öngördüğü biçimde yasa ile düzenleme anlamını taşımamaktadır (Anayasa Mahkemesi'nin 02.05.2008 tarihli ve 2005/68 E.; 2008/102 K. sayılı Kararı). İptali talep edilen alt bent hükmünde olduğu gibi temel ilkeleri belirlenmeksizin ve çerçevesi çizilmeksizin; idareye; (Anayasa'da bu türden bir usul öngörülmemesine rağmen; bir an için bu usulün hukuka uygun olduğunun ileri sürülme ihtimalinde) yükseköğretim kurumundan izin alma prosedürünü, herhangi bir bildirin, afişin veya pankartın disiplin suçunu gerektirir bir içeriğe sahip olduğunu tespit etme yetkisi veren yasa hükmü, Anayasa'nın 7'nci maddesine aykırılık oluşturur.

ç)Hukuk devleti ilkesi ile suç ve cezaların kanuniliği ilkesi bakımından: Anayasa'nın 2'nci maddesinde yer alan hukuk devletinin temel ilkelerinden biri "belirlilik"tir. Belirlilik ilkesi, yalnızca yasal belirliliği değil, daha geniş anlamda hukuki belirliliği de ifade etmektedir. Yasal düzenlemeye dayanarak erişilebilir, bilinebilir ve öngörülebilir gibi niteliksel

gereklilikleri karşılması koşuluyla, mahkeme içtihatları ve yürütmenin düzenleyici işlemleri ile de hukuki belirlilik sağlanabilir. Asıl olan muhtemel muhataplarının mevcut şartlar altında belirli bir işlemin ne tür sonuçlar doğurabileceğini öngörmelerini mümkün kılacak bir normun varlığıdır. AİHM de, hukuk devletinin ön koşullarından olan hukuki güvenlik ve hukuki belirlilik ilkeleri uyarınca; hukuk normlarının erişilebilir, öngörülebilir ve hukukun üstünlüğü ilkesine uygun olmaları gerektiğini ifade etmektedir (AİHM, Ürper ve Diğerleri/Türkiye, 20 Ocak 2010, başvuru no: 14526/07, §28). Anayasa'nın 38'inci maddesinin ilk fıkrasında, "Kimse, kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz"; üçüncü fıkrasında da "Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur." denilerek "suç ve cezanın kanuniliği" ilkesi getirilmiştir. Kişilerin yasak eylemleri önceden bilmeleri düşüncesine dayanan bu ilkeyle temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması amaçlanmaktadır. Anayasa'nın 38'inci maddesinde idari ve adli cezalar arasında bir ayırım yapılmadığından disiplin cezaları da bu maddede öngörülen ilkelere tâbidir (Anayasa Mahkemesi'nin 14.01.2015 tarihli ve 2014/100 E.; 2015/6 K. sayılı Kararı).

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 7'nci maddesi de, suçta ve cezada kanunilik ilkesini güvencelemektedir (AİHM, Kokkinakis/Yunanistan, 25 Mayıs 1993, başvuru no : 14307/88 § 52). Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Sözleşme'nin 7'nci maddesi uyarınca, kovuşturma ve mahkumiyete yol açan eylemin icra edildiği tarihte, ilgili eylemi cezalandırılabilir kılan kanuni bir düzenlemenin bulunmasının ve verilen cezanın da ilgili düzenleme tarafından belirlenmiş sınırları aşmamasının gerektiğini belirtmektedir (AİHM, Del Río Prada/İspanya, 21 Ekim 2013, başvuru no: 42750/09, § 80). Suçların kanuniliği ilkesi, suçun kanun tarafından açıklıkla tanımlanmasını gerektirir (AİHM, Cantoni/Fransa, 15 Kasım 1996, başvuru no: 17862/91, § 29). Sözleşme'nin 7'nci maddesindeki "hukuk" sözcüğü, ulaşılabilirlik ve öngörülebilirlik niteliklerini içerir. Bu itibarla; kişi, gerektiğinde mahkemelerce yapılan yorumların da yardımıyla, ilgili düzenlemenin lafzından, hangi eylem ve ihmallerin cezai sorumluluğunu doğuracağını ve söz konusu eylem ya da ihmal sebebiyle hangi cezaya hükmedileceğini bilebilmelidir (AİHM, Kafkaris/Kıbrıs, 12 Şubat 2008, başvuru no: 21906/04, § 140).

Suçların ve cezaların kanuniliği ilkesi, disiplin suç ve cezaları bakımından da geçerlidir. Nitekim Anayasa Mahkemesi de Emniyet Teşkilatı mensupları hakkındaki disiplin suç ve cezalarının nizamname ile tayin edilmesini öngören hükme ilişkin verdiği iptal kararında bu hususu vurgulamıştır (Anayasa Mahkemesi'nin 13.01.2016 tarihli ve 2015/85 E.; 2016/3. K. sayılı Kararı):

"10. Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında, "Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir. Ancak, malî ve sosyal haklara ilişkin toplu sözleşme hükümleri saklıdır." denilmek suretiyle memurlar ve diğer kamu görevlileri, özlük hakları bakımından yasal güvenceye kavuşturulmuştur. Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin ve bu bağlamda emniyet teşkilatı mensuplarının statü haklarını doğrudan etkileyen disiplin işlemlerinin "diğer özlük işleri" kavramı kapsamına girdiğine kuşku bulunmamaktadır.

11. Kanuni düzenleme ilkesi, düzenlenen alanda temel ilkelerin kanunla konulmasını ve çerçeve-nin kanunla çizilmesini ifade etmektedir. Bu niteliği taşıyan bir yasal düzenleme ile uzmanlık ve teknik konulara ilişkin ayrıntıların belirlenmesi konusunda yürütme organına yetki verilmesi, kanuni düzenleme ilkesine aykırılık oluşturmaz.

12. Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasında, "Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz." denilerek "suçun kanuniliği" ilkesi; üçüncü fıkrasında da "Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur." ifadesine yer verile-rek "cezanın kanuniliği" ilkesi getirilmiştir. Anayasa'nın 38. maddesinde yer alan "suçta ve cezada kanu-nilik" ilkesi uyarınca, hangi eylemlerin yasaklandığı ve bu yasak eylemlere verilecek cezaların hiçbir kuş-kuya yer bırakmayacak biçimde kanunda gösterilmesi, kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belli olması gerekmektedir. Kişilerin yasak eylemleri önceden bilmeleri gerektiği düşüncesine dayanan bu ilkeyle te-mel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması amaçlanmaktadır.

13. Anayasa'nın 38. maddesinde idari suç ve cezalar ile adli suç ve cezalar arasında bir ay-rım yapılmadığından, her ikisi de bu maddede öngörülen ilkelere tabidir. Adli ve idari suçlarda dav-ranış normlarına aykırı ve haksızlık teşkil eden bir fiille, kanun koyucunun koruma altına aldığı bir hu-kuki değerin ihlali söz konusu olup adli ve idari cezaların her ikisi de cebir içermektedir.

14. Korunan hukuki değer ile ihlalin neden olduğu hukuki sonuçların aynı olmaması ise, idari suç ve cezalar ile adli suç ve cezalar arasındaki temel farklılığı oluşturmaktadır. Adli para cezalarından da-ha yüksek miktarlarda idari para cezalarının verilebilmesine olanak tanıyan düzenlemeler de bulunmak-la birlikte adli suçlar için öngörülen cezaların idari suçlar için öngörülen cezalardan genellikle daha ağır olması, hürriyeti bağlayıcı cezaların kural olarak adli suçlar yönünden geçerli olabilmesi, idari suç-larda kanun koyucunun daha az önem atfettiği bir hukuki değerin ihlal edilmesi ve öngörülen yaptırımın da genellikle idari bir makam tarafından idari usuller izlenerek uygulanması nedeniyle Anayasa'nın 38. maddesindeki ilkelerin aynı boyut ve kapsamıyla idari suçlara da uygulanması, işin mahiyetine uygun düşmemektedir. Bu bağlamda, yasama organının ağır işleyen yapısı ile ekonomik ve teknik hayatın hızla değişen ve gelişen şartları gözetilerek, suç ve cezalarda kanunilik ilkesinin idari suçlar yönünden daha esnek uygulanması gerekmektedir.

15. Buna karşılık, "suçta ve cezada kanunilik" ilkesinin daha esnek uygulandığı idari suçlar yönünden de suç ve cezalara ilişkin düzenlemelerin yalnızca kanun metninde yer alması yeterli değildir. Anayasa Mahkemesinin 14.1.2015 tarihli ve E.2014/100, K.2015/6 sayılı kararında da vur-gulandığı üzere, söz konusu düzenlemelerin içerik bakımından da belirli amacı gerçekleştirmeye elverişli olması gerekir. Bu açıdan kanunun metni, bireylerin hangi somut fiil ve olguya hangi hu-kuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını belirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine imkân verecek düzeyde kaleme alınmış olmalıdır. Bu nedenle, belirli bir kesinlik içinde kanunda hangi fiile hangi hukuksal yaptırımın bağlandığının bireyler tarafından bilinmesi ve eylemlerin sonuçlarının öngörülebilmesi gerekir.

16. Disiplin cezaları, kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacıyla öngörül-müş, yapma veya yapmama biçiminde beliren davranış kurallarının ihlali hâlinde uygulanan, yasal ola-rak düzenlenmiş idari yaptırımlardır. Kamu hizmetlerini yürütenlerin görev, yetki ve sorumlulukları ka-mu hizmeti ve hizmet gerekleri ile sınırlandırılmış, bu sınırlar dışına çıkanların ise disiplin cezaları ile cezalandırılmaları ilgili kanunlarda öngörülmüştür.

17. Emniyet teşkilatı mensuplarının disiplin suçları, Anayasa'nın yukarıda yer alan hükümleri gereğince kanunla düzenlenmesi öngörülen hususlar arasında yer almaktadır. Kanun'da disiplin cezala-rının türleri, disiplin cezası vermeye yetkili makamlar ve cezaların kesinleşme usulü belirlendiği hâlde söz konusu cezaların verilmesini gerektiren disiplin suçlarının tüzükle belirlenmesini öngören kuralla ge-tirilen tek ölçüt, "polislik mesleğinin haiz

olduğu önem ve özelliğın gözetilmesi" olup, bunun dışında her-hangi bir kurala yer verilmemiştir. Bu hâliyle disiplin suçları konusunda emniyet teşkilatı mensupları için getirilmiş kanuni bir güvence bulunmamaktadır. İtiraz konusu kural, disiplin suçlarıyla ilgili genel ilkelere ortaya koymamakta, çerçeveyi çizmemekte, disiplin cezalarını gerektiren eylemleri genel hatlarıyla da olsa belirlememektedir.

18. Belirtilen niteliğı nedeniyle disiplin cezalarını gerektiren fiil ve hareketlerin, düzenlenecek tüzükle belirlenmesini öngören itiraz konusu kural, yaptırım konusu eylemleri yasal düzeyde belirleme-mekte ve bireylerin hangi somut fiil ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını be-lirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine yasal çerçevede imkân tanımamaktadır. Bu yönüyle ku-ral, Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen "suçta kanunilik" ilkesine ve Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında hükme bağlanan "kanuni düzenleme" ilkesine aykırılık oluşturmaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 38. ve 128. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.”

O halde hukuk devleti ilkesinin somut bir görünümü olan suç ve cezaların kanuniliğı ilkesi karşısında; öğrencilere kınama cezası verilmesini gerektirecek tüm fiiller, kanun düzeyinde net bir biçimde ortaya konulmalıdır. İptali talep edilen alt bentte yer alan fiil ise, “Yükseköğretim kurumu içinde izinsiz olarak bildiri dağıtmak, afiş veya pankart asmak” şeklindedir. Ancak yukarıda açıklandığı üzere iptali talep edilen alt bent, kanun düzeyinde idareyi kayıtlayacak nesnel, net, açık ve anlaşılabilir ölçüt (söz gelimi içeriğı itibarıyla şiddet veya nefret amaçlı olması gibi) öngörmeyerek; (Anayasa’da bu türden bir usul öngörülmemesine rağmen; bir an için bu usulün hukuka uygun olduğunun ileri sürülme ihtimalinde) yükseköğretim kurumundan izin alma prosedürünü ve herhangi bir bildirin, afişin veya pankartın disiplin suçunu gerektirir bir içeriğıe sahip olduğunu tespit etmeyi, idarenin takdir yetkisine bırakmaktadır. İhtilafli alt bent; yarattığı belirsizlik ve öngörülemezlikle, bu iki kavramı asgari öğeleri olarak içeren hukuk devleti ile suç ve cezaların kanuniliğı ilkeleriyle keskin bir tezat içerisinde bulunmaktadır. İptali talep edilen alt bent, suç ve cezaların kanuniliğı ilkesinin aksine; (Anayasa’da bu türden bir usul öngörülmemesine rağmen; bir an için bu usulün hukuka uygun olduğunun ileri sürülme ihtimalinde) yükseköğretim kurumundan izin alma prosedürünü ve herhangi bir bildirin, afişin veya pankartın disiplin suçunu gerektirir bir içeriğıe sahip olduğunu belirleme yetkisini de idarenin keyfi takdirine bıraktığından; Anayasa’nın 2 ve 38’inci maddelerine aykırıdır.

d)Eşitlik ilkesi bakımından: Ayrıca iptali talep edilen alt bende konu fiili [(Anayasa’da bu türden bir usul öngörülmemesine rağmen; bir an için bu usulün hukuka uygun olduğunun ileri sürülme ihtimalinde) yükseköğretim kurumundan izin alma prosedürünü ve herhangi bir bildirin, afişin veya pankartın disiplin suçunu gerektirir bir içeriğıe sahip olduğunu] tespit etme yetkisinin sınırsız biçimde idarenin uhdesine bırakılması, aynı içerikte bildiri dağıtan, aynı içerikte afiş veya pankart asan yahut sözlü izin alan-yazılı izin alan öğrenciler arasında idare tarafından kayırma/ayrımcılık yapılmasına neden olabileceğinden; anılan alt bent, Anayasa’nın 10’uncu maddesinde yer alan eşitlik ilkesine de aykırıdır. Zira eşitlik ilkesinin ihlal edilmediğı hususunun tespiti, münferit olayda benzer kişi kategorileri arasında gerçekleştirilen ayrıma ilişkin bir “haklı neden”in var olup olmadığına göre yapılır.

Anayasa Mahkemesi’nin ifade ettiğı üzere; “[Eşitlik ilkesi] ile güdülen amaç, benzer koşullar içinde olan, özdeş nitelikte bulunan durumların yasalarca aynı işleme uyruk tutulmasını sağlamaktır.” (Anayasa Mahkemesi’nin 13.04.1976 tarihli ve 1976/3 E.; 1976/3 K.

sayılı Kararı). Yine AYM'ye göre; "Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir" (Anayasa Mahkemesi'nin 07.02.2006 tarihli ve 2006/11 E.; 2006/17 K. sayılı Kararı). Eşitlik ilkesinin ihlal edilip edilmediği hususunun tespitinde, somut olayda yapılan ayırımın haklı bir nedene dayanıp dayanmadığı noktası dikkate alınır: "Anayasa'nın 10. maddesinde öngörülen eşitlik, mutlak anlamda bir eşitlik olmayıp, ortada haklı nedenlerin bulunması halinde, farklı uygulamalara imkan veren bir ilkedir" (Anayasa Mahkemesi'nin 11.12.1986 tarihli ve 1985/11 E.; 1986/29 K. sayılı Kararı).

Ne var ki, iptali talep edilen alt bendin idareye verdiği keyfi uygulamalara sebep olabilecek sınırsız takdir yetkisi, idare tarafından aynı nitelikte eylemde bulunan öğrencilere "Yükseköğretim kurumu içinde izinsiz olarak bildiri dağıtmak, afiş veya pankart asmak" gerekçesiyle kınama cezası verilmesine ve fakat bazılarına verilmemesine ilişkin haklı nedeni somutlaştırmaya elverişli değildir. Başka bir anlatımla, iptali talep edilen alt bende konu fiili [(Anayasa'da bu türden bir usul öngörülmemesine rağmen; bir an için bu usulün hukuka uygun olduğunun ileri sürülme ihtimalinde) yükseköğretim kurumundan izin alma prosedürünü ve herhangi bir bildirin, afişin veya pankartın disiplin suçunu gerektirir bir içeriğe sahip olduğunu] tespit etme yetkisinin idareye bırakılması, uygulamada aynı nitelikteki eylemde bulunan kişi kategorileri arasında haklı nedene dayanmayan ve keyfi muamele farklılıklarına yol açacaktır. İptali istenen alt bendin aynı nitelikteki eylemde bulunan ilgililer arasında muamele farklılığına yol açabileceği hasebiyle kanun önünde eşitlik ilkesine aykırı olduğunun tespiti için, ihtilafı alt bendin haklı gerekçeye dayanmayan muamele farklılığını yalnızca olası kıldığıının tespiti yeterli addedilmek gerekir. Bu nedenle anılan alt bent, Anayasa'nın 10'uncu maddesine aykırıdır.

e) Maddi ve manevi varlığı koruma ve geliştirme ile eğitim hakları, eşitlik ilkesi, gençliğin korunması, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasının sınırları bakımından:

Anayasa'nın Başlangıç bölümü gereğince her Türk vatandaşı, bu Anayasa'daki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak milli kültür, medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahiptir. Öte yandan Devletin Anayasa'nın 5'inci maddesinde sayılan temel amaç ve görevleri arasında "insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak" yer almaktadır. Bunun yanında, Anayasa'nın 17'nci maddesi uyarınca herkes, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Bireyin maddi ve manevi varlığı geliştirmesinin yollarından biri de Anayasa'nın 42'nci maddesinde güvence altına alınan eğitim hakkının kullanılmasıyla mümkündür. Öte yandan Anayasa'nın 58'inci maddesi uyarınca Devlet, istiklal ve Cumhuriyetimizin emanet edildiği gençlerin müspet ilmin ışığında, Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda ve Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmayı amaç edinen görüşlere karşı yetişme ve gelişmelerini sağlayıcı tedbirleri alır. Söz konusu tedbirlerden birinin gençlere eğitim verilmesi olduğu izahtan varestedir. Nitekim 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun "Amaç" kenar başlıklı 4'üncü maddesi:

"Madde 4 – Yükseköğretimin amacı:

a) Öğrencilerini;

(1) ATATÜRK İnkılapları ve ilkeleri doğrultusunda ATATÜRK milliyetçiliğine bağlı,

(2) Türk milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini taşıyan, Türk ol-manın şeref ve mutluluğunu duyan,

(3) Toplum yararını kişisel çıkarının üstünde tutan, aile, ülke ve millet sevgisi ile dolu,

(4) Türkiye Cumhuriyeti Devletine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getiren,

(5) Hür ve bilimsel düşünce gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı,

(6) Beden, zihin, ruh, ahlak ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş,

(7) İlgi ve yetenekleri yönünde yurt kalkınmasına ve ihtiyaçlarına cevap verecek, aynı zamanda kendi geçim ve mutluluğunu sağlayacak bir mesleğin bilgi, beceri, davranış ve genel kültürüne sahip, vatandaşlar olarak yetiştirmek,

b) Türk Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olarak, refah ve mutluluğunu artırmak amacıyla; ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunacak ve hızlandıracak prog-ramlar uygulayarak, çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı ve seçkin bir ortağı haline gelmesini sağlamak,

c) Yükseköğretim kurumları olarak yüksek düzeyde bilimsel çalışma ve araştırma yap-mak, bilgi ve teknoloji üretmek, bilim verilerini yaymak, ulusal alanda gelişme ve kalkınmaya destek ol-mak, yurt içi ve yurt dışı kurumlarla işbirliği yapmak suretiyle bilim dünyasının seçkin bir üyesi haline gelmek, evrensel ve çağdaş gelişmeye katkıda bulunmaktadır.”

şeklindedir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne göre eğitim hakkı,

“...belirli bir zamanda mevcut eğitim kurumlarına erişim (Belçika dil davası, § 4, syf. 31), bilgi aktarımı ve düşünsel gelişim hakkını (Campbell ve Cosans / Birleşik Krallık, § 33) ve ayrıca alınan eğitimden yarar sağlama olanağını, diğer bir deyişle, her bir Devlet'te geçerli kurallara uygun olarak ve bir veya başka bir şekilde (örneğin yeterlilik yoluyla), tamamlanan eğitimin resmi olarak tanınmasını elde etme hakkını (Belçika dil davası, §§ 3-5, syf. 30-32) kapsamaktadır. 1 No'lu Protokol'ün 2. maddesi, ilkökul eğitiminin (Sulak / Türkiye (k.k.)) yanında ortaokul eğitimi (Kıbrıs / Türkiye [BD], § 278), yüksekokul eğitimi (Leyla Şahin / Türkiye [BD], § 141; Mürsel Eren / Türkiye, § 41) ve uzmanlık eğitimiyle de ilgilidir. Bu nedenle, 1 No'lu Protokol'ün 2. maddesinde güvence altına alınan hakkın sahipleri, çocukların yanında yetişkinler veya gerçekte eğitim hakkından faydalanmak isteyen herkestir (Velyo Velev / Bulgaristan). 13. Ayrıca, Devlet, devlet okullarının yanında özel okullardan da sorumludur (Kjeldsen, Busk Madsen ve Pedersen / Danimarka). Son olarak, Devlet'in öğrencileri Devlet ve özel okullarda kötü muameleye maruz kalmaktan koruma pozitif yükümlülüğü bulunmaktadır (O'Keefe / İrlanda [BD], §§ 144-152). 1 No'lu Protokol'ün 2. maddesinin ilk cümlesinde güvence altına alınan eğitim hakkı, doğası gereği, Devlet tarafından kamunun ve bireylerin ihtiyaçları ve kaynakları doğrultusunda zamana ve yere göre değişiklik gösterebilecek bir düzenleme yapılmasını gerektirmektedir. Söz konusu düzenleme, eğitim

hakkının esasına halel getirmemeli veya Sözleşme’de güvence altına alınan diğer haklarla çelişmemelidir. Bu nedenle, Sözleşme, kamunun genel çıkarlarını korumak ve temel insan haklarına saygı arasında adil bir denge kurulmasına işaret etmektedir (Belçika dil davası, § 5, syf. 32).”

O halde yasama organı tarafından kanunlaştırılan bu metnin, muhatap kılınan bireylerin eğitim hakkı gözetilerek kaleme alınması gerekirdi. Öğrencilik sıfatı, bireylerin Anayasayla güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden feragat etmesi anlamına gelmez. Ancak açıklandığı üzere salt bildiri dağıtmak, afiş veya pankart asmak fiillerinin düşünce ve kanaat hürriyeti ile düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanım biçimi olduğu nazara alındığında; iptali talep edilen alt bende konu kınama cezasını gerektirir disiplin suçunun kanun düzeyinde tanımlanmaması [(Anayasa’da bu türden bir usul öngörülmemesine rağmen; bir an için bu usulün hukuka uygun olduğunun ileri sürülme ihtimalinde) yükseköğretim kurumundan izin alma prosedürünün ve herhangi bir bildirin, afişin veya pankartın disiplin suçunu gerektirir bir içeriğe sahip olduğunun tespitinin idarenin sınırsız takdir yetkisine bırakılması], Anayasa’nın anılan hükümlerini ihlal etmek suretiyle öğrencilerin yükseköğretim kurumunda verilen eğitimden yararlanmasının önüne geçecek, eğitim hakkı ve dolayısıyla maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkını ihlal edecek; yükseköğretim kurumlarının fikri tartışmaların yapıldığı meca olmasına yönelik işlevinin aksine öğrencilerin bildiri dağıtmak, afiş veya pankart asmak yoluyla kendilerini ifade etmelerinden kaçınmalarına yol açacaktır. Zira kınama cezası, “öğrenciye öğrencilikle ilgili kusurlu davranışlarından dolayı kınandığının yazılı olarak bildirilmesi” olmak itibarıyla yükseköğretim kurumundan uzaklaştırılmayı yahut çıkarılmayı gerektirmese de; öğrencinin sicilinin bozulmasına, şayet daha ağır disiplin cezasını gerektirir bir fiili işlemesi durumunda soruşturmacı nezdinde bu kınama cezasının olumsuz kanaat oluşturmasına, varsa bursunun yahut öğrenim kredisinin kesilmesine, başarı düzeyinin düşmesine ve zincirleme şekilde olumsuz sonuçlara maruz kalmasına neden olacaktır. Olanakları sınırlı, zor koşullardaki öğrencilerimizin yükseköğretim düzeyinde ücretsiz ve kaliteli bir eğitime erişmek suretiyle yaşam becerisine sahip olmasının, kendilerini gerçekleştirmelerinin, maddi ve manevi varlıklarını geliştirmelerinin önüne geçilecektir. Nitekim her bir öğrenci, yükseköğretim kurumlarında en kaliteli eğitim ve öğretim hizmeti alma hakkına sahiptir. Öte yandan gençlere salt bildiri dağıttığı, afiş veya pankart astığı gerekçesiyle kınama cezası verilmesi, Devletin Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda ve Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmayı amaç edinen görüşlere karşı yetişme ve gelişmelerini sağlayıcı tedbir alma yükümlülüğünü yerine getirememesine neden olacaktır.

Anayasa’nın anılan maddeleri Anayasa’nın 10 ve 42’nci maddeleriyle birlikte değerlendirildiğinde görüleceği üzere; eğitim hakkı, eşitlik ilkesi üzerine inşa edilmelidir. Başka bir deyişle gelir, kültür ve bölgesel kalkınma düzeyi farklılığının yoğun seyrettiği ülkemizde Devlet, eğitimde fırsat ve olanak eşitliğine imkan sağlamak suretiyle söz konusu pozitif yükümlülüğü tüm vatandaşlar (ve Anayasa’nın 42’nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “kimse” ibaresinin delaletiyle herkes) bakımından icra edebilecektir. Ancak kanun koyucu, öğrencilerin tabi olacağı iptali talep edilen alt bende konu disiplin suçunun içeriğinin idare tarafından sınırsız biçimde doldurulmasına cevaz vermiş; bu yükümlülüğün aksine (işbu dilekçe boyunca somut bulgularla teşhir edildiği üzere) hukuka aykırı biçimde öğrencilerin disiplin işlerini düzenleyen 54’üncü maddeyi değiştirmiş ve “çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre” modern, demokratik, laik toplumun inşasına hizmet eden bir yükseköğretim politikası oluşturmamıştır.

Öte yandan, kanun koyucu, iptali talep edilen alt bende konu fiili belirleme yetkisini idarenin uhdesine bırakmak suretiyle; Anayasa’nın temel hak ve özgürlüklerin

sınırlandırılmasının sınırlarını düzenleyen 13'üncü maddesinde yer alan kanunilik kaydına halel getirmiştir; demokratik toplumun gereklerine riayet etmemiştir. Diğer bir deyişle eğitim hakkının kullanılması için gerekli olanağı ve fırsatı sunma yükümlülüğü olan Devletin, bu yükümlülüğü tam manasıyla ifası, öğrencilerin disiplin işlerinin kanun düzeyinde düzenlenmesiyle mümkündür. Aksi bir tutum, eğitim hakkının kanunilik ilkesinin aksine kısıtlanması sonucunu doğuracaktır. Kanun koyucu da iptali talep edilen alt bende konu fiil özelinde bu disiplin işlerinin idare tarafından tespit edilmesine cevaz vererek; hakkın öngörülebilir ve gerekli olmayan şekilde kısıtlanmasının önünü açmıştır. İdare, keyfi biçimde, iptali talep edilen alt bende konu fiili işleyen öğrencilere, kınama cezası vererek; yükseköğretim düzeyinde eğitim aldıkları sırada sicillerinin bozulmasından kaynaklı engellerle karşı karşıya bırakacaktır. Halbuki demokratik bir toplum, eğitim hakkının herkese nitelikli ve sürekli bir biçimde tanınmasını gerektirir.

Bu nedenlerle anılan alt bent, Anayasa'nın Başlangıç bölümüne, 5, 10, 13, 17, 42 ve 58'inci maddelerine aykırıdır.

f)Yükseköğretim Kurumlarına ilişkin anayasal güvence bakımından: Anayasa Mahkemesi'nin 10.09.2015 tarihli ve 2015/5 ve 2015/82 sayılı kararında belirttiği üzere;

“16. Anayasa'nın 130. maddesinde, çağdaş eğitim-öğretim esaslarına dayanan bir düzen içinde milletin ve ülkenin ihtiyaçlarına uygun insan gücü yetiştirmek amacı ile ortaöğretime dayalı çeşitli düzeylerde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapmak, ülkeye ve insanlığa hizmet etmek üzere çeşitli birimlerden oluşan kamu tüzel kişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip üniversitelerin kanunla kurulacağı belirtilmiş, üniversiteler ve bunlara bağlı birimlerin Devletin gözetimi ve denetimi altında olduğu, Devletin gözetim ve denetim hakkını kullanma usullerinin kanunla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır. Madde gerekçesinde de "genel olarak Devletin üniversiteler üzerindeki gözetim ve denetim yetkilerinin düzenlenmesi konuları, bilimsel özerklik dikkate alınmak suretiyle kanun koyucuya bırakılmıştır" denilmiştir.

17. Buna göre, Devletin, yükseköğretim kurumları üzerindeki gözetim ve denetim yetkisini ne şekilde kullanacağına ilişkin kuralları belirleme yetkisi kanun koyucunun takdirindedir. Ancak, kanun koyucunun bu yetkisini anayasal sınırlar içinde özellikle üniversitelerin bilimsel özerkliğini göz önünde tutarak kullanması gerekir. Yükseköğretim kurumlarının denetimine ilişkin kuralların, hem üniversiteler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olması, ayrıca keyfi uygulamalara karşı koruyucu önlemler içermesi de gereklidir. Aksine bir düzenleme, merkezi idarenin üniversitelerin bilimsel özerkliğine keyfi şekilde müdahalede bulunmasına imkân tanır ki, bunun Anayasa'nın 130. maddesiyle bağdaşması mümkün değildir.

18. Bilimsel özerklik, bilimsel çalışmaların üniversite ortamında yürütülebilmesinin olmazsa olmaz koşulu olup üniversite mensuplarının, ekonomik ve siyasi yönden nüfuz sahibi bulunan kişi ve kurumların baskısı, yönlendirmesi olmadan ve toplumda genel olarak hâkim olan düşünce ve kabuller doğrultusunda sonuçlara varmak gibi bir zorunluluk hissetmeden sadece bilimsel ölçütler ve etik kurallar çerçevesinde eğitim, öğretim, araştırma ve yayın yapabilme olanaklarına sahip bulunmalarını ifade etmektedir. Üniversitelerin bilimsel özerkliği, üniversitelerde yürütülen eğitim, araştırma, yayın ve benzeri etkinliklerin planlanması, düzenlenmesi ve icra edilmesi aşamalarında, yönetim yetkisinin serbestçe kullanılabilmesini, belirtilen faaliyetlerle ilgili üniversite kaynaklarının kullanımına yönelik kararların üniversite yönetim organlarınınca serbestçe alınabilmesini gerektirmektedir.”

Salt bildiri dağıtmak, afiş veya pankart asmak fiillerinin düşünce ve kanaat hürriyeti ile düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanım biçimi olduğu nazara alındığında; idarenin (kişi kategorileri arasında haklı nedene dayanmayan ve keyfi muamele farklılıklarına yol açan) sınırsız takdir yetkisine istinaden “yükseköğretim kurumu içinde izinsiz olarak bildiri dağıtmak, afiş veya pankart asmak” şeklindeki disiplin suçunu gerekçe göstererek öğrencilere kınama cezası vermesi, öğrenciler bakımından öngörülen disiplin suç ve cezaları özelinde (Anayasa’nın 130’uncu maddesinde temelini bulan kanunilik ilkesi bağlamında) yükseköğretim kurumlarının bilimsel özerkliğine hanel getirecektir. Zira ihtilafli alt bent, disiplin cezası vermeyi gerektirir fiili maddi anlamda kanunilik ilkesinin gerektirdiği şekilde kanun düzeyinde öngörmemektedir. Başka bir anlatımla bu fiilin idarece belirlenmesi; Akademi’de eğitim ve öğretim görme yeterliliğine sahip öğrencilerin kınama cezası alması olasılığının gündeme gelmesine ve dolayısıyla bu durum, yükseköğretim kurumunda yürütülen araştırma, yayın ve benzeri etkinliklerin aksamasına, yükseköğretim kurumunda verilen eğitim kalitesinin düşmesine neden olacaktır.

Başka bir anlatımla yükseköğretim kurumlarında serbest bir tartışma ortamı olması gerekir ki bilimsel faaliyetler yürütülebilir. Zira Namık Kemal’in söylediği gibi “Bârîka-i hakikat, müsâdeme-i efkârdan doğar”. Ancak kanun koyucu, düşünce ve kanaat hürriyeti ile düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanım biçimi olan bildiri dağıtmak, afiş veya pankart asmak fiillerine kınama cezası yaptırımını bağlamak suretiyle; öğrencilerin görüşlerini dile getirmeleri ve bilimsel düşünceye katkıda bulunmaları bakımından bir baskı aracı oluşturmuş, yükseköğretim atmosferini kaygı ve oto sansüre teslim etmiştir. O halde anılan alt bent, Anayasa’nın 130’uncu maddesine de aykırıdır.

g)Erkler ayrılığı ilkesi, hiçbir kimsenin veya organın Anayasa’dan kaynaklanmayan bir yetkiyi kullanamaması ve Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığı bakımından: Anayasa Mahkemesi kararlarında Anayasa’nın 153’üncü maddesinde belirtilen bağlayıcılık ilkesine aykırılıktan söz edilebilmesi için iptal edilen kuralla dava konusu yeni düzenlemenin içerik ve kapsam bakımından aynı ya da benzeri olması gerektiği belirtilmektedir (Anayasa Mahkemesi’nin 12.11.1991 tarihli ve 1991/7 E.: 1991/43 K. sayılı Kararı). Anayasa Mahkemesi, eldeki dava konusuyla benzer bir hüküm ihtiva eden ve anılan 54’üncü maddenin yasalaşmasına neden olan düzenleme hakkında verdiği iptal kararında:

“A. Kanun’un 54. Maddesinin (a) Bendinin İncelenmesi

1. İtirazın Gerekçesi

3. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kuralda disiplin cezasını gerektiren eylemlerin so-yut biçimde ifade edildiği, hangi eyleme hangi disiplin cezasının uygulanacağı hususunun açık olmadığı belirtilerek kuralın Anayasa’nın 2., 7. ve 42. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa’ya Aykırılık Sorunu

4. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa’nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

5. Kuralla yükseköğretim kurumları içinde veya dışında yükseköğretim öğrenciliği sıfatına, onur ve şerefine aykırı harekette bulunan, öğrenme ve öğretme hürriyetini doğrudan

doğruya veya do-laylı olarak kısıtlayan, kurumların sükûn, huzur ve çalışma düzenini bozan, boykot, işgal ve engelle-me gibi eylemlere katılan, bunları teşvik ve tahrik eden, yükseköğretim mensuplarının şeref ve haysi-yetine veya şahıslarına tecavüz eden veya saygı dışı davranışlarda bulunan ve anarşik veya ideolojik olaylara katılan veya bu olayları tahrik ve teşvik eden öğrencilere; eylem başka bir suçu oluştursa bile ayrıca uyarma, kınama, bir haftadan bir aya kadar veya bir veya iki yarıyıl için kurumdan uzaklaş-tırma veya yükseköğretim kurumundan çıkarma cezalarının verileceği hüküm altına alınmıştır.

6. Anayasa'nın 42. maddesinin birinci fıkrasında kimsenin eğitim ve öğrenim hakkından yok-sun bırakılamayacağı belirtilmek suretiyle eğitim ve öğrenim hakkı herkes yönünden güvence altına alınmıştır.

7. Eğitim ve öğrenim hakkı, kamu ve özel eğitim kurumlarını kapsadığı gibi eğitimin ilk, orta ve yükseköğrenim seviyelerini de kapsar.

8. Anayasa'nın anılan maddesinin ikinci fıkrasında ise öğrenim hakkının kapsamının kanunla tespit edilip düzenleneceği belirtilerek bu hakkın mutlak olmadığı kabul edilmiştir.

9. Kural, yükseköğretim öğrencilerine gerçekleştirdikleri bazı eylemler nedeniyle belirli bir süre için kurumdan uzaklaştırma veya yükseköğretim kurumundan çıkarma cezaları da dâhil olmak üzere çeşitli disiplin cezalarının verilmesini öngördüğünden eğitim ve öğrenim hakkına bir sınırlama getirmektedir.

10. Anayasa'nın 13. maddesinde "Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gerek-lerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz." denilmektedir.

11. Eğitim ve öğrenim hakkına sınırlama getirilirken temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması rejimini düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinin gözönünde bulundurulması gerekmektedir. Buna göre eğitim ve öğrenim hakkına sınırlama getiren düzenlemelerin Anayasa'nın anılan maddesi uya-rınca öncelikle kanunla yapılması gerekir.

12. Bu çerçevede eğitim ve öğrenim hakkını sınırlamaya yönelik bir kanuni düzenlemenin şek-len var olması yeterli olmayıp kuralların keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngö-rülebilir düzenlemeler niteliğinde olması gerekir. Bir diğer ifadeyle kanunun kalitesi de kanunilik şar-tının sağlanıp sağlanmadığının tespitinde önem arz etmektedir (Necmiye Çiftçi ve diğerleri, B. No: 2013/1301, 30/12/2014, § 55).

13. Esasen temel hak ve özgürlükleri sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması Anaya-sa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde ka-nuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelik-ler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörü-lebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama öl-çütü olarak

belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

14. Kuralda yükseköğretim öğrencileri bakımından disiplin suçu teşkil eden eylemler ve uygulanabilecek disiplin cezaları gösterilmekle birlikte bu suç ve cezalar arasında herhangi bir ilişki kurulmadığı, diğer bir ifadeyle hangi eylemin hangi disiplin cezası ile cezalandırılacağı açık ve net olarak gösterilmediği ya da bunun tespit edilmesine imkân sağlayacak herhangi bir ölçüt getirilmediği veyahut bu hususta kişiler ve idare açısından belirlilik ve öngörülebilirliği sağlayacak şekilde kanuni bir çerçeve oluşturulmadığı görülmektedir. Bu kapsamda idarenin, söz konusu eylemler ve cezalar için kuralda öngörülen sıralamayı gözetmekle de yükümlü tutulmadığı anlaşılmaktadır. Bu çerçevede, disiplin cezasını gerektiren eylemin gerçekleşmesi durumunda bir disiplin cezasının verilebileceği öngörülmekle birlikte bu ölçütün disiplin cezasının muhatapları açısından yeterli bir hukuki güvence sağlamadığı açıktır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. AYM, E.2021/16, K.2021/62, 22/9/2021, §§ 17, 18).

15. Buna göre kural, bireylerin hangi somut fiil ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucunun bağlandığını belirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine yasal çerçevede imkân tanıma-maktadır. Bu itibarla eğitim ve öğrenim hakkına sınırlama getiren kuralın kanunilik şartını taşımadığı anlaşılmaktadır.

16. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 42. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. ve 7. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 42. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. ve 7. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmamasına gerek görülmemiştir.

B. Kanun'un 65. Maddesinin (a) Fıkrasının (9) Numaralı Alt Bendinde Yer Alan "...ile öğrencilerin..." İbaresinin İncelenmesi

1. Sınırlama Sorunu

17. 2547 sayılı Kanun'un 65. maddesinin (a) fıkrasının (9) numaralı alt bendinde öğretim elemanları, memur ve diğer personel ile öğrencilerin disiplin işlemleri, disiplin amirlerinin yetkileri ve disiplin kurullarının teşkili ve çalışması ile ilgili hususların Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenmesi öngörülmüş olup anılan bentte yer alan "...ile öğrencilerin..." ibaresi itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır.

18. Belirtilen bentte öğrencilere ilişkin olarak yönetmelikle düzenlenmesi gereken konular disiplin işlemleri, disiplin amirlerinin yetkileri ve disiplin kurullarının teşkili ve çalışması ile ilgili hususlar şeklinde ayrı ayrı gösterilmiştir. Bu durumda somut başvuruya konu olan ve silahla yaralama eylemini gerçekleştirdiği gerekçesiyle öğrenciye disiplin cezası verilmesinden kaynaklanan uyuşmazlığın, bu hususlardan hangisinin kapsamında olduğunun tespit edilmesi gerekir.

19. Kanun'un 54. maddesinde yükseköğretim öğrencilerinin yükseköğretim kurumlarının içinde veya dışında işlemiş oldukları disiplin suçlarından dolayı soruşturma

yapmaya ve ceza vermeye yetkili kişi veya kurumlar, disiplin soruşturmasına ilişkin usul ve esaslar, savunma hakkı, itiraz ve ve-rilen disiplin cezasının sonuçlarına ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Dolayısıyla 65. maddenin (a) fıkrasının (9) numaralı alt bendinde ifade edilen öğrencilerin disiplin işlemleri, disiplin amirlerinin yetkileri ve disiplin kurullarının teşkili ve çalışması ile ilgili hususların her birinin Kanun'un 54. mad-desinin ilgili bentlerinde gösterilen konulara karşılık geldiği, buna göre disiplin suç ve cezalarının düzenlendiği 54. maddenin (a) bendinin, 65 maddenin (a) fıkrasının (9) numaralı alt bendinde yer alan "disiplin işlemleri..." ve "...ile ilgili hususlar..." ibarelerinin kapsamında olduğu anlaşılmaktadır.

20. Diğer taraftan itiraz konusu kural olan "...ile öğrencilerin..." ibaresi aynı alt bentte yer alan "disiplin işlemleri, disiplin amirlerinin yetkileri ve disiplin kurullarının teşkili ve çalışması ile ilgili hususlar" ibareleri bakımından da geçerli ortak kural niteliğindedir. Bu itibarla "...ile öğrenciler..." ibaresinin esas incelemesinin aynı alt bentte yer alan "...disiplin işlemleri..." ve "...ile ilgili hususlar..." ibareleri yönünden yapılması gerekmektedir.

2. İtirazın Gerekçesi

21. Başvuru kararında özetle; öğrencilerin disiplin suç ve cezalarına ilişkin hususların kanun-la düzenlenmesi gerektiği, bu konulara ilişkin düzenleme yapma yetkisinin itiraz konusu kuralla idare-ye bırakılmış olmasının kanunilik ilkesiyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. ve 7. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

22. İtiraz konusu kural, öğrencilerin disiplin işlemleri ile ilgili hususların YÖK tarafından çı-karılacak yönetmelikle düzenlenmesini öngörmektedir.

23. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, in-san haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuki güvenliği sağlayan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

24. Hukuk devletinin temel unsurlarından biri de belirlilik ilkesidir. Bu ilkeye göre yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulama-larına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Belirlilik ilkesi, hukuksal güvenle bağlantılı olup ki-şinin kanundan belirli bir kesinlik içinde hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın ve-ya sonucun bağlandığını, bunların idareye hangi müdahale yetkisini verdiğini bilmesini zorunlu kıl-maktadır. Kişi ancak bu durumda kendisine düşen yükümlülükleri öngörebilir ve davranışlarını ayar-layabilir. Hukuki güvenlik ilkesi bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2020/80, K.2021/34, 29/4/2021, § 25).

25. Anayasa'nın 7. maddesinde "Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Mec-lisinindir. Bu yetki devredilemez." denilmektedir. Yasama yetkisinin Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM) ait olması ve bu yetkinin devredilememesi, kuvvetler ayrılığı ilkesinin bir gereğidir. Bu hükme yer veren Anayasa'nın 7. maddesinin gerekçesinde yasama yetkisinin parlamentoya ait olma-sı "demokrasi rejimini benimseyen siyasi rejimlerde

kaçınılmaz bir durum" olarak nitelendirilmiştir. Ayrıca, gerekçede "Millet adına kanun koyma yetkisini yasama meclisi yerine getirir. Bu yetki devredilemez. Ancak, Anayasanın 99 ve 129 uncu maddeleri hükümleri saklıdır" denilmek suretiyle bu ilkenin anlamı ve istisnaları belirtilmiştir. Madde gerekçesinden de anlaşılacağı üzere, yasama yetkisinin devredilemezliği, esasen kanun koyma yetkisinin TBMM dışında başka bir organca kullanılamaması anlamına gelmektedir. Anayasa'nın 7. maddesi ile yasaklanan, kanun yapma yetkisinin devredilmesi-dir. (AYM, E.2011/42, K.2013/60, 9/5/2013; AYM, E.2021/73, K.2022/51, 21/4/2022, § 15).

26. Türevsel nitelikteki düzenleyici işlemler bakımından yürütmenin düzenleme yetkisi, sınırlı, tamamlayıcı ve bağımlı bir yetkidir. Bu nedenle temel ilkeleri belirlenmeksizin ve çerçevesi çizilmeksizin, yürütme organına düzenleme yetkisi veren bir kanun kuralı ile sınırsız, belirsiz, geniş bir alanın yürütmenin düzenlemesine bırakılması, Anayasa'nın belirtilen maddesine aykırılık oluşturur. Bununla birlikte yasama organının temel ilkeleri ve çerçeveyi kanunla belirlendikten sonra uzmanlık ve idare tekniğine ilişkin hususları yürütmeye bırakması, yasama yetkisinin devri olarak yorumlanamaz (AYM, E.2011/42, K.2013/60, 9/5/2013; E.2019/36, K.2021/15, 4/3/2021, § 57).

27. Anayasa'nın açıkça kanunla düzenlenmesini öngörmediği konularda kanunda genel ifa-delerle düzenleme yapılarak ayrıntıların düzenlenmesinin yürütmenin türevsel nitelikteki düzenleyici işlemlerine bırakılması mümkündür. Anayasa'da münhasıran kanunla düzenleme yapılması öngörül-meyen konularda yasamanın asliliği ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleri haricinde geçerli olan yürütmenin türevselliği ilkeleri gereği idari işlemlerin kanuna dayanması zorunluluğu vardır. Ancak bu durumda kanunda belirlenmesi gereken çerçeve, Anayasa'nın kanunla düzenlenmesini öngördüğü du-rumdakinden çok daha geniş olabilecektir (AYM, E.2018/91, K.2020/10, 19/2/2020, § 110; E.2019/36, K.2021/15, 4/3/2021, § 56).

28. Disiplin cezaları, kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacıyla öngör-ülmüş yapma veya yapmama biçiminde beliren davranış kurallarının ihlali hâlinde uygulanan idari yaptırımlardır. (AYM, E.2018/30, K.2018/94, 25/9/2018, § 16; E.2021/16, K.2021/62, 22/9/2021, § 12). Yükseköğretim öğrencilerine sunulan eğitim ve öğrenim hizmetinin gereği gibi yürütülmesini sağ-lamak amacıyla ihdas edilen disiplin suç ve cezaları öğrencilerin özel hayata saygı gösterilmesini is-teme hakkı, ifade özgürlüğü, eğitim ve öğrenim hakkı gibi pek çok hak ve özgürlüğüne sınırlama geti-ren bir nitelik taşımaktadır. Bu itibarla disiplin suç ve cezaları sebebi veya sonucu itibarıyla çeşitli temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması sonucunu doğurabilir. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması ise ancak kanuni düzenlemelerle mümkündür.

29. Daha önce ifade edildiği üzere Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belir-tilen kanunilik ilkesi, 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır. Bu durumun bir gereği olarak temel hak ve özgürlükleri sınırlamaya yönelik kanuni düzenlemelerin şeklen var olması yanında, keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir dü-zenlemeler niteliğinde olması gerekir.

30. Kuralla yükseköğretim öğrencilerinin disiplin işlemleri ile ilgili hususların düzenlenmesi yetkisi YÖK'e verilmiş ancak Kanun'un 54. maddesinin (a) fıkrasında düzenlenen disiplin suç ve ceza-larına işaret ettiği anlaşılan disiplin işlemleri ile ilgili hususlar belirli bir açıklık ve kesinlikte ortaya konulmamıştır.

31. Kural, disiplin cezası gerektiren eylemlerle disiplin cezalarının belirlendiği ancak disiplin suç ve cezaları arasında yeterli bağlantının kurulmadığı bir alanda idareye söz konusu

alanın yönet-melikle düzenlenmesi yetkisini vermektedir. Bu durumda, ilgililerin hangi somut fiil ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun uygulanacağını belirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine yasal çerçevede imkân tanıyacak şekilde belirliliğe sahip olmayan düzenlemelerle idareye verilen yet-kinin çerçevesinin çizildiği söylenemez.

32. Bu itibarla kural belirlilik ve yasama yetkisinin devredilemezliği ilkeleriyle bağdaşma-maktadır.

33. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. ve 7. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.”

şeklinde gerekçe kaleme almıştır (Anayasa Mahkemesi'nin 08.09.2022 tarihli ve 2022/54 E.; 2022/99 K. sayılı Kararı).

Anayasa Mahkemesi'nin verdiği iptal kararı karşısında; kanun koyucunun Anayasa'nın 2, 7, 13 ve 42'nci maddelerine -benzer sakatlıktan muzdarip olması hasebiyle- aykırı olan iptali talep edilen alt bendi kanunlaştırması, Anayasa'nın 153'üncü maddesini ihlal ettiği gibi, hiçbir kimse ve organın kaynağını Anayasa'dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamayacağını öngören 6'ncı maddesine ve Anayasa'nın Başlangıç bölümünde yer alan kuvvetler ayrılığı ilkesine de halel getirmektedir.

ğ)Uluslararası anlaşmaların iç hukuka etkisi bakımından: Anayasa'nın 90'ıncı maddesine göre temel hak ve özgürlüklere ilişkin usulüne göre yürürlüğe konmuş uluslararası anlaşmalar, (kanunlara nazaran hakkı koruyucu, kullanımını genişletici hükümler barındırması kaydıyla) normlar hiyerarşisinde kanunun üstündedir. İptali talep edilen alt bent, yukarıdaki başlıklarda aykırı olduğu gösterilen temel haklara ilişkin anayasal düzenlemelerin muadilleri olarak, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin suç ve cezaların kanuniliği ilkesine ilişkin 7'nci ve ifade hürriyetine ilişkin 10'uncu maddelerini; eğitim hakkına ilişkin İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 26'nci; Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nin 13'üncü ; Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 28 ve 29'uncu ; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Ek 1 No'lu Protokolü'nün 2'nci maddelerini ihlal ettiğinden Anayasa'nın 90'ıncı maddesine de aykırıdır.

Tüm bu nedenlerle 7437 sayılı Kanun'un 2'nci maddesiyle 04.11.1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun değiştirilen 54'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (3) numaralı alt bendi, Anayasa'nın Başlangıç bölümüne, 2, 5, 6, 7, 10, 13, 17, 25, 26, 38, 42, 58, 90, 123, 130 ve 153'üncü maddelerine aykırıdır; anılan alt bendin iptali gerekir.

3) 02.02.2023 tarihli ve 7437 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 2'nci maddesiyle 04.11.1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun değiştirilen 54'üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin (7) numaralı alt bendinin Anayasa'ya aykırılığı

7437 sayılı Kanun'un 2'nci maddesiyle 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun “Öğrencilerin disiplin işleri” kenar başlıklı 54'üncü maddesi değiştirilmiştir. Kanun koyucu tarafından anılan değişikliğin yapılmasındaki ana saik, Anayasa Mahkemesi'nin 08.09.2022 tarihli ve 2022/54 E.; 2022/99 K. sayılı iptal kararıdır. Bu kapsamda anılan 54'üncü maddenin birinci fıkrasında disiplin cezaları ve disiplin cezalarını gerektiren disiplin suçları ağırlık derecelerine göre kademeli olarak sayılmıştır. Söz konusu birinci fıkranın (b) bendinde ise; yükseköğretim kurumundan bir haftadan bir aya kadar uzaklaştırma yaptırımını düzenlenmiştir.

Yükseköğretim kurumundan bir haftadan bir aya kadar uzaklaştırma yaptırımını gerektirir fiillerden biri de; iptali talep edilen (7) numaralı alt bentte yer alan “Yükseköğretim kurumuna ait kapalı veya açık mahallerde yetkililerden izin almadan toplantılar düzenlemek”tir. Ancak iptali talep edilen (7) numaralı alt bentte yer alan bu fiil, aşağıda ayrıntılı olarak gösterildiği üzere Anayasa’ya aykırıdır.

Her bir aykırılık durumunu ayrı ayrı ele almadan önce, üniversite öğrencilerinin, gerek düşünce ve ifade özgürlüklerinin gerekse toplu özgürlüklerin kullanılmasına ilişkin özel konumuna da dikkat çekmek uygun düşer. Şöyle ki; yükseköğretim özgürlüğünün bireysel olarak öznesi olan öğrenciler, kurumsal çerçevede kullanılan bu özgürlüğün aynı zamanda toplu olarak öznesi konumundadır. Bu çifte özne olma durumu, üniversite gençliğini ifade özgürlüğü ve toplu özgürlükler bakımından ayrıcalıklı bir konuma getirmektedir. Bu itibarla, üniversite öğrencileri, ifade özgürlüklerinin toplu kullanımının ayrıcalıklı özneleri olarak nitelenebilir. Aynı şekilde toplu özgürlükleri de, kurumsal çerçevede toplu olarak spontane olarak (kendiliğinden) kullanabilme ortam ve olanağına sahipler. Yüksek düzeyde öğrenimin doğasında var olan bu özellik, üniversite öğrencilerinin ifade özgürlüklerini toplu olarak kullanabilmeleri ve toplu özgürlüklerden barışçıl olması kaydı ile doğrudan yararlanabilmeleri ölçüsünde, üniversite öğrencilerini demokratik yapıtaş haline getirir. Bu nedenle, üniversite öğrencilerine ilişkin disiplin kurallarının düzenlenmesinde bu özelliklerin de göz önünde bulundurulması gerekir. Haliyle, şiddete başvuru söz konusu olmadığı ve barışçıl olduğu sürece, yükseköğretim kurumlarında öğrencilerin hal ve davranışlarında kural, özgürlük lehine yorum olmalıdır.

a) Temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılma ilkeleri ve güvence ölçütleri ile düşünce ve kanaat hürriyeti, düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı bakımından:

İptali talep edilen alt bende konu fiil, Anayasa’nın 25, 26 ve 34’üncü maddelerinin kesişim alanında bulunmaktadır. Öğrencilerin de ifade özgürlüğü ve toplantı ve gösteri yürüyüşü hakları vardır ve bu haklarını öğrenci sıfatlarıyla ve yükseköğretim kurumu bünyesinde kullanabilmeleri gerekir. Zira öğrenciler, öncelikle düşünce ve kanaat hürriyeti istinaden bir fikre yahut kanaate sahip olacak; akabinde bu fikri yahut kanaati, düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin somut bir görünümü olan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkını kullanarak dile getireceklerdir. Nitekim Anayasa Mahkemesi de bir protesto eylemi sırasında pankart açan başvuru sahiplerinin eylemini, ifade hürriyeti ile onun somut bir görünümü olan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı bağlamında incelemektedir (Anayasa Mahkemesi’nin 18.06.2020 tarihli ve 2017/ 17038 Başvuru No’lu Meziyet Yıldız ve diğerleri Kararı, § 39):

“41. Anayasa Mahkemesi demokratik toplum düzeninin gerekleri ifadesinden ne anlaşılması gerektiğini daha önce pek çok kez açıklamıştır. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı, demokratik toplumun en temel değerleri arasında yer almakta olup bireylerin ortak fikirlerini birlikte savunmak ve başkalarına duyurmak için bir araya gelebilme imkânını korumayı amaçlamaktadır. Kolektif bir şekilde kullanılan ve düşüncelerini ifade etmek isteyen kişilere şiddet dışlayan yöntemlerle düşüncelerini açıklama imkânı veren bu hak çoğulcu demokrasilerin gelişmesinde zorunlu olan farklı düşüncelerin ortaya çıkması, korunması ve yayılmasını güvence altına almaktadır (Dilan Ögüz Canan [GK], B. No: 2014/20411, 30/11/2017, § 36; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, § 115; Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri [GK], B. No: 2014/920, 25/5/2017, § 79; Osman Erbil, B. No: 2013/2394, 25/3/2015, § 45).

42. Bu hak, ifade özgürlüğünün özel bir biçimidir. Anayasal haklar içinde kendine has özerk rolünün ve özel uygulama alanının varlığına rağmen toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı aynı zamanda ifade özgürlüğü ışığında değerlendirilmelidir. İfade özgürlüğünün demokratik ve çoğulcu bir toplumdaki önemi, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı için de geçerlidir (Dilan Ögüz Canan, § 34; Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 115; Osman Erbil, §§ 31, 45; Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri, § 72; Gülşah Öztürk ve diğerleri, B. No: 2013/3936, 17/2/2016, § 66; Ömer Faruk Akyüz, B. No: 2015/9247, 4/4/2018, § 52). Sonuç olarak toplumsal ve siyasal çoğulculuğu sağla-mak, her türlü düşüncenin barışçıl bir şekilde ve serbestçe ifadesine bağlıdır (Dilan Ögüz Canan, § 35; Ömer Faruk Akyüz, § 55).

43. İfade özgürlüğünde olduğu gibi toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı da sadece toplumun geneli tarafından savunulan, kabul gören görüş ve fikirleri korumakla yetinmez. Bunun haricinde toplumun genelini rahatsız edebilecek, endişelendirecek hatta şoke edecek veya onların belirli düzeyde tepkilerini çekebilecek bazı fikirleri savunma amacıyla da toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenlenebilir (Yılmaz Güneş ve Yusuf Karadaş, B. No: 2015/10676, 26/12/2018, § 33).

44. Toplantının veya gösteri yürüyüşünün hangi amaçla yapıldığının bir önemi yoktur. Bu-nunla birlikte -ifade özgürlüğünde olduğu gibi- siyasal ve kamusal meseleler söz konusu olduğunda toplantı hakkına yapılan müdahaleler daha dar yorumlanmalıdır (Dilan Ögüz Canan, § 36; Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 115; Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri, § 79; Osman Erbil, § 45; Ömer Faruk Akyüz, § 53).’

İptali talep edilen alt bende konu fiil işlendiği takdirde ilgili öğrencinin yükseköğretim kurumundan bir haftadan bir aya kadar uzaklaştırılması müeyyidesi üzerinden anılan hak ve hürriyetlere yapılacak müdahalenin hukuka uygun olması için; Anayasa'nın 13'üncü maddesinde yer alan sınırlandırmanın sınırlarının gerekleri karşılanmalıdır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de bu durumu toplantı ve örgütlenme özgürlüğü bağlamında şu biçimde ele almıştır:

“53. Barışçıl toplantı özgürlüğü hakkına yapılan bir müdahale aşağıdaki şartların sağlandığı durumlar hariç olmak üzere Sözleşme'nin 11. maddesinin ihlalini teşkil etmektedir: söz konusu müdahalenin “kanunca öngörülmesi,” Sözleşme'nin 11. maddesinin 2. fıkrasında belirtilen meşru amaçlardan birini veya daha fazlasını taşıması, söz konusu amaca veya amaçlara ulaşılması için “demokratik bir toplumda gerekli olması” (Vyerentsov/Ukrayna, § 51).’

...

83. Yüksek Sözleşmeciler Tarafın, kamu düzeni ve ulusal güvenlik gerekçesiyle, toplantıların izne tabi olarak düzenlenmesini öngörmesi, kural olarak 11. maddenin ruhuna aykırı değildir (Kudrevičius ve Diğerleri/Litvanya [BD], § 147 ve bu kapsamda anılan diğer kararlar; Oya Ataman/Türkiye, § 37)

1. Ön bildirim ve izin prosedürlerinin amacı

84. Halka açık bir etkinlikle ilgili bildirim ve hatta izin prosedürleri, normal koşullarda, işlemin amacı, toplantının, mitingün veya farklı bir toplanmanın sorunsuz bir şekilde gerçekleştirilmesini temin etmek üzere makul ve uygun tedbirler alınmasını sağlamak olduğu

sürece, Sözleşme'nin 11. maddesi kapsamındaki hakkın özünün ihlaline neden olmamaktadır (Sergey Kuznetsov/Rusya, § 42). Kamuya açık toplantıları organize edenler, yürürlükte olan düzenlemelere uygun davranmak suretiyle, bu sürece ilişkin kurallara uymalıdır (Primov ve Diğerleri/Rusya, § 117).

85. İzin prosedürü, yetkililere toplantının barışçıl nitelikte olmasını sağlayabilme imkânı tanınması amacıyla uygulanması halinde 11. maddenin 1. fıkrasında öngörülen şartlara uygun olacak ve bu şekilde söz konusu hakkın kullanımına yönelik bir müdahale teşkil etmeyecektir (Ziliberberg/Moldova (k.k.)).

86. Ön bildirim, sadece toplanma hakkının başkalarının hakları ve kanuni menfaatleri ile (dolaşım özgürlüğü dâhil) bağdaşmasını sağlama amacına değil, aynı zamanda kargaşanın ve suç işlenmesinin önlenmesi amacına da hizmet etmektedir. Çatışan bu menfaatler arasında denge kurmak amacıyla ön idari prosedürlerin başlatılmasının, kamuya açık alanlarda gösteri düzenleneceği durumlarda üye Devletler tarafından sıklıkla başvuru bir uygulama olduğu anlaşılmaktadır (Éva Molnár/Macaristan, § 37; Berladir ve Diğerleri/Rusya, § 42). Örgütlenmelerin ve gösterileri organize eden diğer kişilerin, demokratik sürecin aktörleri olarak, yürürlükte olan düzenlemelere uygun davranmak suretiyle, bu sürece ilişkin kurallara uymaları önemlidir. Ancak, bu nitelikteki düzenlemeler, Sözleşme ile koruma altına alınan barışçıl toplanma özgürlüğüne gizli bir engel teşkil etmemelidir (Oya Ataman/Türkiye, § 38; Berladir ve Diğerleri/Rusya, § 39). 87. Sözleşme'ye Taraf Devletler, kamu güvenliği gerekçesiyle, belirli bir yerde gösteri düzenlenmesine kısıtlama getirebilmektedir (Malofeyeva/Rusya, § 136; Disk ve Kesk/Türkiye, § 29; ayrıca bkz. "Toplantı mekânı özgürlüğü" başlıklı bölüm)."

O halde öğrencilerin yükseköğretim kurumuna ait kapalı veya açık mahallerde toplantılar düzenlemek suretiyle düşünce ve kanaat oluşturmaları ve akabinde toplantı düzenlemek aracılığıyla düşüncelerini açıklamaları ve yaymaları eylemlerine yükseköğretim kurumundan bir haftadan bir aya kadar uzaklaştırma cezasının bağlanması; anılan hak ve hürriyetlerin kullanımını ortadan kaldırmak suretiyle onun özüne dokunacaktır. Yükseköğretim kurumuna ait kapalı veya açık mahallerde yetkililerden izin almadan toplantılar düzenlenmesi, disiplin cezası almak için kafidir. Kaldı ki izin usulü, Anayasa'nın 25 ve 26'nci maddelerinde öngörülmemiş olup; anılan maddelere (izin alınmaksızın yahut bildirimde bulunmaksızın) serbesti ilkesi hakimdir. Anayasa'nın 34'üncü maddesinin lafzında ise açıkça "önceden izin almadan" ibaresi yer almaktadır. Buna istinaden 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nda "toplanmanın sorunsuz bir şekilde gerçekleştirilmesini temin etmek üzere makul ve uygun tedbirler alınmasını sağlamak" amacıyla bildirim usulü benimsenmiştir. Kanun koyucu, yükseköğretim kurumuna ait kapalı veya açık mahallerde toplantılar düzenlemek eylemi bakımından Anayasa'da yer almayan bir usul öngörmüştür. Diğer bir söyleyişle, disiplin cezası, söz gelimi toplantının silahlı yahut saldırı amacıyla düzenlenmesi, hakaret içeren söz öbeklerinin toplantı sırasında kullanılması durumuna inhisar ettirilmemiştir. Öğrencilerin düşünce ve kanaat hürriyeti, düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti, toplantı düzenleme hakkı ile kamu düzeni, toplantının muhatabının şeref ve haysiyeti arasında bir denge olup olmadığı aranmaksızın ve tespit edilmeksizin; peşinen disiplin cezası yaptırımının öngörülmesi, hukuka aykırıdır. Söz gelimi 2911 sayılı Kanun'un "Kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşleri" kenar başlıklı 23'üncü maddesinde yer aldığı gibi bir durumla sınırlandırılmamıştır:

"Ateşli silahlar veya havai fişek, molotof ve benzeri el yapımı olanlar dâhil patlayıcı maddeler veya her türlü kesici, delici aletler veya taş, sopa, demir ve lastik çubuklar, boğma

teli veya zincir, demir bilye ve sapan gibi bereleyici ve boğucu araçlar veya yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı eczalar veya diğer her türlü zehirler veya her türlü sis, gaz ve benzeri maddeler ile yasadışı örgüt ve topluluklara ait amblem ve işaret taşınarak veya bu işaret ve amblemleri üzerinde bulunduran üniformayı andırır giysiler giyilerek veya kimliklerini gizlemek amacıyla yüzlerini tamamen veya kısmen bez vesair unsurlarla örterek toplantı ve gösteri yürüyüşlerine katılma ve kanunların suç saydığı nitelik taşıyan afiş, pankart, döviz, resim, levha, araç ve gereçler taşınarak veya bu nitelikte sloganlar söylenerek veya ses cihazları ile yayınlanarak,”

Başka bir anlatımla, ihtilafli suç tipi, yalnız özel sınırlama sebebinin varlığı halinde (ve 13’üncü maddedeki diğer gerekliliklere uygunluk koşuluyla) disiplin cezasının verilmesini içermemektedir; aksine, söz konusu temel hürriyetlerin ve hakkın yalnızca kullanılması halinde, her hâlükârda öğrenciye yükseköğretim kurumundan bir haftadan bir aya kadar uzaklaştırma cezası verilecektir.

Bu durumda düşünce ve kanaat hürriyeti ile düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanım biçimi olan toplantı düzenleme hakkının, öğrenciler bakımından tümünden, kategorik şekilde ve orantısız biçimde yasaklanması (yükseköğretim kurumundan bir haftadan bir aya kadar uzaklaştırma konulu disiplin cezasının öngörülmesi), diğer bir deyişle kullanımını ortadan kaldıracak biçimde onun özüne dokunulması; Anayasa’nın 13, 25, 26 ve 34’üncü maddelerine aykırıdır.

b)Hukuk devleti ve idarenin kanuniliği ilkeleri bakımından: Hukuk devleti, bütün işlem ve eylemlerinin hukuk kurallarına uygunluğunu başlıca geçerlik koşulu sayan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurmayı amaçlayan ve bunu geliştirerek sürdüren, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa’ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, insan haklarına saygı duyarak bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, Anayasa’ya ve hukuk kurallarına bağlılığa özen gösteren, yargı denetimine açık olan, yasaların üstünde yasa koyucunun da uymak zorunda olduğu temel hukuk ilkeleri ile Anayasa’nın bulunduğu bilinci olan devlettir (Anayasa Mahkemesi’nin 02.06.2009 tarihli ve 2004/10 E.; 2009/68 K. sayılı Kararı). Hukuk devletinin ön koşullarından olan hukuki güvenlik ilkesi, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını; hukuki belirlilik ilkesi de, kanun hükümlerinin şüpheye yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılabilir olmasını ve ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlemler içermesini ifade etmektedir (bkz. AYM 9.2.2017, 2016/143 E.– 2017/23 K. par. 13; RG. 12.4.2017-30036) (Anayasa Mahkemesi’nin 04.05.2017 tarihli ve 2015/41 E.; 2017/98 K. sayılı Kararı). Başka bir deyişle, hukuk devleti ilkesi gereğince, idareye işlem yaparken ve eylem tesisi ederken veya görevlerini yerine getirirken belirli oranda hareket serbestliği sağlayan takdir yetkisinin kullanımı mutlak, sınırsız, keyfi biçimde gerçekleşemez; idarenin takdir yetkisinin sınırları, keyfi işlem ve eylemleri önlemek amacıyla kanunla çizilmelidir. Öte yandan; Anayasa’nın 123. maddesinde yer alan idarenin kanuniliği ilkesinin iki boyutu bulunmaktadır. İlk boyutu, idarenin secundum legem özelliğidir (kanuna dayanma ilkesidir). Bu ilkeye göre idarenin düzenleme yetkisi kanundan kaynaklanır. İkinci boyutu, idarenin intra legem özelliğidir (kanuna aykırı olmama ilkesidir). Bu ilkeye göre idarenin işlem ve eylemleri, kanunun çizdiği sınırlar içinde kalmalıdır.

İptali talep edilen alt bentte disiplin suçuna konu fiilin maddi unsurlarından biri olan “yetkililerden izin almadan” şartının gerçekleşmiş sayılması için izin alma prosedürü (söz gelimi izni vermeye yetkili makam, izin için yapılacak başvuru usulü), kanun düzeyinde öngörülmemiştir. Kaldı ki düşünce ve kanaat hürriyeti ile düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanım biçimlerinden biri olan toplantı düzenleme hakkı bakımından Anayasa’da izin alma şartı öngörülmemiştir. Yine iptali talep edilen alt bende konu “toplantı”dan ne

anlaşılması gerektiği nesnel, açık, net, anlaşılabilir biçimde ortaya konulmamıştır. Söz gelimi kanun koyucu, 2911 sayılı Kanun'daki tanımı (belirli konular üzerinde halkı aydınlatmak ve bir kamuoyu yaratmak suretiyle o konuyu benimsetmek için gerçek ve tüzelkişiler tarafından bu Kanun çerçevesinde düzenlenen açık ve kapalı yer toplantılarını) tasavvur etti idiye; bu tanım, 2911 sayılı Kanun'a hasredilmiştir. Başka bir anlatımla toplantının ne olduğu hususunun sınırsız takdir yetkisine istinaden idarece belirlenmesi; kantinde üç öğrencinin dersler hakkında tartışmasının toplantı olarak nitelendirilip yükseköğretim kurumundan uzaklaştırmalarına kadar varan bir değerlendirmeye tabi tutulmaları anlamına gelecektir. Kanun koyucu toplantı içeriğini ve usulünü sınırlandırıcı (silahlı, saldırı amacı güden, kanunların suç saydığı maksatlar için gibi) nesnel ve somut ölçütler ortaya koymayarak; keyfi uygulamaların önünü açmıştır. Kanun koyucu, herhangi bir toplantının disiplin suçunu gerektirir bir içeriğe, usule sahip olduğunu serbest biçimde takdir edebilecek; dolayısıyla disiplin suçuna konu fiilin içeriğini, her bir somut olay bakımından nesnel ölçütlerle kayıtlı olmadan farklı biçimlerde doldurabilecektir.

Başka bir anlatımla “Yükseköğretim kurumuna ait kapalı veya açık mahallerde yetkililerden izin almadan toplantılar düzenlemek” şeklindeki fiilin; hukuk devletinin temel taşı olan maddi anlamdaki kanunilik kıstasının gereklerini karşılması ve kanuna dayanması ile kanuna aykırı olmaması için; genel çerçevesinin keyfi uygulamaya yer vermeyecek açıklıkta kanun düzeyinde çizilmesi gerekmektedir. Diğer bir deyişle kanun koyucu, –anayasal ilkelerin aksine- bu fiilin nesnel ve somut ölçütlere istinaden tespit edilmesi hakkında tamamen sessiz kalmış, bu konuyu idarenin uhdesine bırakmıştır. O kadar ki; ihtilafli alt bendin içerdiği belirsizlik ve öngörülemezlik nedeniyle; uygulamada aynı türden içerikli ve fakat farklı dünya görüşlerine sahip öğrenci grupları tarafından bulunan benzer eylemlerin suçların maddi unsurunu oluşturup oluşturmadığı keyfi şekilde kabul edilecektir.

Kanun koyucu, anılan alt bendi-kanunilik ilkesinin aksine- net biçimde (söz gelimi silahlı, saldırı amacı güden, kanunların suç saydığı maksatlar için) sınırlandırmamak suretiyle; disiplin suçuna konu fiili, idarenin düzenleyici (ve dahi birel) işlemlerinin düzenleme alanının konusu yapmış; -maddi anlamda- kanuni dayanaktan yoksun bırakmıştır. Kanun düzeyinde idareyi kayıtlayacak nesnel ölçütlerle belirlenmesi gereken disiplin suçuna konu fiili, idarenin düzenleyici (ve dahi birel) işlemlerine tevdi eden ve yukarıda tanımlandığı anlamda maddi anlamda kanunilik ilkesinin gereklerini yerine getirmeyen ihtilafli alt bent, Anayasa'nın 2 ve 123'üncü maddelerine aykırıdır.

Diğer bir söyleyişle özlük işleri kapsamında değerlendirilen disiplin suçuna konu fiilin (yükseköğretim kurumuna ait kapalı veya açık mahallerde yetkililerden izin almadan toplantılar düzenlemek) hangi hallerde sübut edeceği; hukuki işlem olarak (maddi anlamda kanun niteliğini de haiz olan) bir kanun ile açıkça ortaya konulmamıştır. Bu nedenle idarenin yapacağı düzenlemeleri, tek başına ve çok kısa vadede değiştirebilmesi olasılığı da; öğrencilerin disiplin cezasına muhatap kılınması bakımından hukuki öngörülebilirlik ilkesini zedelemektedir. İdarenin uhdesine sınırları belirsiz, aşırı ölçüde geniş bir düzenleme alanının bırakılması, anılan 54'üncü maddenin uygulanmasını sağlamaya ilişkin anayasal işlevinin ötesine geçerek, şekli anlamda kanun aracılığıyla, idarenin (düzenleyici ve dahi birel) işlemlerine, maddi anlamda kanun koyma yetkisinin tanınması anlamına gelecektir.

Bu nedenlerle iptali talep edilen alt bent, Anayasa'nın 2 ve 123'üncü maddelerine aykırıdır.

c)Yasama yetkisinin devredilmezliği bakımından; Anayasa'nın 7'nci maddesinde temelini bulan yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesine göre yasama yetkisi yalnız Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne aittir. Bu nedenle idareye düzenleme yetkisi veren bir yasa kuralının temel ilkeleri ortaya koyması ve çerçeveyi çizmesi gerekir. Diğer bir deyişle idareye sınırsız ve belirsiz bir düzenleme yetkisi bırakılamaz. Nitekim idarenin düzenleme yetkisi; sınırlı, tamamlayıcı ve bağımlı bir yetkidir. Yasa ile yetkilendirme, Anayasa'nın öngördüğü biçimde yasa ile düzenleme anlamını taşımamaktadır (Anayasa Mahkemesi'nin 02.05.2008 tarihli ve 2005/68 E.; 2008/102 K. sayılı Kararı). İptali talep edilen alt bent hükmünde olduğu gibi temel ilkeleri belirlenmeksizin ve çerçevesi çizilmeksizin; idareye; (Anayasa'da bu türden bir usul öngörülmemesine rağmen; bir an için bu usulün hukuka uygun olduğunun ileri sürülme ihtimalinde) yetkililerden izin alma prosedürünü, toplantının ne olduğunu (ve bir toplantının disiplin suçunu gerektirir bir içeriğe yahut usule sahip olduğunu) tespit etme yetkisi veren yasa hükmü, Anayasa'nın 7'nci maddesine aykırılık oluşturur.

ç)Hukuk devleti ilkesi ile suç ve cezaların kanuniliği ilkesi bakımından: Anayasa'nın 2'nci maddesinde yer alan hukuk devletinin temel ilkelerinden biri "belirlilik"tir. Belirlilik ilkesi, yalnızca yasal belirliliği değil, daha geniş anlamda hukuki belirliliği de ifade etmektedir. Yasal düzenlemeye dayanarak erişilebilir, bilinebilir ve öngörülebilir gibi niteliksel gereklilikleri karşılama koşuluyla, mahkeme içtihatları ve yürütmenin düzenleyici işlemleri ile de hukuki belirlilik sağlanabilir. Asıl olan muhtemel muhataplarının mevcut şartlar altında belirli bir işlemin ne tür sonuçlar doğurabileceğini öngörmelerini mümkün kılacak bir normun varlığıdır. AİHM de, hukuk devletinin ön koşullarından olan hukuki güvenlik ve hukuki belirlilik ilkeleri uyarınca; hukuk normlarının erişilebilir, öngörülebilir ve hukukun üstünlüğü ilkesine uygun olmaları gerektiğini ifade etmektedir (AİHM, Ürper ve Diğerleri/Türkiye, 20 Ocak 2010, başvuru no: 14526/07, §28). Anayasa'nın 38'inci maddesinin ilk fıkrasında, "Kimse, kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz"; üçüncü fıkrasında da "Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur." denilerek "suç ve cezanın kanuniliği" ilkesi getirilmiştir. Kişilerin yasak eylemleri önceden bilmeleri düşüncesine dayanan bu ilkeyle temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması amaçlanmaktadır. Anayasa'nın 38'inci maddesinde idari ve adli cezalar arasında bir ayırım yapılmadığından disiplin cezaları da bu maddede öngörülen ilkelere tâbidir (Anayasa Mahkemesi'nin 14.01.2015 tarihli ve 2014/100 E.; 2015/6 K. sayılı Kararı).

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 7'nci maddesi de, suçta ve cezada kanunilik ilkesini güvencelemektedir (AİHM, Kokkinakis/Yunanistan, 25 Mayıs 1993, başvuru no : 14307/88 § 52). Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Sözleşme'nin 7'nci maddesi uyarınca, kovuşturma ve mahkumiyete yol açan eylemin icra edildiği tarihte, ilgili eylemi cezalandırılabilir kılan kanuni bir düzenlemenin bulunmasının ve verilen cezanın da ilgili düzenleme tarafından belirlenmiş sınırları aşmamasının gerektiğini belirtmektedir (AİHM, Del Río Prada/İspanya, 21 Ekim 2013, başvuru no: 42750/09, § 80). Suçların kanuniliği ilkesi, suçun kanun tarafından açıklıkla tanımlanmasını gerektirir (AİHM, Cantoni/Fransa, 15 Kasım 1996, başvuru no: 17862/91, § 29). Sözleşme'nin 7'nci maddesindeki "hukuk" sözcüğü, ulaşılabilirlik ve öngörülebilirlik niteliklerini içerir. Bu itibarla; kişi, gerektiğinde mahkemelerce yapılan yorumların da yardımıyla, ilgili düzenlemenin lafzından, hangi eylem ve ihmallerin cezai sorumluluğunu doğuracağını ve söz konusu eylem ya da ihmal sebebiyle hangi cezaya hükmedileceğini bilebilmelidir (AİHM, Kafkaris/Kıbrıs, 12 Şubat 2008, başvuru no: 21906/04, § 140).

Suçların ve cezaların kanuniliği ilkesi, disiplin suç ve cezaları bakımından da geçerlidir. Nitekim Anayasa Mahkemesi de Emniyet Teşkilatı mensupları hakkındaki disiplin suç ve

cezalarının nizamname ile tayin edilmesini öngören hükme ilişkin verdiği iptal kararında bu hususu vurgulamıştır (Anayasa Mahkemesi'nin 13.01.2016 tarihli ve 2015/85 E.; 2016/3. K. sayılı Kararı):

“10. Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında, "Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir. Ancak, malî ve sosyal haklara ilişkin toplu sözleşme hükümleri saklıdır." denilmek suretiyle memurlar ve diğer kamu görevlileri, özlük hakları bakımından yasal güvenceye kavuşturulmuştur. Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin ve bu bağlamda emniyet teşkilatı mensuplarının statü haklarını doğrudan etkileyen disiplin işlemlerinin "diğer özlük işleri" kavramı kapsamına girdiğine kuşku bulunmamaktadır.

11. Kanuni düzenleme ilkesi, düzenlenen alanda temel ilkelerin kanunla konulmasını ve çerçeve-nin kanunla çizilmesini ifade etmektedir. Bu niteliği taşıyan bir yasal düzenleme ile uzmanlık ve teknik konulara ilişkin ayrıntıların belirlenmesi konusunda yürütme organına yetki verilmesi, kanuni düzenleme ilkesine aykırılık oluşturmaz.

12. Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasında, "Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz." denilerek "suçun kanuniliği" ilkesi; üçüncü fıkrasında da "Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur." ifadesine yer verile-rek "cezanın kanuniliği" ilkesi getirilmiştir. Anayasa'nın 38. maddesinde yer alan "suçta ve cezada kanu-nilik" ilkesi uyarınca, hangi eylemlerin yasaklandığı ve bu yasak eylemlere verilecek cezaların hiçbir kuş-kuya yer bırakmayacak biçimde kanunda gösterilmesi, kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belli olması gerekmektedir. Kişilerin yasak eylemleri önceden bilmeleri gerektiği düşüncesine dayanan bu ilkeyle te-mel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması amaçlanmaktadır.

13. Anayasa'nın 38. maddesinde idari suç ve cezalar ile adli suç ve cezalar arasında bir ay-rım yapılmadığından, her ikisi de bu maddede öngörülen ilkelere tabidir. Adli ve idari suçlarda dav-ranış normlarına aykırı ve haksızlık teşkil eden bir fiille, kanun koyucunun koruma altına aldığı bir hu-kuki değerin ihlali söz konusu olup adli ve idari cezaların her ikisi de cebir içermektedir.

14. Korunan hukuki değer ile ihlalin neden olduğu hukuki sonuçların aynı olmaması ise, idari suç ve cezalar ile adli suç ve cezalar arasındaki temel farklılığı oluşturmaktadır. Adli para cezalarından da-ha yüksek miktarlarda idari para cezalarının verilebilmesine olanak tanıyan düzenlemeler de bulunmak-la birlikte adli suçlar için öngörülen cezaların idari suçlar için öngörülen cezalardan genellikle daha ağır olması, hürriyeti bağlayıcı cezaların kural olarak adli suçlar yönünden geçerli olabilmesi, idari suç-larda kanun koyucunun daha az önem atfettiği bir hukuki değerin ihlal edilmesi ve öngörülen yaptırımın da genellikle idari bir makam tarafından idari usuller izlenerek uygulanması nedeniyle Anayasa'nın 38. maddesindeki ilkelerin aynı boyut ve kapsamıyla idari suçlara da uygulanması, işin mahiyetine uygun düşmemektedir. Bu bağlamda, yasama organının ağır işleyen yapısı ile ekonomik ve teknik hayatın hızla değişen ve gelişen şartları gözetilerek, suç ve cezalarda kanunilik ilkesinin idari suçlar yönünden daha esnek uygulanması gerekmektedir.

15. Buna karşılık, "suçta ve cezada kanunilik" ilkesinin daha esnek uygulandığı idari suçlar yönünden de suç ve cezalara ilişkin düzenlemelerin yalnızca kanun metninde yer alması yeterli değildir. Anayasa Mahkemesinin 14.1.2015 tarihli ve E.2014/100, K.2015/6 sayılı kararında da vur-gulandığı üzere, söz konusu düzenlemelerin içerik bakımından da belirli amacı

gerçekleştirmeye elverişli olması gerekir. Bu açıdan kanunun metni, bireylerin hangi somut fiil ve olguya hangi hu-kuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını belirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine imkân verecek düzeyde kaleme alınmış olmalıdır. Bu nedenle, belirli bir kesinlik içinde kanunda hangi fiile hangi hukuksal yaptırımın bağlandığının bireyler tarafından bilinmesi ve eylemlerin sonuçlarının öngörülebilmesi gerekir.

16. Disiplin cezaları, kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacıyla öngörül-müş, yapma veya yapmama biçiminde beliren davranış kurallarının ihlali hâlinde uygulanan ,yasal ola-rak düzenlenmiş idari yaptırımlardır. Kamu hizmetlerini yürütenlerin görev, yetki ve sorumlulukları ka-mu hizmeti ve hizmet gerekleri ile sınırlandırılmış, bu sınırlar dışına çıkanların ise disiplin cezaları ile cezalandırılmaları ilgili kanunlarda öngörülmüştür.

17. Emniyet teşkilatı mensuplarının disiplin suçları, Anayasa'nın yukarıda yer alan hükümleri gereğince kanunla düzenlenmesi öngörülen hususlar arasında yer almaktadır. Kanun'da disiplin cezala-rının türleri, disiplin cezası vermeye yetkili makamlar ve cezaların kesinleşme usulü belirlendiği hâlde söz konusu cezaların verilmesini gerektiren disiplin suçlarının tüzükle belirlenmesini öngören kuralla ge-tirilen tek ölçüt, "polislik mesleğinin haiz olduğu önem ve özelliğın gözetilmesi" olup, bunun dışında her-hangi bir kurala yer verilmemiştir. Bu hâliyle disiplin suçları konusunda emniyet teşkilatı mensupları için getirilmiş kanuni bir güvence bulunmamaktadır. İtiraz konusu kural, disiplin suçlarıyla ilgili genel ilke-leri ortaya koymamakta, çerçeveyi çizmemekte, disiplin cezalarını gerektiren eylemleri genel hatlarıyla da olsa belirlememektedir.

18. Belirtilen niteliği nedeniyle disiplin cezalarını gerektiren fiil ve hareketlerin, düzenlenecek tüzükle belirlenmesini öngören itiraz konusu kural, yaptırım konusu eylemleri yasal düzeyde belirleme-mekte ve bireylerin hangi somut fiil ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını be-lirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine yasal çerçevede imkân tanımamaktadır. Bu yönüyle ku-ral, Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen "suçta kanunilik" ilkesine ve Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında hükme bağlanan "kanuni düzenleme" ilkesine aykırılık oluşturmaktadı-r.

19. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 38. ve 128. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.”

O halde hukuk devleti ilkesinin somut bir görünümü olan suç ve cezaların kanuniliği ilkesi karşısında; öğrencilere yükseköğretim kurumundan bir haftadan bir aya kadar uzaklaştırma cezası verilmesini gerektirecek tüm fiiller, kanun düzeyinde net bir biçimde ortaya konulmalıdır. İptali talep edilen alt bentte yer alan fiil ise, “Yükseköğretim kurumuna ait kapalı veya açık mahallerde yetkililerden izin almadan toplantılar düzenlemek” şeklindedir. Ancak yukarıda açıklandığı üzere iptali talep edilen alt bent, kanun düzeyinde idareyi kayıtlayacak nesnel, net, açık ve anlaşılabilir ölçüt (söz gelimi silahlı, saldırı amacı güden, kanunların suç saydığı maksatlar için) öngörmeyerek; (Anayasa’da bu türden bir usul öngörülmemesine rağmen; bir an için bu usulün hukuka uygun olduğunun ileri sürülme ihtimalinde) yetkililerden izin alma prosedürünü ve toplantının ne olduğunu (ve bir toplantının disiplin suçunu gerektirir bir içeriğe yahut usule sahip olduğunu) tespit etmeyi, idarenin takdir yetkisine bırakmaktadır. İhtilafli alt bent; yarattığı belirsizlik ve öngörülemezlikle, bu iki kavramı asgari öğeleri olarak içeren hukuk devleti ile suç ve cezaların kanuniliği ilkeleriyle keskin bir tezat içerisinde bulunmaktadır. İptali talep edilen alt bent, suç ve cezaların kanuniliği ilkesinin aksine; (Anayasa’da bu türden bir usul öngörülmemesine rağmen; bir an için bu usulün hukuka uygun olduğunun ileri sürülme ihtimalinde) yetkililerden izin alma prosedürünü ve toplantının ne

olduğunu (ve bir toplantının disiplin suçunu gerektirir bir içeriğe yahut usule sahip olduğunu) belirleme yetkisini de idarenin keyfi takdirine bıraktığından; Anayasa'nın 2 ve 38'inci maddelerine aykırıdır.

d)Eşitlik ilkesi bakımından: Ayrıca iptali talep edilen alt bende konu fiili [(Anayasa'da bu türden bir usul öngörülmemesine rağmen; bir an için bu usulün hukuka uygun olduğunun ileri sürülme ihtimalinde) yetkililerden izin alma prosedürünü ve toplantının ne olduğunu (ve bir toplantının disiplin suçunu gerektirir bir içeriğe yahut usule sahip olduğunu)] tespit etme yetkisinin sınırsız biçimde idarenin uhdesine bırakılması, aynı içerikli ve usulde toplantı düzenleyen yahut sözlü izin alan-yazılı izin alan öğrenciler arasında idare tarafından kayırma/ayrımcılık yapılmasına neden olabileceğinden; anılan alt bent, Anayasa'nın 10'uncu maddesinde yer alan eşitlik ilkesine de aykırıdır. Zira eşitlik ilkesinin ihlal edilip edilmediği hususunun tespiti, münferit olayda benzer kişi kategorileri arasında gerçekleştirilen ayrıma ilişkin bir "haklı neden" in var olup olmadığına göre yapılır.

Anayasa Mahkemesi'nin ifade ettiği üzere; "[Eşitlik ilkesi] ile güdülen amaç, benzer koşullar içinde olan, özdeş nitelikte bulunan durumların yasalarca aynı işleme uyruk tutulmasını sağlamaktır." (Anayasa Mahkemesi'nin 13.04.1976 tarihli ve 1976/3 E.; 1976/3 K. sayılı Kararı). Yine AYM'ye göre; "Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir" (Anayasa Mahkemesi'nin 07.02.2006 tarihli ve 2006/11 E.; 2006/17 K. sayılı Kararı). Eşitlik ilkesinin ihlal edilip edilmediği hususunun tespitinde, somut olayda yapılan ayırımın haklı bir nedene dayanıp dayanmadığı noktası dikkate alınır: "Anayasa'nın 10. maddesinde öngörülen eşitlik, mutlak anlamda bir eşitlik olmayıp, ortada haklı nedenlerin bulunması halinde, farklı uygulamalara imkan veren bir ilkedir" (Anayasa Mahkemesi'nin 11.12.1986 tarihli ve 1985/11 E.; 1986/29 K. sayılı Kararı).

Ne var ki, iptali talep edilen alt bendin idareye verdiği keyfi uygulamalara sebep olabilecek sınırsız takdir yetkisi, idare tarafından aynı nitelikte eylemde bulunan öğrencilere "Yükseköğretim kurumuna ait kapalı veya açık mahallerde yetkililerden izin almadan toplantılar düzenlemek" gerekçesiyle yükseköğretim kurumundan bir haftadan bir aya kadar uzaklaştırma cezası verilmesine ve fakat bazılarının verilmemesine ilişkin haklı nedeni somutlaştırmaya elverişli değildir. Başka bir anlatımla, iptali talep edilen alt bende konu fiili [(Anayasa'da bu türden bir usul öngörülmemesine rağmen; bir an için bu usulün hukuka uygun olduğunun ileri sürülme ihtimalinde) yetkililerden izin alma prosedürünü ve toplantının ne olduğunu (ve bir toplantının disiplin suçunu gerektirir bir içeriğe yahut usule sahip olduğunu)] tespit etme yetkisinin idareye bırakılması, uygulamada aynı nitelikteki eylemde bulunan kişi kategorileri arasında haklı nedene dayanmayan ve keyfi muamele farklılıklarına yol açacaktır. İptali istenen alt bendin aynı nitelikteki eylemde bulunan ilgililer arasında muamele farklılığına yol açabileceği hasebiyle kanun önünde eşitlik ilkesine aykırı olduğunun tespiti için, ihtilafli alt bendin haklı gerekçeye dayanmayan muamele farklılığını yalnızca olası kıldığıının tespiti yeterli addedilmek gerekir. Bu nedenle anılan alt bent, Anayasa'nın 10'uncu maddesine aykırıdır.

e)Maddi ve manevi varlığı koruma ve geliştirme ile eğitim hakları, eşitlik ilkesi, gençliğin korunması, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasının sınırları bakımından:

Anayasa'nın Başlangıç bölümü gereğince her Türk vatandaşı, bu Anayasa'daki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak milli kültür, medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahiptir. Öte yandan Devletin Anayasa'nın 5'inci

maddesinde sayılan temel amaç ve görevleri arasında “insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak” yer almaktadır. Bunun yanında, Anayasa’nın 17’nci maddesi uyarınca herkes, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Bireyin maddi ve manevi varlığı geliştirmesinin yollarından biri de Anayasa’nın 42’nci maddesinde güvence altına alınan eğitim hakkının kullanılmasıyla mümkündür. Öte yandan Anayasa’nın 58’inci maddesi uyarınca Devlet, istiklal ve Cumhuriyetimizin emanet edildiği gençlerin müspet ilmin ışığında, Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda ve Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmayı amaç edinen görüşlere karşı yetişme ve gelişmelerini sağlayıcı tedbirleri alır. Söz konusu tedbirlerden birinin gençlere eğitim verilmesi olduğu izahtan varestedir. Nitekim 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun “Amaç” kenar başlıklı 4’üncü maddesi:

“Madde 4 – Yükseköğretimin amacı:

a) Öğrencilerini;

(1) ATATÜRK İnkılapları ve ilkeleri doğrultusunda ATATÜRK milliyetçiliğine bağlı,

(2) Türk milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini taşıyan, Türk ol-manın şeref ve mutluluğunu duyan,

(3) Toplum yararını kişisel çıkarının üstünde tutan, aile, ülke ve millet sevgisi ile dolu,

(4) Türkiye Cumhuriyeti Devletine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getiren,

(5) Hür ve bilimsel düşünce gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı,

(6) Beden, zihin, ruh, ahlak ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş,

(7) İlgilili ve yetenekleri yönünde yurt kalkınmasına ve ihtiyaçlarına cevap verecek, aynı zamanda kendi geçim ve mutluluğunu sağlayacak bir mesleğin bilgi, beceri, davranış ve genel kültürüne sahip, vatandaşlar olarak yetiştirmek,

b) Türk Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olarak, refah ve mutluluğunu artırmak amacıyla; ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunacak ve hızlandıracak prog-ramlar uygulayarak, çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı ve seçkin bir ortağı haline gelmesini sağlamak,

c) Yükseköğretim kurumları olarak yüksek düzeyde bilimsel çalışma ve araştırma yap-mak, bilgi ve teknoloji üretmek, bilim verilerini yaymak, ulusal alanda gelişme ve kalkınmaya destek ol-mak, yurt içi ve yurt dışı kurumlarla işbirliği yapmak suretiyle bilim dünyasının seçkin bir üyesi haline gelmek, evrensel ve çağdaş gelişmeye katkıda bulunmaktır.”

şeklindedir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne göre eğitim hakkı,

“...belirli bir zamanda mevcut eğitim kurumlarına erişim (Belçika dil davası, § 4, syf. 31), bilgi aktarımı ve düşünsel gelişim hakkını (Campbell ve Cosans / Birleşik Krallık, § 33) ve ayrıca alınan eğitimden yarar sağlama olanağını, diğer bir deyişle, her bir Devlet'te geçerli kurallara uygun olarak ve bir veya başka bir şekilde (örneğin yeterlilik yoluyla), tamamlanan eğitimin resmi olarak tanınmasını elde etme hakkını (Belçika dil davası, §§ 3-5, syf. 30-32) kapsamaktadır. 1 No'lu Protokol'ün 2. maddesi, ilkökul eğitiminin (Sulak / Türkiye (k.k.)) yanında ortaokul eğitimi (Kıbrıs / Türkiye [BD], § 278), yüksekokul eğitimi (Leyla Şahin / Türkiye [BD], § 141; Mürsel Eren / Türkiye, § 41) ve uzmanlık eğitimiyle de ilgilidir. Bu nedenle, 1 No'lu Protokol'ün 2. maddesinde güvence altına alınan hakkın sahipleri, çocukların yanında yetişkinler veya gerçekte eğitim hakkından faydalanmak isteyen herkeştir (Velyo Velev / Bulgaristan). 13. Ayrıca, Devlet, devlet okullarının yanında özel okullardan da sorumludur (Kjeldsen, Busk Madsen ve Pedersen / Danimarka). Son olarak, Devlet'in öğrencileri Devlet ve özel okullarda kötü muameleye maruz kalmaktan koruma pozitif yükümlülüğü bulunmaktadır (O'Keeffe / İrlanda [BD], §§ 144-152). 1 No'lu Protokol'ün 2. maddesinin ilk cümlesinde güvence altına alınan eğitim hakkı, doğası gereği, Devlet tarafından kamunun ve bireylerin ihtiyaçları ve kaynakları doğrultusunda zamana ve yere göre değişiklik gösterebilecek bir düzenleme yapılmasını gerektirmektedir. Söz konusu düzenleme, eğitim hakkının esasına hanel getirmemeli veya Sözleşme'de güvence altına alınan diğer haklarla çelişmemelidir. Bu nedenle, Sözleşme, kamunun genel çıkarlarını korumak ve temel insan haklarına saygı arasında adil bir denge kurulmasına işaret etmektedir (Belçika dil davası, § 5, syf. 32).”

O halde yasama organı tarafından kanunlaştırılan bu metnin, muhatap kılınan bireylerin eğitim hakkı gözetilerek kaleme alınması gerekirdi. Öğrencilik sıfatı, bireylerin Anayasayla güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden feragat etmesi anlamına gelmez. Ancak açıklandığı üzere salt toplantı düzenlemek fiilinin düşünce ve kanaat hürriyeti ile düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanım biçimi olan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı kapsamında kaldığı nazara alındığında; iptali talep edilen alt bende konu yükseköğretim kurumundan bir haftadan bir aya kadar uzaklaştırma cezasını gerektirir disiplin suçunun kanun düzeyinde tanımlanmaması [(Anayasa'da bu türden bir usul öngörülmemesine rağmen; bir an için bu usulün hukuka uygun olduğunun ileri sürülme ihtimalinde) yetkililerden izin alma prosedürünü ve toplantının ne olduğunun (ve bir toplantının disiplin suçunu gerektirir bir içeriğe yahut usule sahip olduğunun) idarenin sınırsız takdir yetkisine bırakılması], Anayasa'nın anılan hükümlerini ihlal etmek suretiyle öğrencilerin yükseköğretim kurumunda verilen eğitimden yararlanmasının önüne geçecek, eğitim hakkı ve dolayısıyla maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkını ihlal edecektir; yükseköğretim kurumlarının fikri tartışmaların yapıldığı meca olmasına yönelik işlevinin aksine öğrencilerin toplantı düzenlemek yoluyla kendilerini ifade etmelerinden kaçınmalarına yol açacaktır. Olanakları sınırlı, zor koşullardaki öğrencilerimizin yükseköğretim düzeyinde ücretsiz ve kaliteli bir eğitime erişmek suretiyle yaşam becerisine sahip olmasının, kendilerini gerçekleştirmelerinin, maddi ve manevi varlıklarını geliştirmelerinin önüne geçilecektir. Nitekim her bir öğrenci, yükseköğretim kurumlarında en kaliteli eğitim ve öğretim hizmeti alma hakkına sahiptir. Öte yandan gençlerin salt toplantı düzenlediği gerekçesiyle yükseköğretim kurumundan bir haftadan bir aya kadar uzaklaştırılması, Devletin Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda ve Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmayı amaç edinen görüşlere karşı yetişme ve gelişmelerini sağlayıcı tedbir alma yükümlülüğünü yerine getirememesine neden olacaktır.

Anayasa'nın anılan maddeleri, Anayasa'nın 10 ve 42'nci maddeleri birlikte değerlendirildiğinde görüleceği üzere; eğitim hakkı, eşitlik ilkesi üzerine inşa edilmelidir. Başka bir deyişle gelir, kültür ve bölgesel kalkınma düzeyi farklılığının yoğun seyrettiği ülkemizde Devlet, eğitimde fırsat ve olanak eşitliğine imkan sağlamak suretiyle söz konusu pozitif yükümlülüğü tüm vatandaşlar (ve Anayasa'nın 42'nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "kimse" ibaresinin delaletiyle herkes) bakımından icra edebilecektir. Ancak kanun koyucu, öğrencilerin tabi olacağı iptali talep edilen alt bende konu disiplin suçunun içeriğinin idare tarafından sınırsız biçimde doldurulmasına cevaz vermiş; bu yükümlülüğün aksine (işbu dilekçe boyunca somut bulgularla teşhir edildiği üzere) hukuka aykırı biçimde öğrencilerin disiplin işlerini düzenleyen 54'üncü maddeyi değiştirmiş ve "çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre" modern, demokratik, laik toplumun inşasına hizmet eden bir yükseköğretim politikası oluşturmamıştır.

Kanun koyucu, iptali talep edilen alt bende konu fiili belirleme yetkisini idarenin uhdesine bırakmak suretiyle; temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasının sınırlarını düzenleyen Anayasa'nın 13'üncü maddesinde yer alan kanunilik kaydına hanel getirmiştir; demokratik toplumun gereklerine riayet etmemiştir. Diğer bir deyişle eğitim hakkının kullanılması için gerekli olanağı ve fırsatı sunma yükümlülüğü olan Devletin, bu yükümlülüğü tam manasıyla ifası, öğrencilerin disiplin işlerinin kanun düzeyinde düzenlenmesiyle mümkündür. Aksi bir tutum, kanunilik ilkesinin aksine eğitim hakkının kısıtlanması sonucunu doğuracaktır. Kanun koyucu da iptali talep edilen alt bende konu fiil özelinde bu disiplin işlerinin idare tarafından tespit edilmesine cevaz vererek; hakkın öngörülebilir olmayan ve keyfi şekilde kısıtlanmasının önünü açmıştır. İdare, keyfi biçimde, iptali talep edilen alt bende konu fiili işleyen öğrencilere, yükseköğretim kurumundan bir haftadan bir aya kadar uzaklaştırma cezası vererek; onların yükseköğretim düzeyinde eğitim almasını engelleyecektir. Halbuki demokratik bir toplum, eğitim hakkının herkese nitelikli ve sürekli bir biçimde tanınmasını gerektirir.

Bu nedenlerle anılan alt bent, Anayasa'nın Başlangıç bölümüne, 5, 10, 13, 17, 42 ve 58'inci maddelerine aykırıdır.

f)Yükseköğretim Kurumlarına ilişkin anayasal güvence bakımından: Anayasa Mahkemesi'nin 10.09.2015 tarihli ve 2015/5 ve 2015/82 sayılı kararında belirttiği üzere;

"16. Anayasa'nın 130. maddesinde, çağdaş eğitim-öğretim esaslarına dayanan bir düzen içinde milletin ve ülkenin ihtiyaçlarına uygun insan gücü yetiştirmek amacı ile ortaöğretime dayalı çeşitli düzeylerde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapmak, ülkeye ve insanlığa hizmet etmek üzere çeşitli birimlerden oluşan kamu tüzel kişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip üniversitelerin kanunla kurulacağı belirtilmiş, üniversiteler ve bunlara bağlı birimlerin Devletin gözetimi ve denetimi altında olduğu, Devletin gözetim ve denetim hakkını kullanma usullerinin kanunla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır. Madde gerekçesinde de "genel olarak Devletin üniversiteler üzerindeki gözetim ve denetim yetkilerinin düzenlenmesi konuları, bilimsel özerklik dikkate alınmak suretiyle kanun koyucuya bırakılmıştır" denilmiştir.

17. Buna göre, Devletin, yükseköğretim kurumları üzerindeki gözetim ve denetim yetkisini ne şekilde kullanacağına ilişkin kuralları belirleme yetkisi kanun koyucunun takdirindedir. Ancak, kanun koyucunun bu yetkisini anayasal sınırlar içinde özellikle üniversitelerin bilimsel özerkliğini göz önünde tutarak kullanması gerekir. Yükseköğretim kurumlarının denetimine ilişkin kuralların, hem üniversiteler hem de idare yönünden herhangi

bir duraksamaya ve kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olması, ayrıca keyfi uygulamalara karşı koruyucu önlemler içermesi de gereklidir. Aksine bir düzenleme, merkezi idarenin üniversitelerin bilimsel özerkliğine keyfi şekilde müdahalede bulunmasına imkân tanır ki, bunun Anayasa'nın 130. maddesiyle bağdaşması mümkün değildir.

18. Bilimsel özerklik, bilimsel çalışmaların üniversite ortamında yürütülebilmesinin olmazsa olmaz koşulu olup üniversite mensuplarının, ekonomik ve siyasi yönden nüfuz sahibi bulunan kişi ve kurumların baskısı, yönlendirmesi olmadan ve toplumda genel olarak hâkim olan düşünce ve kabuller doğrultusunda sonuçlara varmak gibi bir zorunluluk hissetmeden sadece bilimsel ölçütler ve etik kurallar çerçevesinde eğitim, öğretim, araştırma ve yayın yapabilme olanaklarına sahip bulunmalarını ifade etmektedir. Üniversitelerin bilimsel özerkliği, üniversitelerde yürütülen eğitim, araştırma, yayın ve benzeri etkinliklerin planlanması, düzenlenmesi ve icra edilmesi aşamalarında, yönetim yetkisinin serbestçe kullanılabilmesini, belirtilen faaliyetlerle ilgili üniversite kaynaklarının kullanımına yönelik kararların üniversite yönetim organlarınca serbestçe alınabilmesini gerektirmektedir.”

Salt toplantı düzenlemek fiilinin düşünce ve kanaat hürriyeti ile düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanım biçimi olan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı kapsamında kaldığı nazara alındığında; idarenin (kişi kategorileri arasında haklı nedene dayanmayan ve keyfi muamele farklılıklarına yol açan) sınırsız takdir yetkisine istinaden “yükseköğretim kurumuna ait kapalı veya açık mahallerde yetkililerden izin almadan toplantılar düzenlemek” şeklindeki disiplin suçunu gerekçe göstererek öğrencilere yükseköğretim kurumundan bir haftadan bir aya kadar uzaklaştırma cezası vermesi, öğrenciler bakımından öngörülen disiplin suç ve cezaları özelinde (Anayasa'nın 130'uncu maddesinde temelini bulan kanunilik ilkesi bağlamında) yükseköğretim kurumlarının bilimsel özerkliğine hâlel getirecektir. Zira ihtilafli alt bent, disiplin cezası vermeyi gerektirir fiili maddi anlamda kanunilik ilkesinin gerektirdiği şekilde kanun düzeyinde öngörmemektedir. Başka bir anlatımla bu fiilin idarece belirlenmesi; Akademi'de eğitim ve öğretim görme yeterliliğine sahip öğrencilerin yükseköğretim kurumundan bir haftadan bir aya kadar uzaklaştırılması olasılığının gündeme gelmesine ve dolayısıyla bu durum, yükseköğretim kurumunda yürütülen araştırma, yayın ve benzeri etkinliklerin aksamasına, yükseköğretim kurumunda verilen eğitim kalitesinin düşmesine neden olacaktır.

Başka bir anlatımla yükseköğretim kurumlarında serbest bir tartışma ortamı olması gerekir ki bilimsel faaliyetler yürütülebilsin. Zira Namık Kemal'in söylediği gibi “Bârîka-i hakikat, müsâdeme-i efkârdan doğar”. Ancak kanun koyucu, düşünce ve kanaat hürriyeti ile düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanım biçimi olan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kapsamında kalan toplantı düzenlemek fiiline yükseköğretim kurumundan bir haftadan bir aya kadar uzaklaştırma cezası yaptırımını bağlamak suretiyle; öğrencilerin görüşlerini dile getirmeleri ve bilimsel düşünceye katkıda bulunmaları bakımından bir baskı aracı oluşturmuştur. O halde anılan alt bent, Anayasa'nın 130'uncu maddesine de aykırıdır.

g)Erkler ayrılığı ilkesi, hiçbir kimsenin veya organın Anayasa'dan kaynaklanmayan bir yetkiyi kullanamaması ve Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığı bakımından: Anayasa Mahkemesi kararlarında Anayasa'nın 153'üncü maddesinde belirtilen bağlayıcılık ilkesine aykırılıktan söz edilebilmesi için iptal edilen kurulla dava konusu yeni düzenlemenin içerik ve kapsam bakımından aynı ya da benzeri olması gerektiği belirtilmektedir (Anayasa Mahkemesi'nin 12.11.1991 tarihli ve 1991/7 E.: 1991/43 K. sayılı Kararı). Anayasa

Mahkemesi, eldeki dava konusuyla benzer bir hüküm ihtiva eden ve anılan 54'üncü maddenin yasalaşmasına neden olan düzenleme hakkında verdiği iptal kararında:

“A. Kanun'un 54. Maddesinin (a) Bendinin İncelenmesi

1. İtirazın Gerekçesi

3. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kuralda disiplin cezasını gerektiren eylemlerin so-yut biçimde ifade edildiği, hangi eyleme hangi disiplin cezasının uygulanacağı hususunun açık olma-dığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 7. ve 42. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

4. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

5. Kuralla yükseköğretim kurumları içinde veya dışında yükseköğretim öğrenciliği sıfatına, onur ve şerefine aykırı harekette bulunan, öğrenme ve öğretme hürriyetini doğrudan doğruya veya do-laylı olarak kısıtlayan, kurumların sükûn, huzur ve çalışma düzenini bozan, boykot, işgal ve engelle-me gibi eylemlere katılan, bunları teşvik ve tahrik eden, yükseköğretim mensuplarının şeref ve haysi-yetine veya şahıslarına tecavüz eden veya saygı dışı davranışlarda bulunan ve anarşik veya ideolojik olaylara katılan veya bu olayları tahrik ve teşvik eden öğrencilere; eylem başka bir suçu oluştursa bile ayrıca uyarma, kınama, bir haftadan bir aya kadar veya bir veya iki yarıyıl için kurumdan uzaklaş-tırma veya yükseköğretim kurumundan çıkarma cezalarının verileceği hüküm altına alınmıştır.

6. Anayasa'nın 42. maddesinin birinci fıkrasında kimsenin eğitim ve öğrenim hakkından yok-sun bırakılamayacağı belirtilmek suretiyle eğitim ve öğrenim hakkı herkes yönünden güvence altına alınmıştır.

7. Eğitim ve öğrenim hakkı, kamu ve özel eğitim kurumlarını kapsadığı gibi eğitimin ilk, orta ve yükseköğrenim seviyelerini de kapsar.

8. Anayasa'nın anılan maddesinin ikinci fıkrasında ise öğrenim hakkının kapsamının kanunla tespit edilip düzenleneceği belirtilerek bu hakkın mutlak olmadığı kabul edilmiştir.

9. Kural, yükseköğretim öğrencilerine gerçekleştirdikleri bazı eylemler nedeniyle belirli bir süre için kurumdan uzaklaştırma veya yükseköğretim kurumundan çıkarma cezaları da dâhil olmak üzere çeşitli disiplin cezalarının verilmesini öngördüğünden eğitim ve öğrenim hakkına bir sınırlama getirmektedir.

10. Anayasa'nın 13. maddesinde “Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gerek-lerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.” denilmektedir.

11. Eğitim ve öğrenim hakkına sınırlama getirilirken temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması rejimini düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinin gözönünde bulundurulması

gerekmektedir. Buna göre eğitim ve öğrenim hakkına sınırlama getiren düzenlemelerin Anayasa'nın anılan maddesi uyarınca öncelikle kanunla yapılması gerekir.

12. Bu çerçevede eğitim ve öğrenim hakkını sınırlamaya yönelik bir kanuni düzenlemenin şeklen var olması yeterli olmayıp kuralların keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir düzenlemeler niteliğinde olması gerekir. Bir diğer ifadeyle kanunun kalitesi de kanunilik şartının sağlanıp sağlanmadığının tespitinde önem arz etmektedir (Necmiye Çiftçi ve diğerleri, B. No: 2013/1301, 30/12/2014, § 55).

13. Esasen temel hak ve özgürlükleri sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

14. Kuralda yükseköğretim öğrencileri bakımından disiplin suçu teşkil eden eylemler ve uygulanabilecek disiplin cezaları gösterilmekle birlikte bu suç ve cezalar arasında herhangi bir ilişkilendirme yapılmadığı, diğer bir ifadeyle hangi eylemin hangi disiplin cezası ile cezalandırılacağına açık ve net olarak gösterilmediği ya da bunun tespit edilmesine imkân sağlayacak herhangi bir ölçüt getirilmediği veyahut bu hususta kişiler ve idare açısından belirlilik ve öngörülebilirliği sağlayacak şekilde kanuni bir çerçeve oluşturulmadığı görülmektedir. Bu kapsamda idarenin, söz konusu eylemler ve cezalar için kuralda öngörülen sıralamayı gözetmekle de yükümlü tutulmadığı anlaşılmaktadır. Bu çerçevede, disiplin cezasını gerektiren eylemin gerçekleşmesi durumunda bir disiplin cezasının verilebileceği öngörülmeyle birlikte bu ölçütün disiplin cezasının muhatapları açısından yeterli bir hukuki güvence sağlamadığı açıktır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. AYM, E.2021/16, K.2021/62, 22/9/2021, §§ 17, 18).

15. Buna göre kural, bireylerin hangi somut fiil ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını belirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine yasal çerçevede imkân tanıma-maktadır. Bu itibarla eğitim ve öğrenim hakkına sınırlama getiren kuralın kanunilik şartını taşımadığı anlaşılmaktadır.

16. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 42. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. ve 7. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 42. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. ve 7. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

B. Kanun'un 65. Maddesinin (a) Fıkrasının (9) Numaralı Alt Bendinde Yer Alan "...ile öğrencilerin..." İbaresinin İncelenmesi

1. Sınırlama Sorunu

17. 2547 sayılı Kanun'un 65. maddesinin (a) fıkrasının (9) numaralı alt bendinde öğretim elemanları, memur ve diğer personel ile öğrencilerin disiplin işlemleri, disiplin amirlerinin yetkileri ve disiplin kurullarının teşkili ve çalışması ile ilgili hususların Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenmesi öngörülmüş olup anılan bentte yer alan "...ile öğrencilerin..." ibaresi itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır.

18. Belirtilen bentte öğrencilere ilişkin olarak yönetmelikle düzenlenmesi gereken konular disiplin işlemleri, disiplin amirlerinin yetkileri ve disiplin kurullarının teşkili ve çalışması ile ilgili hususlar şeklinde ayrı ayrı gösterilmiştir. Bu durumda somut başvuruya konu olan ve silahla yaralama eylemini gerçekleştirdiği gerekçesiyle öğrenciye disiplin cezası verilmesinden kaynaklanan uyuşmazlığın, bu hususlardan hangisinin kapsamında olduğunun tespit edilmesi gerekir.

19. Kanun'un 54. maddesinde yükseköğretim öğrencilerinin yükseköğretim kurumlarının içinde veya dışında işlemiş oldukları disiplin suçlarından dolayı soruşturma yapmaya ve ceza vermeye yetkili kişi veya kurumlar, disiplin soruşturmasına ilişkin usul ve esaslar, savunma hakkı, itiraz ve verilen disiplin cezasının sonuçlarına ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Dolayısıyla 65. maddenin (a) fıkrasının (9) numaralı alt bendinde ifade edilen öğrencilerin disiplin işlemleri, disiplin amirlerinin yetkileri ve disiplin kurullarının teşkili ve çalışması ile ilgili hususların her birinin Kanun'un 54. maddesinin ilgili bentlerinde gösterilen konulara karşılık geldiği, buna göre disiplin suç ve cezalarının düzenlendiği 54. maddenin (a) bendinin, 65 maddenin (a) fıkrasının (9) numaralı alt bendinde yer alan "disiplin işlemleri..." ve "...ile ilgili hususlar..." ibarelerinin kapsamında olduğu anlaşılmaktadır.

20. Diğer taraftan itiraz konusu kural olan "...ile öğrencilerin..." ibaresi aynı alt bentte yer alan "disiplin işlemleri, disiplin amirlerinin yetkileri ve disiplin kurullarının teşkili ve çalışması ile ilgili hususlar" ibareleri bakımından da geçerli ortak kural niteliğindedir. Bu itibarla "...ile öğrencilerin..." ibaresinin esas incelemesinin aynı alt bentte yer alan "...disiplin işlemleri..." ve "...ile ilgili hususlar..." ibareleri yönünden yapılması gerekmektedir.

2. İtirazın Gerekçesi

21. Başvuru kararında özetle; öğrencilerin disiplin suç ve cezalarına ilişkin hususların kanunla düzenlenmesi gerektiği, bu konulara ilişkin düzenleme yapma yetkisinin itiraz konusu kuralla idareye bırakılmış olmasının kanunilik ilkesiyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. ve 7. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

22. İtiraz konusu kural, öğrencilerin disiplin işlemleri ile ilgili hususların YÖK tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenmesini öngörmektedir.

23. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuki güvenliği sağlayan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

24. Hukuk devletinin temel unsurlarından biri de belirlilik ilkesidir. Bu ilkeye göre yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Belirlilik ilkesi, hukuksal güvenlikle bağlantılı olup kişinin kanundan belirli bir kesinlik içinde hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın ve ya sonucun bağlandığını, bunların idareye hangi müdahale yetkisini verdiğini bilmesini zorunlu kılmaktadır. Kişi ancak bu durumda kendisine düşen yükümlülükleri öngörebilir ve davranışlarını ayarlayabilir. Hukuki güvenlik ilkesi bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2020/80, K.2021/34, 29/4/2021, § 25).

25. Anayasa'nın 7. maddesinde "Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisindedir. Bu yetki devredilemez." denilmektedir. Yasama yetkisinin Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM) ait olması ve bu yetkinin devredilememesi, kuvvetler ayrılığı ilkesinin bir gereğidir. Bu hükme yer veren Anayasa'nın 7. maddesinin gerekçesinde yasama yetkisinin parlamentoya ait olması "demokrasi rejimini benimseyen siyasi rejimlerde kaçınılmaz bir durum" olarak nitelendirilmiştir. Ayrıca, gerekçede "Millet adına kanun koyma yetkisini yasama meclisi yerine getirir. Bu yetki devredilemez. Ancak, Anayasanın 99 ve 129 uncu maddeleri hükümleri saklıdır" denilmek suretiyle bu ilkenin anlamı ve istisnaları belirtilmiştir. Madde gerekçesinden de anlaşılacağı üzere, yasama yetkisinin devredilemezliği, esasen kanun koyma yetkisinin TBMM dışında başka bir organca kullanılamaması anlamına gelmektedir. Anayasa'nın 7. maddesi ile yasaklanan, kanun yapma yetkisinin devredilmesi-dir. (AYM, E.2011/42, K.2013/60, 9/5/2013; AYM, E.2021/73, K.2022/51, 21/4/2022, § 15).

26. Türevsel nitelikteki düzenleyici işlemler bakımından yürütmenin düzenleme yetkisi, sınırlı, tamamlayıcı ve bağımlı bir yetkidir. Bu nedenle temel ilkeleri belirlenmeksizin ve çerçevesi çizilmeksizin, yürütme organına düzenleme yetkisi veren bir kanun kuralı ile sınırsız, belirsiz, geniş bir alanın yürütmenin düzenlemesine bırakılması, Anayasa'nın belirtilen maddesine aykırılık oluşturur. Bununla birlikte yasama organının temel ilkeleri ve çerçeveyi kanunla belirlendikten sonra uzmanlık ve idare tekniğine ilişkin hususları yürütmeye bırakması, yasama yetkisinin devri olarak yorumlanamaz (AYM, E.2011/42, K.2013/60, 9/5/2013; E.2019/36, K.2021/15, 4/3/2021, § 57).

27. Anayasa'nın açıkça kanunla düzenlenmesini öngörmediği konularda kanunda genel ifadelerle düzenleme yapılarak ayrıntıların düzenlenmesinin yürütmenin türevsel nitelikteki düzenleyici işlemlerine bırakılması mümkündür. Anayasa'da münhasıran kanunla düzenleme yapılması öngörül-meyen konularda yasamanın asliliği ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleri haricinde geçerli olan yürütmenin türevselliği ilkeleri gereği idari işlemlerin kanuna dayanması zorunluluğu vardır. Ancak bu durumda kanunda belirlenmesi gereken çerçeve, Anayasa'nın kanunla düzenlenmesini öngördüğü durumdakinden çok daha geniş olabilecektir (AYM, E.2018/91, K.2020/10, 19/2/2020, § 110; E.2019/36, K.2021/15, 4/3/2021, § 56).

28. Disiplin cezaları, kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacıyla öngörül-müş yapma veya yapmama biçiminde beliren davranış kurallarının ihlali hâlinde uygulanan idari yaptırımlardır. (AYM, E.2018/30, K.2018/94, 25/9/2018, § 16; E.2021/16, K.2021/62, 22/9/2021, § 12). Yükseköğretim öğrencilerine sunulan eğitim ve öğrenim hizmetinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacıyla ihdas edilen disiplin suç ve cezaları öğrencilerin özel hayata saygı gösterilmesini is-teme hakkı, ifade özgürlüğü, eğitim ve öğrenim hakkı gibi pek çok hak ve özgürlüğüne sınırlama getiren bir nitelik taşımaktadır. Bu itibarla

disiplin suç ve cezaları sebebi veya sonucu itibarıyla çeşitli temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması sonucunu doğurabilir. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması ise ancak kanuni düzenlemelerle mümkündür.

29. Daha önce ifade edildiği üzere Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik ilkesi, 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır. Bu durumun bir gereği olarak temel hak ve özgürlükleri sınırlamaya yönelik kanuni düzenlemelerin şeklen var olması yanında, keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir düzenlemeler niteliğinde olması gerekir.

30. Kuralla yükseköğretim öğrencilerinin disiplin işlemleri ile ilgili hususların düzenlenmesi yetkisi YÖK'e verilmiş ancak Kanun'un 54. maddesinin (a) fıkrasında düzenlenen disiplin suç ve cezalarına işaret ettiği anlaşılan disiplin işlemleri ile ilgili hususlar belirli bir açıklık ve kesinlikte ortaya konulmamıştır.

31. Kural, disiplin cezası gerektiren eylemlerle disiplin cezalarının belirlendiği ancak disiplin suç ve cezaları arasında yeterli bağlantının kurulmadığı bir alanda idareye söz konusu alanın yönetmelikle düzenlenmesi yetkisini vermektedir. Bu durumda, ilgililerin hangi somut fiil ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun uygulanacağını belirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine yasal çerçevede imkân tanıyacak şekilde belirliliğe sahip olmayan düzenlemelerle idareye verilen yetkinin çerçevesinin çizildiği söylenemez.

32. Bu itibarla kural belirlilik ve yasama yetkisinin devredilemezliği ilkeleriyle bağdaşma-maktadır.

33. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. ve 7. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.”

şeklinde gerekçe kaleme almıştır (Anayasa Mahkemesi'nin 08.09.2022 tarihli ve 2022/54 E.; 2022/99 K. sayılı Kararı).

Anayasa Mahkemesi'nin verdiği iptal kararı karşısında; kanun koyucunun Anayasa'nın 2, 7, 13 ve 42'nci maddelerine -benzer sakatlıktan muzdarip olması hasebiyle- aykırı olan iptali talep edilen alt bendi kanunlaştırması, Anayasa'nın 153'üncü maddesini ihlal ettiği gibi, hiçbir kimse ve organın kaynağını Anayasa'dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamayacağını öngören 6'ncı maddesine ve Anayasa'nın Başlangıç bölümünde yer alan kuvvetler ayrılığı ilkesine de hâle getirmektedir.

ğ)Uluslararası anlaşmaların iç hukuka etkisi bakımından: Anayasa'nın 90'ıncı maddesine göre temel hak ve özgürlüklere ilişkin usulüne göre yürürlüğe konmuş uluslararası anlaşmalar, (kanunlara nazaran hakkı koruyucu, kullanımını genişletici hükümler barındırması kaydıyla) normlar hiyerarşisinde kanunun üstündedir. İptali talep edilen alt bent, yukarıdaki başlıklarda aykırı olduğu gösterilen temel haklara ilişkin anayasal düzenlemelerin muadilleri olarak, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin suç ve cezaların kanuniliği ilkesine ilişkin 7'nci; ifade hürriyetine ilişkin 10'uncu; toplantı ve örgütlenme özgürlüğüne ilişkin 11'inci maddelerini; eğitim hakkına ilişkin İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 26'nci; Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nin 13'üncü ; Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 28 ve 29'uncu ; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Ek 1 No'lu Protokolü'nün 2'nci maddelerini ihlal ettiğinden Anayasa'nın 90'ıncı maddesine de aykırıdır.

Tüm bu nedenlerle 7437 sayılı Kanun'un 2'nci maddesiyle 04.11.1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun değiştirilen 54'üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin (7) numaralı alt bendi, Anayasa'nın Başlangıç bölümüne, 2, 5, 6, 7, 10, 13, 17, 25, 26, 34, 38, 42, 58, 90, 123, 130 ve 153'üncü maddelerine aykırıdır; anılan alt bendin iptali gerekir.

4) 02.02.2023 tarihli ve 7437 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 2'nci maddesiyle 04.11.1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun değiştirilen 54'üncü maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinin (2) numaralı alt bendinin Anayasa'ya aykırılığı

7437 sayılı Kanun'un 2'nci maddesiyle 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun "Öğrencilerin disiplin işleri" kenar başlıklı 54'üncü maddesi değiştirilmiştir. Kanun koyucu tarafından anılan değişikliğin yapılmasındaki ana saik, Anayasa Mahkemesi'nin 08.09.2022 tarihli ve 2022/54 E.; 2022/99 K. sayılı iptal kararıdır. Bu kapsamda anılan 54'üncü maddenin birinci fıkrasında disiplin cezaları ve disiplin cezalarını gerektiren disiplin suçları ağırlık derecelerine göre kademeli olarak sayılmıştır. Söz konusu birinci fıkranın (d) bendinde ise; yükseköğretim kurumundan çıkarma yaptırımı düzenlenmiştir. Yükseköğretim kurumundan çıkarma yaptırımını gerektirir fiillerden biri de; iptali talep edilen (2) numaralı alt bentte yer alan "Suç işlemek amacıyla kurulan bir örgüte üye olmamakla birlikte, örgüt adına faaliyette bulunmak veya örgüte yardım etmek"tir. Ancak iptali talep edilen (2) numaralı alt bentte yer alan bu fiil, aşağıda ayrıntılı olarak gösterildiği üzere Anayasa'ya aykırıdır.

Her bir aykırılık durumunu ayrı ayrı ele almadan önce, üniversite öğrencilerinin, gerek düşünce ve ifade özgürlüklerinin gerekse toplu özgürlüklerin kullanılmasına ilişkin özel konumuna da dikkat çekmek uygun düşer. Şöyle ki; yükseköğrenim özgürlüğünün bireysel olarak öznesi olan öğrenciler, kurumsal çerçevede kullanılan bu özgürlüğün aynı zamanda toplu olarak öznesi konumundadır. Bu çifte özne olma durumu, üniversite gençliğini ifade özgürlüğü ve toplu özgürlükler bakımından ayrıcalıklı bir konuma getirmektedir. Bu itibarla, üniversite öğrencileri, ifade özgürlüklerinin toplu kullanımının ayrıcalıklı özneleri olarak nitelenebilir. Aynı şekilde toplu özgürlükleri de, kurumsal çerçevede toplu olarak spontane olarak (kendiliğinden) kullanabilme ortam ve olanağına sahipler. Yüksek düzeyde öğrenimin doğasında var olan bu özellik, üniversite öğrencilerinin ifade özgürlüklerini toplu olarak kullanabilmeleri ve toplu özgürlüklerden barışçıl olması kaydı ile doğrudan yararlanabilmeleri ölçüsünde, üniversite öğrencilerini demokratik yapıtaş haline getirir. Bu nedenle, üniversite öğrencilerine ilişkin disiplin kurallarının düzenlenmesinde bu özelliklerin de göz önünde bulundurulması gerekir. Haliyle, şiddete başvuru söz konusu olmadığı ve barışçıl olduğu sürece, yükseköğretim kurumlarında öğrencilerin hal ve davranışlarında kural, özgürlük lehine yorum olmalıdır.

a) Temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılma ilkeleri ve güvence ölçütleri, hak arama hürriyeti, masumiyet karinesi, temel hak ve hürriyetlerin korunması bakımından: İptali talep edilen alt bent, Anayasa'nın hak arama hürriyetini düzenleyen 36'ncı maddesinde teminat altına alınan adil yargılanma hakkını, Anayasa'nın 38'inci maddesinde temelini bulan masumiyet karinesini, Anayasa'nın 40'üncü maddesinde güvencelenen Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkesin yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkanının sağlanmasını isteme hakkını ihlal etmektedir.

Zira suç işlemek amacıyla kurulan bir örgüte üye olmamakla birlikte, örgüt adına faaliyette bulunan veya örgüte yardım eden öğrenci yükseköğretim kurumundan çıkarılacaktır. Ancak iptali talep edilen alt bentte, (iptali talep edilen alt bendin yer aldığı (d) bendinin

“Mahkeme kararıyla kesinleşmiş olmak kaydıyla suç işlemek amacıyla örgüt kurmak, böyle bir örgütü yönetmek veya bu amaçla kurulan örgüte üye olmak” şeklindeki (1) numaralı alt bendinin aksine) suç işlemek amacıyla kurulan bir örgüte üye olmamakla birlikte, örgüt adına faaliyette bulunmaya veya örgüte yardım etmeye ilişkin mahkeme kararının kesinleşmesinin beklenmesi, öngörülmemiştir. Halbuki kesin hüküm (res judicata), bir yargı kararının bağlayıcı hale gelmesinin bir ön şartıdır. Başka bir anlatımla “Res judicata’nın anlamı bir hukuk mahkemesi kararının veya bir beraat kararının kesinleşmesiyle birlikte derhal bağlayıcı hale gelmesi ve iptal edilme riskinin bulunmamasıdır (Brumărescu)”.

O halde yargı kararı, idare makamları bakımından henüz bağlayıcı hale gelmeden; suç işlemek amacıyla kurulan bir örgüte üye olmamakla birlikte, örgüt adına faaliyette bulunan veya örgüte yardım eden (bulduğuna dair kesin hüküm olmaksızın) öğrencilerin yükseköğretim kurumundan çıkarılması, kesin hükmün bağlayıcılığı ilkesini dolayısıyla adil yargılanma hakkını ihlal edecektir. Başka bir anlatımla anılan alt bent hükmünde, suç işlemek amacıyla kurulan bir örgüte üye olmamakla birlikte, örgüt adına faaliyette bulunmaya veya örgüte yardım etmeye ilişkin mahkeme kararının kesin hükümle nihayete ermesi, bir ön şart olarak tespit edilmediğinden; (Anayasa’nın 13’üncü maddesinde yer alan sınırlandırma ve güvence ölçütlerine aykırı olarak) adil yargılanma hakkının özüne dokunulmaktadır.

Öte yandan adil yargılanma hakkının tüm unsurlarının (kanunla kurulmuş-bağımsız-tarafsız bir mahkemede, makul bir sürede, adil ve aleni biçimde yargılanma hakkı, mahkemeye erişim hakkı, silahların eşitliği-yargılamada çelişme-yargılamada vicahilik ilkelerinin) tecessüm edeceği bir mahkumiyet (kesin nitelikteki) hükmü aranmadan; suç işlemek amacıyla kurulan bir örgüte üye olmamakla birlikte, örgüt adına faaliyette bulunan veya örgüte yardım eden öğrencilerin yükseköğretim kurumundan çıkarılması, Anayasa’nın 38’inci maddesinde düzenlenen masumiyet karinesini de ihlal etmektedir.

Gerçekten de; Anayasa’nın 38’inci maddesinde güvence altına alınan masumiyet (suçsuzluk) karinesi, kişinin suç işlediğine dair kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan suçlu olarak kabul edilmemesini güvence altına alır. Bunun sonucu olarak kişinin masumiyeti asıl olduğundan suçluluğu ispat külfeti iddia makamına ait olup kimseye suçsuzluğunu ispat mükellefiyeti yüklenemez. Ayrıca hiç kimse suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar yargılama makamları ve kamu otoriteleri tarafından suçlu olarak nitelendirilemez ve suçlu muamelesine tabi tutulamaz. Bu çerçevede masumiyet karinesi, kural olarak hakkında bir suç isnadı bulunan ve henüz mahkûmiyet kararı verilmemiş kişileri kapsayan bir ilkedir (Kürşat Eyol, B. No: 2012/665, 13/6/2013, §§ 26, 27). Anayasa Mahkemesi’nin ifade ettiği üzere, “Ceza hukukunun temel ilkelerinden olan suçsuzluk karinesi, hakkında suç isnadı bulunan bir kişinin adil bir yargılama sonunda suçlu olduğuna dair kesin hüküm tesis edilene kadar masum sayılması gerektiğini ifade etmekte ve hukuk devleti ilkesinin de bir gereğini oluşturmaktadır” (AYM, E. 2017/109, K. 2018/39, K.T. 02.05.2018, R.G. 6/6/2018 – 30443, III-8). Adil yargılanma hakkının bir unsuru olan masumiyet karinesinin sağladığı güvencenin iki yönü bulunmaktadır. Güvencenin ilk yönü; kişi hakkındaki ceza yargılaması sonuçlanıncaya kadar geçen, bir başka ifadeyle kişinin ceza gerektiren bir suçla itham edildiği (suç isnadı altında olduğu) sürece ilişkin olup suçlu olduğuna dair hüküm tesis edilene kadar kişinin suçluluğu ve eylemleri hakkında erken açıklamalarda bulunulmasını yasaklar. Güvencenin bu yönünün kapsamı, sadece ceza yargılamasını yürüten mahkemeye sınırlı değildir. Güvence aynı zamanda diğer tüm idari ve adli makamların da işlem ve kararlarında, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kişinin suçlu olduğu yönünde ima ya da açıklamalarda bulunulmasını gerekli kılar. Dolayısıyla sadece suç isnadına konu ceza yargılaması kapsamında değil ceza yargılaması ile eş zamanlı olarak yürütülen diğer hukuki süreç ve yargılamalarda da (idari, hukuk, disiplin gibi) masumiyet

karinesinin ihlali söz konusu olabilir (Galip Şahin, B. No: 2015/6075, 11/6/2018, § 39; Turgut Duman, B. No: 2014/15365, 29/5/2019, § 103). Güvencenin ikinci yönü ise ceza yargılaması sonucunda mahkûmiyet dışında bir hüküm kurulduğunda devreye girer ve daha sonraki yargılamalarda ceza gerektiren suçla ilgili olarak kişinin masumiyetinden şüphe duyulmamasını, kamu makamlarının toplum nezdinde kişinin suçlu olduğu izlenimini uyandıracak işlem ve uygulamalardan kaçınmasını gerektirir (Galip Şahin, § 40; Turgut Duman, § 104).

Nasıl ki AYM, masumiyet karinesinin kamu otoritelerini bağladığını ifade ediyorsa, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de, masumiyet karinesinin ihlalinin bir hâkim veya mahkemeden kaynaklanabileceği gibi, başka kamu otoritelerinden de gelebileceğine dikkat çekmektedir (AİHM, Allenet de Ribemont-Fransa, 10 Şubat 1995, başvuru no : 15175/89, § 36). Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne göre, Sözleşme'nin 6'ncı maddesinin ikinci fıkrasında güvence altına alınan masumiyet karinesinin iki boyutu bulunmaktadır. Buna göre, ilk boyut, bir suç isnadında bulunulmasından ceza yargılamasının sonuçlanmasına kadar geçen süreci güvence altına almaktadır. İkinci boyut ise, mahkûmiyet hükmüyle sonuçlanmayan ceza yargılamalarıyla bağlantılı müteakip yargılamalar bağlamında kişinin masumiyetine saygı gösterilmesini sağlamayı amaçlamaktadır. Ceza yargılamasının devam ettiği sürece ilişkin ilk unsurun kapsamı sadece ceza yargılamalarının adilliğini temin etmek adına usule ilişkin bir güvence olmakla sınırlı değildir. Bu ilke daha geniş kapsamlı olup hiçbir devlet temsilcisinin kişinin suçluluğu bir mahkeme tarafından tespit edilmeden o kişinin suçlu ilan edilmemesini veya suçlu muamelesine tabi tutulmamasını gerektirir. (AİHM, Kemal Coşkun/Türkiye, B. No: 45028/07, 28/3/2017, §§ 41, 43; AİHM, Seven/Türkiye, B. No: 60392/08, 23/1/2018, § 43).

Bu itibarla, ihtilafı alt bent; suçluluğu yargı kararıyla hükmen sabit olmayan öğrencilerin yükseköğretim kurumundan çıkarılması suretiyle bu kişilere suçlu muamelesi yapılması anlamına geldiğinden; Anayasa'nın 38'inci maddesini ihlal etmektedir. Buna ilave olarak belirtmek gerekir ki; kanun koyucu, iptali talep edilen alt bendin yer aldığı (d) bendinin (1) numaralı alt bendinde "suç işlemek amacıyla örgüt kurmak, böyle bir örgütü yönetmek veya bu amaçla kurulan örgüte üye olmak" fiili bakımından mahkeme kararıyla kesinleşmiş olmak kaydını aramaktadır. Suça konu bu türden fiiller bakımından kesin hüküm aranması gerekliliğinin bilincinde olan kanun koyucunun, (1) numaralı alt bent bakımından kesin hüküm arayıp; iptali talep edilen (2) numaralı alt bent bakımından kesin hüküm aramamasının nedeni anlaşılabilir değildir. Bu açık tutarsızlık, burada iptali istenen kuralın ne kadar keyfi şekilde hazırlanıldığını da ortaya koymaktadır.

Yine Anayasa'nın 40'inci maddesi mucibince Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkanının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir. Kanun koyucu da hakkında suç işlemek amacıyla kurulan bir örgüte üye olmamakla birlikte, örgüt adına faaliyette bulunduğu veya örgüte yardım ettiği iddiası olanların mahkemeye başvurabileceğini öngörmüş ve fakat iptali talep edilen alt bent hükmünde söz konusu mahkeme kararının kesin hükümle sonuçlanmasını beklemeden yükseköğretim kurumundan çıkarılacağını hüküm altına almak suretiyle; Anayasa'nın 40'ncü maddesinde yer alan etkili başvuru hakkının kullanımını hukuken etkisiz hale getirmiş, (Anayasa'nın temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasının sınırlarını düzenleyen 13'üncü maddesinin aksine) onun özüne dokunmuştur.

Bu nedenlerle iptali talep edilen alt bent, Anayasa'nın 13, 36, 38 ve 40'inci maddelerine aykırıdır.

b)Hukuk devleti ve idarenin kanuniliği ilkeleri bakımından: Hukuk devleti, bütün işlem ve eylemlerinin hukuk kurallarına uygunluğunu başlıca geçerlik koşulu sayan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurmayı amaçlayan ve bunu geliştirerek sürdüren, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, insan haklarına saygı duyarak bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, Anayasa'ya ve hukuk kurallarına bağlılığa özen gösteren, yargı denetimine açık olan, yasaların üstünde yasa koyucunun da uymak zorunda olduğu temel hukuk ilkeleri ile Anayasa'nın bulunduğu bilinci olan devlettir (Anayasa Mahkemesi'nin 02.06.2009 tarihli ve 2004/10 E.; 2009/68 K. sayılı Kararı). Hukuk devletinin ön koşullarından olan hukuki güvenlik ilkesi, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını; hukuki belirlilik ilkesi de, kanun hükümlerinin şüpheye yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılabilir olmasını ve ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlemler içermesini ifade etmektedir (bkz. AYM 9.2.2017, 2016/143 E.– 2017/23 K. par. 13; RG. 12.4.2017-30036) (Anayasa Mahkemesi'nin 04.05.2017 tarihli ve 2015/41 E.; 2017/98 K. sayılı Kararı). Başka bir deyişle, hukuk devleti ilkesi gereğince, idareye işlem yaparken ve eylem tesisi ederken veya görevlerini yerine getirirken belirli oranda hareket serbestliği sağlayan takdir yetkisinin kullanımı mutlak, sınırsız, keyfi biçimde gerçekleşemez; idarenin takdir yetkisinin sınırları, keyfi işlem ve eylemleri önlemek amacıyla kanunla çizilmelidir. Öte yandan; Anayasa'nın 123. maddesinde yer alan idarenin kanuniliği ilkesinin iki boyutu bulunmaktadır. İlk boyutu, idarenin secundum legem özelliğidir (kanuna dayanma ilkesidir). Bu ilkeye göre idarenin düzenleme yetkisi kanundan kaynaklanır. İkinci boyutu, idarenin intra legem özelliğidir (kanuna aykırı olmama ilkesidir). Bu ilkeye göre idarenin işlem ve eylemleri, kanunun çizdiği sınırlar içinde kalmalıdır.

İptali talep edilen alt bentte suç işlemek amacıyla kurulan örgütü tespit etmeye yetkili mercii, tayin edilmemiştir. (Kaldı ki bir an için suç işlemek amacıyla kurulan örgütün yargı organı tarafından tespit edileceği kabul edilse dahi; anılan alt bent hükmünde, yargı mercii tarafından verilen kararın kesin hüküm niteliği taşıması şartı aranmamaktadır.) Öte yandan suç işlemek amacıyla kurulan örgütü tespit etmeye yetkili mercii, idare ise; anılan alt bent lafzında idareyi kayıtlayacak, idarenin takdir yetkisini keyfi biçimde kullanmasını önleyecek hiçbir nesnel, açık, net, anlaşılabilir ölçüt bulunmamaktadır.

Başka bir anlatımla kanun koyucu, iptali istenen alt bent hükmünü bütünüyle muğlak kavramlarla ifade ederek keyfi uygulamaların önünü açmıştır. Zira “suç işlemek amacıyla kurulan bir örgüte üye olmamakla birlikte, örgüt adına faaliyette bulunmak veya örgüte yardım etmek” fiillerinin içeriği, hangi somut eylemlerin bu (disiplin) suçları oluşturduğu, öngörülemez niteliktedir. Suç işlemek amacıyla kurulan bir örgütün, bu örgüt adına faaliyette bulunmanın veya örgüte yardım etmenin, nasıl ve kim tarafından tespit edileceği, öğrencilerin tespit sırasında usule yönelik güvencelerden yararlandırılıp yararlandırılmayacağı, verilen karara karşı yargı yollarına başvurulup başvurulamayacağı ve idarenin bu tespiti yaparken kanuna dayanması ve aykırı olmaması için esas alacağı kanuni çerçeve belirsizdir. Söz konusu karar yetkisi, ne esas ne de usul yönlerinden objektif olarak tanımlanmıştır ve son tahlilde, tamamen uygulayıcının keyfi kararına tabi şekilde öngörülmüştür.

Başka bir anlatımla “suç işlemek amacıyla kurulan bir örgüte üye olmamakla birlikte, örgüt adına faaliyette bulunmak veya örgüte yardım etmek” şeklindeki fiilin; hukuk devletinin temel taşı olan maddi anlamdaki kanunilik kıstasının gereklerini karşılama ve kanuna dayanması ile kanuna aykırı olmaması için; genel çerçevesinin keyfi uygulamaya yer vermeyecek açıklıkta kanun düzeyinde çizilmesi gerekmektedir. Diğer bir deyişle kanun koyucu, -anayasal ilkelerin aksine- bu fiilin nesnel ve somut ölçütlere istinaden tespit edilmesi hakkında tamamen sessiz kalmış, bu konuyu idarenin uhdesine bırakmıştır. O kadar ki; ihtilafı

alt bendin içerdığı belirsizlik ve öngörülemezlik; uygulamada, herhangi bir objektif hukuki standart söz konusu olmadan, farklı örgütlerin “suç işlemek amacıyla kurulan örgüt” veya farklı eylemlerin “örgüt adına faaliyette bulunmak veya örgüte yardım etmek” olarak nitelendirilmesine zemin hazırlayacaktır.

Kanun koyucu, anılan alt bentte -kanunilik ilkesinin aksine- muğlak ibareler kullanmak suretiyle; disiplin suçuna konu fiili, idarenin düzenleyici (ve dahi birel) işlemlerinin düzenleme alanının konusu yapmış; -maddi anlamda- kanuni dayanaktan yoksun bırakmıştır. Kanun düzeyinde belirlenmesi gereken disiplin suçuna konu fiili, idarenin düzenleyici (ve dahi birel) işlemlerine tevdi eden ve yukarıda tanımlandığı anlamda maddi anlamda kanunilik ilkesinin gereklerini yerine getirmeyen ihtilafli alt bent, Anayasa'nın 2 ve 123'üncü maddelerine aykırıdır.

Diğer bir söyleyişle özlük işleri kapsamında değerlendirilen disiplin suçuna konu fiilin (suç işlemek amacıyla kurulan bir örgüte üye olmamakla birlikte, örgüt adına faaliyette bulunmak veya örgüte yardım etmek) hangi hallerde sübut edeceği; hukuki işlem olarak (maddi anlamda kanun niteliğini de haiz olan) bir kanun ile açıkça ortaya konulmamıştır (ve sübut ettiğine dair kesin hüküm aranmamıştır). Bu nedenle idarenin yapacağı düzenlemeleri, tek başına ve çok kısa vadede değiştirebilmesi olasılığı da; öğrencilerin disiplin cezasına muhatap kılınması bakımından hukuki öngörülebilirlik ilkesini zedelemektedir. İdarenin uhdesine sınırları belirsiz, aşırı ölçüde geniş bir düzenleme alanının bırakılması, anılan 54'üncü maddenin uygulanmasını sağlamaya ilişkin anayasal işlevinin ötesine geçerek, şekli anlamda kanun aracılığıyla, idarenin (düzenleyici ve dahi birel) işlemlerine, maddi anlamda kanun koyma yetkisinin tanınması anlamına gelecektir.

Bu nedenlerle iptali talep edilen alt bent, Anayasa'nın 2 ve 123'üncü maddelerine aykırıdır.

c)Yasama yetkisinin devredilmezliği bakımından; Anayasa'nın 7'nci maddesinde temelini bulan yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesine göre yasama yetkisi yalnız Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne aittir. Bu nedenle idareye düzenleme yetkisi veren bir yasa kuralının temel ilkeleri ortaya koyması ve çerçeveyi çizmesi gerekir. Diğer bir deyişle idareye sınırsız ve belirsiz bir düzenleme yetkisi bırakılamaz. Nitekim idarenin düzenleme yetkisi; sınırlı, tamamlayıcı ve bağımlı bir yetkidir. Yasa ile yetkilendirme, Anayasa'nın öngördüğü biçimde yasa ile düzenleme anlamını taşımamaktadır (Anayasa Mahkemesi'nin 02.05.2008 tarihli ve 2005/68 E.; 2008/102 K. sayılı Kararı). İptali talep edilen alt bent hükmünde olduğu gibi temel ilkeleri belirlenmeksizin ve çerçevesi çizilmeksizin; idareye; bir örgütün suç işlemek amacıyla kurulduğunu, örgüt adına faaliyette bulunmak veya örgüte yardım etmek fiillerinin ne olduğunu tespit etme yetkisi veren yasa hükmü, Anayasa'nın 7'nci maddesine aykırılık oluşturur.

ç)Hukuk devleti ilkesi ile suç ve cezaların kanuniliği ilkesi bakımından: Anayasa'nın 2'nci maddesinde yer alan hukuk devletinin temel ilkelerinden biri "belirlilik"tir. Belirlilik ilkesi, yalnızca yasal belirliliği değil, daha geniş anlamda hukuki belirliliği de ifade etmektedir. Yasal düzenlemeye dayanarak erişilebilir, bilinebilir ve öngörülebilir gibi niteliksel gereklilikleri karşılama koşuluyla, mahkeme içtihatları ve yürütmenin düzenleyici işlemleri ile de hukuki belirlilik sağlanabilir. Asıl olan muhtemel muhataplarının mevcut şartlar altında belirli bir işlemin ne tür sonuçlar doğurabileceğini öngörmelerini mümkün kılacak bir normun varlığıdır. AİHM de, hukuk devletinin ön koşullarından olan hukuki güvenlik ve hukuki belirlilik ilkeleri uyarınca; hukuk normlarının erişilebilir, öngörülebilir ve hukukun üstünlüğü ilkesine uygun olmaları gerektiğini ifade etmektedir (AİHM, Ürper ve Diğerleri/Türkiye, 20

Ocak 2010, başvuru no: 14526/07, §28). Anayasa'nın 38'inci maddesinin ilk fıkrasında, "Kimse, kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz"; üçüncü fıkrasında da "Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur." denilerek "suç ve cezanın kanuniliği" ilkesi getirilmiştir. Kişilerin yasak eylemleri önceden bilmeleri düşüncesine dayanan bu ilkeyle temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması amaçlanmaktadır. Anayasa'nın 38'inci maddesinde idari ve adli cezalar arasında bir ayırım yapılmadığından disiplin cezaları da bu maddede öngörülen ilkelere tâbidir (Anayasa Mahkemesi'nin 14.01.2015 tarihli ve 2014/100 E.; 2015/6 K. sayılı Kararı).

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 7'nci maddesi de, suçta ve cezada kanunilik ilkesini güvencelemektedir (AİHM, Kokkinakis/Yunanistan, 25 Mayıs 1993, başvuru no : 14307/88 § 52). Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Sözleşme'nin 7'nci maddesi uyarınca, kovuşturma ve mahkumiyete yol açan eylemin icra edildiği tarihte, ilgili eylemi cezalandırılabilir kılan kanuni bir düzenlemenin bulunmasının ve verilen cezanın da ilgili düzenleme tarafından belirlenmiş sınırları aşmamasının gerektiğini belirtmektedir (AİHM, Del Río Prada/İspanya, 21 Ekim 2013, başvuru no: 42750/09, § 80). Suçların kanuniliği ilkesi, suçun kanun tarafından açıklıkla tanımlanmasını gerektirir (AİHM, Cantoni/Fransa, 15 Kasım 1996, başvuru no: 17862/91, § 29). Sözleşme'nin 7'nci maddesindeki "hukuk" sözcüğü, ulaşılabilirlik ve öngörülebilirlik niteliklerini içerir. Bu itibarla; kişi, gerektiğinde mahkemelerce yapılan yorumların da yardımıyla, ilgili düzenlemenin lafzından, hangi eylem ve ihmallerin cezai sorumluluğunu doğuracağını ve söz konusu eylem ya da ihmal sebebiyle hangi cezaya hükmedileceğini bilebilmelidir (AİHM, Kafkaris/Kıbrıs, 12 Şubat 2008, başvuru no: 21906/04, § 140).

Suçların ve cezaların kanuniliği ilkesi, disiplin suç ve cezaları bakımından da geçerlidir. Nitekim Anayasa Mahkemesi de Emniyet Teşkilatı mensupları hakkındaki disiplin suç ve cezalarının nizamname ile tayin edilmesini öngören hükme ilişkin verdiği iptal kararında bu hususu vurgulamıştır (Anayasa Mahkemesi'nin 13.01.2016 tarihli ve 2015/85 E.; 2016/3. K. sayılı Kararı):

"10. Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında, "Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir. Ancak, malî ve sosyal haklara ilişkin toplu sözleşme hükümleri saklıdır." denilmek suretiyle memurlar ve diğer kamu görevlileri, özlük hakları bakımından yasal güvenceye kavuşturulmuştur. Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin ve bu bağlamda emniyet teşkilatı mensuplarının statü haklarını doğrudan etkileyen disiplin işlemlerinin "diğer özlük işleri" kavramı kapsamına girdiğine kuşku bulunmamaktadır.

11. Kanuni düzenleme ilkesi, düzenlenen alanda temel ilkelerin kanunla konulmasını ve çerçeve-nin kanunla çizilmesini ifade etmektedir. Bu niteliği taşıyan bir yasal düzenleme ile uzmanlık ve teknik konulara ilişkin ayrıntıların belirlenmesi konusunda yürütme organına yetki verilmesi, kanuni düzenleme ilkesine aykırılık oluşturmaz.

12. Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasında, "Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz." denilerek "suçun kanuniliği" ilkesi; üçüncü fıkrasında da "Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur." ifadesine yer verile-rek "cezanın kanuniliği" ilkesi getirilmiştir. Anayasa'nın 38. maddesinde yer alan "suçta ve cezada kanu-nilik" ilkesi uyarınca, hangi eylemlerin yasaklandığı ve bu yasak eylemlere verilecek cezaların hiçbir kuş-kuya yer bırakmayacak biçimde kanunda gösterilmesi, kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belli olması gerekmektedir.

Kişilerin yasak eylemleri önceden bilmeleri gerektiği düşüncesine dayanan bu ilkeyle temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması amaçlanmaktadır.

13. Anayasa'nın 38. maddesinde idari suç ve cezalar ile adli suç ve cezalar arasında bir ayırım yapılmadığından, her ikisi de bu maddede öngörülen ilkelere tabidir. Adli ve idari suçlarda davranış normlarına aykırı ve haksızlık teşkil eden bir fiille, kanun koyucunun koruma altına aldığı bir hukuki değer ihlali söz konusu olup adli ve idari cezaların her ikisi de cebir içermektedir.

14. Korunan hukuki değer ile ihlalin neden olduğu hukuki sonuçların aynı olmaması ise, idari suç ve cezalar ile adli suç ve cezalar arasındaki temel farklılığı oluşturmaktadır. Adli para cezalarından daha yüksek miktarlarda idari para cezalarının verilebilmesine olanak tanıyan düzenlemeler de bulunmakla birlikte adli suçlar için öngörülen cezaların idari suçlar için öngörülen cezalardan genellikle daha ağır olması, hürriyeti bağlayıcı cezaların kural olarak adli suçlar yönünden geçerli olabilmesi, idari suçlarda kanun koyucunun daha az önem atfettiği bir hukuki değer ihlal edilmesi ve öngörülen yaptırımın da genellikle idari bir makam tarafından idari usuller izlenerek uygulanması nedeniyle Anayasa'nın 38. maddesindeki ilkelerin aynı boyut ve kapsamıyla idari suçlara da uygulanması, işin mahiyetine uygun düşmemektedir. Bu bağlamda, yasama organının ağır işleyen yapısı ile ekonomik ve teknik hayatın hızla değişen ve gelişen şartları gözetilerek, suç ve cezalarda kanunilik ilkesinin idari suçlar yönünden daha esnek uygulanması gerekmektedir.

15. Buna karşılık, "suçta ve cezada kanunilik" ilkesinin daha esnek uygulandığı idari suçlar yönünden de suç ve cezalara ilişkin düzenlemelerin yalnızca kanun metninde yer alması yeterli değildir. Anayasa Mahkemesinin 14.1.2015 tarihli ve E.2014/100, K.2015/6 sayılı kararında da vurgulandığı üzere, söz konusu düzenlemelerin içerik bakımından da belirli amacı gerçekleştirmeye elverişli olması gerekir. Bu açıdan kanunun metni, bireylerin hangi somut fiil ve olguya hangi hukuki yaptırımın veya sonucun bağlandığını belirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine imkân verecek düzeyde kaleme alınmış olmalıdır. Bu nedenle, belirli bir kesinlik içinde kanunda hangi fiile hangi hukuki yaptırımın bağlandığının bireyler tarafından bilinmesi ve eylemlerin sonuçlarının öngörülebilmesi gerekir.

16. Disiplin cezaları, kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacıyla öngörül-müş, yapma veya yapmama biçiminde beliren davranış kurallarının ihlali hâlinde uygulanan, yasal olarak düzenlenmiş idari yaptırımlardır. Kamu hizmetlerini yürütenlerin görev, yetki ve sorumlulukları kamu hizmeti ve hizmet gerekleri ile sınırlandırılmış, bu sınırlar dışına çıkanların ise disiplin cezaları ile cezalandırılmaları ilgili kanunlarda öngörülmüştür.

17. Emniyet teşkilatı mensuplarının disiplin suçları, Anayasa'nın yukarıda yer alan hükümleri gereğince kanunla düzenlenmesi öngörülen hususlar arasında yer almaktadır. Kanun'da disiplin cezalarının türleri, disiplin cezası vermeye yetkili makamlar ve cezaların kesinleşme usulü belirlendiği hâlde söz konusu cezaların verilmesini gerektiren disiplin suçlarının tüzetle belirlenmesini öngören kuralla getirilen tek ölçüt, "polislik mesleğinin haiz olduğu önem ve özelliğın gözetilmesi" olup, bunun dışında her-hangi bir kurala yer verilmemiştir. Bu hâliyle disiplin suçları konusunda emniyet teşkilatı mensupları için getirilmiş kanuni bir güvence bulunmamaktadır. İtiraz konusu kural, disiplin suçlarıyla ilgili genel ilkeleri ortaya koymamakta, çerçeveyi çizmemekte, disiplin cezalarını gerektiren eylemleri genel hatlarıyla da olsa belirlememektedir.

18. Belirtilen niteliği nedeniyle disiplin cezalarını gerektiren fiil ve hareketlerin, düzenlenecek tüzükle belirlenmesini öngören itiraz konusu kural, yaptırım konusu eylemleri yasal düzeyde belirleme-mekte ve bireylerin hangi somut fiil ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını be-lirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine yasal çerçevede imkân tanımamaktadır. Bu yönüyle ku-ral, Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen "suçta kanunilik" ilkesine ve Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında hükme bağlanan "kanuni düzenleme" ilkesine aykırılık oluşturmaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 38. ve 128. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.”

O halde hukuk devleti ilkesinin somut bir görünümü olan suç ve cezaların kanuniliği ilkesi karşısında; öğrencilere yükseköğretim kurumundan çıkarma cezası verilmesini gerektirecek tüm fiiller, kanun düzeyinde net bir biçimde ortaya konulmalıdır. İptali talep edilen alt bentte yer alan fiil ise, “Suç işlemek amacıyla kurulan bir örgüte üye olmamakla birlikte, örgüt adına faaliyette bulunmak veya örgüte yardım etmek” şeklindedir. Ancak yukarıda açıklandığı üzere iptali talep edilen alt bent, belirsiz kavramlarla kaleme alınmıştır. Bu nedenle disiplin cezası gerektirir fiilin ne olduğunun (bir örgütün suç işlemek amacıyla kurulduğunun, bir fiilin faaliyette bulunma veya yardım etme olduğunun) tespiti, idarenin takdir yetkisine bırakılmaktadır. İhtilafli alt bent; yarattığı belirsizlik ve öngörülemezlikle, bu iki kavramı asgari öğeleri olarak içeren hukuk devleti ile suç ve cezaların kanuniliği ilkeleriyle keskin bir tezat içerisinde bulunmaktadır. İptali talep edilen alt bent, suç ve cezaların kanuniliği ilkesinin aksine; bir örgütün suç işlemek amacıyla kurulduğunu, bir fiilin faaliyette bulunma veya yardım etme olduğunu belirleme yetkisini de idarenin keyfi takdirine bıraktığından; Anayasa'nın 2 ve 38'inci maddelerine aykırıdır.

d)Eşitlik ilkesi bakımından: Ayrıca iptali talep edilen alt bende konu fiili (bir örgütün suç işlemek amacıyla kurulduğunu, bir fiilin faaliyette bulunma veya yardım etme olduğunu) tespit etme yetkisinin sınırsız biçimde idarenin uhdesine bırakılması, aynı nitelikteki eylemde bulunan öğrenciler arasında idare tarafından kayırma/ayrımcılık yapılmasına neden olabileceğinden; anılan alt bent, Anayasa'nın 10'uncu maddesinde yer alan eşitlik ilkesine de aykırıdır. Zira eşitlik ilkesinin ihlal edilip edilmediği hususunun tespiti, münferit olayda benzer kişi kategorileri arasında gerçekleştirilen ayrıma ilişkin bir “haklı neden”in var olup olmadığına göre yapılır.

Anayasa Mahkemesi'nin ifade ettiği üzere; “[Eşitlik ilkesi] ile güdülen amaç, benzer koşullar içinde olan, özdeş nitelikte bulunan durumların yasalarca aynı işleme uyruk tutulmasını sağlamaktır.” (Anayasa Mahkemesi'nin 13.04.1976 tarihli ve 1976/3 E.; 1976/3 K. sayılı Kararı). Yine AYM'ye göre; “Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir” (Anayasa Mahkemesi'nin 07.02.2006 tarihli ve 2006/11 E.; 2006/17 K. sayılı Kararı). Eşitlik ilkesinin ihlal edilip edilmediği hususunun tespitinde, somut olayda yapılan ayırımın haklı bir nedene dayanıp dayanmadığı noktası dikkate alınır: “Anayasa'nın 10. maddesinde öngörülen eşitlik, mutlak anlamda bir eşitlik olmayıp, ortada haklı nedenlerin bulunması halinde, farklı uygulamalara imkan veren bir ilkedir” (Anayasa Mahkemesi'nin 11.12.1986 tarihli ve 1985/11 E.; 1986/29 K. sayılı Kararı).

Ne var ki, iptali talep edilen alt bendin idareye verdiği keyfi uygulamalara sebep olabilecek sınırsız takdir yetkisi, idare tarafından aynı nitelikte eylemde bulunan öğrencilerin “suç işlemek amacıyla kurulan bir örgüte üye olmamakla birlikte, örgüt adına faaliyette

bulunmak veya örgüte yardım etmek'' gerekçesiyle yükseköğretim kurumundan çıkarılmalarına ve fakat bazılarının çıkarılmamasına ilişkin haklı nedeni somutlaştırmaya elverişli değildir. Başka bir anlatımla, iptali talep edilen alt bende konu fiili (bir örgütün suç işlemek amacıyla kurulduğunu, bir fiilin faaliyette bulunma veya yardım etme olduğunu) tespit etme yetkisinin idareye bırakılması, uygulamada aynı nitelikteki eylemde bulunan kişi kategorileri arasında haklı nedene dayanmayan ve keyfi muamele farklılıklarına yol açacaktır. İptali istenen alt bendin aynı nitelikteki eylemde bulunan ilgililer arasında muamele farklılığına yol açabileceği hasebiyle kanun önünde eşitlik ilkesine aykırı olduğunun tespiti için, ihtilaflı alt bendin haklı gerekçeye dayanmayan muamele farklılığını yalnızca olası kıldığının tespiti yeterli addedilmek gerekir.

Buna ilave olarak tekraren belirtmek gerekir ki kanun koyucunun iptali talep edilen (2) numaralı alt bendin yer aldığı (d) bendinin (1) numaralı alt bendi (mahkeme kararıyla kesinleşmiş olmak kaydıyla suç işlemek amacıyla örgüt kurmak, böyle bir örgütü yönetmek veya bu amaçla kurulan örgüte üye olmak) bakımından kesin hüküm şartı arayıp; iptali talep edilen alt bent (suç işlemek amacıyla kurulan bir örgüte üye olmamakla birlikte, örgüt adına faaliyette bulunmak veya örgüte yardım etmek) bakımından aramamasındaki haklı neden de temellendirilmemiştir. Başka bir anlatımla söz gelimi suç işlemek amacıyla kurulan örgütü yönettiği iddia edilen öğrencinin disiplin cezası alması için hakkında kesin nitelikte mahkumiyet kararı verilmesi beklenecek ve fakat aynı örgüte yardım ettiği iddia edilen başka bir öğrenci, kesin hüküm olmaksızın yükseköğretim kurumundan çıkarılacaktır. Burada da, benzer durumdaki kişi kategorileri arasında haklı nedene dayanmayan bir muamele farklılığı söz konusudur. Benzer mahiyetteki cezai fiiller arasında yükseköğretim kurumundan çıkarma yaptırımına yol açacak olma bakımından kesin hüküm şartının aranıp aranmaması bakımından yapılan bu ayırım ve muamele farklılığı, hukuk mantığına aykırı ve temelsizdir.

Bu nedenle anılan alt bent, Anayasa'nın 10'uncu maddesine aykırıdır.

e) Maddi ve manevi varlığı koruma ve geliştirme ile eğitim hakları, eşitlik ilkesi, gençliğin korunması, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasının sınırları bakımından:

Anayasa'nın Başlangıç bölümü gereğince her Türk vatandaşı, bu Anayasa'daki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak milli kültür, medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahiptir. Öte yandan Devletin Anayasa'nın 5'inci maddesinde sayılan temel amaç ve görevleri arasında "insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak" yer almaktadır. Bunun yanında, Anayasa'nın 17'nci maddesi uyarınca herkes, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Bireyin maddi ve manevi varlığı geliştirmesinin yollarından biri de Anayasa'nın 42'nci maddesinde güvence altına alınan eğitim hakkının kullanılmasıyla mümkündür. Öte yandan Anayasa'nın 58'inci maddesi uyarınca Devlet, istiklal ve Cumhuriyetimizin emanet edildiği gençlerin müspet ilmin ışığında, Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda ve Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmayı amaç edinen görüşlere karşı yetişme ve gelişmelerini sağlayıcı tedbirleri alır. Söz konusu tedbirlerden birinin gençlere eğitim verilmesi olduğu izahtan varestedir. Nitekim 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun "Amaç" kenar başlıklı 4'üncü maddesi:

"Madde 4 – Yükseköğretimin amacı:

a) Öğrencilerini;

(1) ATATÜRK İnkıpları ve ilkeleri doğrultusunda ATATÜRK milliyetçiliğine bağlı,

(2) Türk milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini taşıyan, Türk ol-manın şeref ve mutluluğunu duyan,

(3) Toplum yararını kişisel çıkarının üstünde tutan, aile, ülke ve millet sevgisi ile dolu,

(4) Türkiye Cumhuriyeti Devletine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davra-nış haline getiren,

(5) Hür ve bilimsel düşünce gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına say-gılı,

(6) Beden, zihin, ruh, ahlak ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş,

(7) İlgi ve yetenekleri yönünde yurt kalkınmasına ve ihtiyaçlarına cevap verecek, aynı zamanda kendi geçim ve mutluluğunu sağlayacak bir mesleğin bilgi, beceri, davranış ve genel kültürüne sahip, vatandaşlar olarak yetiştirmek,

b) Türk Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olarak, refah ve mutluluğunu artırmak amacıyla; ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunacak ve hızlandıracak prog-ramlar uygulayarak, çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı ve seçkin bir ortağı haline gelmesini sağlamak,

c) Yükseköğretim kurumları olarak yüksek düzeyde bilimsel çalışma ve araştırma yap-mak, bilgi ve teknoloji üretmek, bilim verilerini yaymak, ulusal alanda gelişme ve kalkınmaya destek ol-mak, yurt içi ve yurt dışı kurumlarla işbirliği yapmak suretiyle bilim dünyasının seçkin bir üyesi haline gelmek, evrensel ve çağdaş gelişmeye katkıda bulunmaktadır.”

şeklindedir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne göre eğitim hakkı,

“...belirli bir zamanda mevcut eğitim kurumlarına erişim (Belçika dil davası, § 4, syf. 31), bilgi aktarımı ve düşünsel gelişim hakkını (Campbell ve Cosans / Birleşik Krallık, § 33) ve ayrıca alınan eğitimden yarar sağlama olanağını, diğer bir deyişle, her bir Devlet'te geçerli kurallara uygun olarak ve bir veya başka bir şekilde (örneğin yeterlilik yoluyla), tamamlanan eğitimin resmi olarak tanınmasını elde etme hakkını (Belçika dil davası, §§ 3-5, syf. 30-32) kapsamaktadır. 1 No'lu Protokol'ün 2. maddesi, ilkokul eğitiminin (Sulak / Türkiye (k.k.)) yanında ortaokul eğitimi (Kıbrıs / Türkiye [BD], § 278), yüksekokul eğitimi (Leyla Şahin / Türkiye [BD], § 141; Mürsel Eren / Türkiye, § 41) ve uzmanlık eğitimiyle de ilgilidir. Bu nedenle, 1 No'lu Protokol'ün 2. maddesinde güvence altına alınan hakkın sahipleri, çocukların yanında yetişkinler veya gerçekte eğitim hakkından faydalanmak isteyen herkeştir (Velyo Velev / Bulgaristan). 13. Ayrıca, Devlet, devlet okullarının yanında özel okullardan da sorumludur (Kjeldsen, Busk Madsen ve Pedersen / Danimarka). Son olarak, Devlet'in öğrencileri Devlet ve özel okullarda kötü muameleye maruz kalmaktan koruma pozitif yükümlülüğü bulunmaktadır (O'Keefe / İrlanda [BD], §§ 144-152). 1 No'lu Protokol'ün 2.

maddesinin ilk cümlesinde güvence altına alınan eğitim hakkı, doğası gereği, Devlet tarafından kamunun ve bireylerin ihtiyaçları ve kaynakları doğrultusunda zamana ve yere göre değişiklik gösterebilecek bir düzenleme yapılmasını gerektirmektedir. Söz konusu düzenleme, eğitim hakkının esasına hanel getirmemeli veya Sözleşme’de güvence altına alınan diğer haklarla çelişmemelidir. Bu nedenle, Sözleşme, kamunun genel çıkarlarını korumak ve temel insan haklarına saygı arasında adil bir denge kurulmasına işaret etmektedir (Belçika dil davası, § 5, syf. 32).”

O halde yasama organı tarafından kanunlaştırılan bu metnin, muhatap kılınan bireylerin eğitim hakkı gözetilerek kaleme alınması gerekirdi. Öğrencilik sıfatı, bireylerin Anayasayla güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden feragat etmesi anlamına gelmez. Ancak açıklandığı üzere iptali talep edilen alt bende konu yükseköğretim kurumundan çıkarma cezasını gerektirir disiplin suçunun kanun düzeyinde tanımlanmaması, Anayasa’nın anılan hükümlerini ihlal etmek suretiyle öğrencilerin yükseköğretim kurumunda verilen eğitimden yararlanmasının önüne geçecek, eğitim hakkı ve dolayısıyla maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkını ihlal edecektir. Olanakları sınırlı, zor koşullardaki öğrencilerimizin yükseköğretim düzeyinde ücretsiz ve kaliteli bir eğitime erişmek suretiyle yaşam becerisine sahip olmasının, kendilerini gerçekleştirmelerinin, maddi ve manevi varlıklarını geliştirmelerinin önüne geçilecektir. Nitekim her bir öğrenci, yükseköğretim kurumlarında en kaliteli eğitim ve öğretim hizmeti alma hakkına sahiptir. Öte yandan gençlerin yükseköğretim kurumundan çıkarılması, Devletin Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda ve Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmayı amaç edinen görüşlere karşı yetişme ve gelişmelerini sağlayıcı tedbir alma yükümlülüğünü yerine getirememesine neden olacaktır.

Anayasa’nın anılan maddeleri, Anayasa’nın 10 ve 42’nci maddeleri birlikte değerlendirildiğinde görüleceği üzere; eğitim hakkı, eşitlik ilkesi üzerine inşa edilmelidir. Başka bir deyişle gelir, kültür ve bölgesel kalkınma düzeyi farklılığının yoğun seyrettiği ülkemizde Devlet, eğitimde fırsat ve olanak eşitliğine imkan sağlamak suretiyle söz konusu pozitif yükümlülüğü tüm vatandaşlar (ve Anayasa’nın 42’nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “kimse” ibaresinin delaletiyle herkes) bakımından icra edebilecektir. Ancak kanun koyucu, öğrencilerin tabi olacağı iptali talep edilen alt bende konu disiplin suçunu kanun düzeyinde belirlemekten imtina etmiş; bu yükümlülüğün aksine (işbu dilekçe boyunca somut bulgularla teşhir edildiği üzere) hukuka aykırı biçimde öğrencilerin disiplin işlerini düzenleyen 54’üncü maddeyi değiştirmiş ve “çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre” modern, demokratik, laik toplumun inşasına hizmet eden bir yükseköğretim politikası oluşturmamıştır.

Bununla birlikte kanun koyucu, iptali talep edilen alt bende konu fiili belirleme yetkisini idarenin uhdesine bırakmak suretiyle; temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasının sınırlarını düzenleyen Anayasa’nın 13’üncü maddesinde yer alan kanunilik kaydına hanel getirmiştir; demokratik toplumun gereklerine riayet etmemiştir. Diğer bir deyişle eğitim hakkının kullanılması için gerekli olanağı ve fırsatı sunma yükümlülüğü olan Devletin, bu yükümlülüğü tam manasıyla ifası, öğrencilerin disiplin işlerinin kanun düzeyinde düzenlenmesiyle mümkündür. Aksi bir tutum, kanunilik ilkesinin aksine eğitim hakkının kısıtlanması sonucunu doğuracaktır. Kanun koyucu da iptali talep edilen alt bende konu fiil özelinde bu disiplin işlerinin idare tarafından tespit edilmesine cevaz vererek; hakkın öngörülebilir olmayan ve keyfi şekilde kısıtlanmasının önünü açmıştır. İdare, keyfi biçimde, iptali talep edilen alt bende konu fiili işleyen öğrencileri, yükseköğretim kurumundan çıkararak; onların yükseköğretim düzeyinde eğitim almasını engelleyecektir. Halbuki demokratik bir toplum, eğitim hakkının herkese nitelikli ve sürekli bir biçimde tanınmasını gerektirir.

Bu nedenlerle anılan alt bent, Anayasa'nın Başlangıç bölümüne, 5, 10, 13, 17, 42 ve 58'inci maddelerine aykırıdır.

f)Yükseköğretim Kurumlarına ilişkin anayasal güvence bakımından: Anayasa Mahkemesi'nin 10.09.2015 tarihli ve 2015/5 ve 2015/82 sayılı kararında belirttiği üzere;

“16. Anayasa'nın 130. maddesinde, çağdaş eğitim-öğretim esaslarına dayanan bir düzen içinde milletin ve ülkenin ihtiyaçlarına uygun insan gücü yetiştirmek amacı ile ortaöğretime dayalı çeşitli düzeylerde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapmak, ülkeye ve insanlığa hizmet etmek üzere çeşitli birimlerden oluşan kamu tüzel kişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip üniversitelerin kanunla kurulacağı belirtilmiş, üniversiteler ve bunlara bağlı birimlerin Devletin gözetimi ve denetimi altında olduğu, Devletin gözetim ve denetim hakkını kullanma usullerinin kanunla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır. Madde gerekçesinde de "genel olarak Devletin üniversiteler üzerindeki gözetim ve denetim yetkilerinin düzenlenmesi konuları, bilimsel özerklik dikkate alınmak suretiyle kanun koyucuya bırakılmıştır" denilmiştir.

17. Buna göre, Devletin, yükseköğretim kurumları üzerindeki gözetim ve denetim yetkisini ne şekilde kullanacağına ilişkin kuralları belirleme yetkisi kanun koyucunun takdirindedir. Ancak, kanun koyucunun bu yetkisini anayasal sınırlar içinde özellikle üniversitelerin bilimsel özerkliğini göz önünde tutarak kullanması gerekir. Yükseköğretim kurumlarının denetimine ilişkin kuralların, hem üniversiteler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olması, ayrıca keyfi uygulamalara karşı koruyucu önlemler içermesi de gereklidir. Aksine bir düzenleme, merkezi idarenin üniversitelerin bilimsel özerkliğine keyfi şekilde müdahalede bulunmasına imkân tanır ki, bunun Anayasa'nın 130. maddesiyle bağdaşması mümkün değildir.

18. Bilimsel özerklik, bilimsel çalışmaların üniversite ortamında yürütülebilmesinin olmazsa olmaz koşulu olup üniversite mensuplarının, ekonomik ve siyasi yönden nüfuz sahibi bulunan kişi ve kurumların baskısı, yönlendirmesi olmadan ve toplumda genel olarak hâkim olan düşünce ve kabuller doğrultusunda sonuçlara varmak gibi bir zorunluluk hissetmeden sadece bilimsel ölçütler ve etik kurallar çerçevesinde eğitim, öğretim, araştırma ve yayın yapabilme olanaklarına sahip bulunmalarını ifade etmektedir. Üniversitelerin bilimsel özerkliği, üniversitelerde yürütülen eğitim, araştırma, yayın ve benzeri etkinliklerin planlanması, düzenlenmesi ve icra edilmesi aşamalarında, yönetim yetkisinin serbestçe kullanılabilmesini, belirtilen faaliyetlerle ilgili üniversite kaynaklarının kullanımına yönelik kararların üniversite yönetim organlarınca serbestçe alınabilmesini gerektirmektedir.”

İdarenin (kişi kategorileri arasında haklı nedene dayanmayan ve keyfi muamele farklılıklarına yol açan) sınırsız takdir yetkisine istinaden “suç işlemek amacıyla kurulan bir örgüte üye olmamakla birlikte, örgüt adına faaliyette bulunmak veya örgüte yardım etmek” şeklindeki disiplin suçunu gerekçe göstererek öğrencileri yükseköğretim kurumundan çıkarması, öğrenciler bakımından öngörülen disiplin suç ve cezaları özelinde (Anayasa'nın 130'uncu maddesinde temelini bulan kanunilik ilkesi bağlamında) yükseköğretim kurumlarının bilimsel özerkliğine hâlel getirecektir. Zira ihtilafli alt bent, disiplin cezası vermeyi gerektirir fiili maddi anlamda kanunilik ilkesinin gerektirdiği şekilde kanun düzeyinde öngörmemektedir. Başka bir anlatımla bu fiilin idarece belirlenmesi; Akademi'de eğitim ve öğretim görme yeterliliğine sahip öğrencilerin yükseköğretim kurumundan çıkarılması olasılığının gündeme gelmesine ve dolayısıyla bu durum, yükseköğretim kurumunda yürütülen araştırma, yayın ve

benzeri etkinliklerin aksamasına, yükseköğretim kurumunda verilen eğitim kalitesinin düşmesine neden olacaktır.

Başka bir anlatımla yükseköğretim kurumlarında serbest bir tartışma ortamı olması gerekir ki bilimsel faaliyetler yürütülebilsin. Zira Namık Kemal'in söylediği gibi "Bârîka-i hakikat, müsâdeme-i efkârdan doğar". Ancak kanun koyucu, öngörülemez biçimde öğrencilerin demokratik eylemlerine keyfi şekilde hükmedilecek disiplin cezası bağlamak suretiyle; öğrencilerin görüşlerini dile getirmeleri ve bilimsel düşünceye katkıda bulunmaları bakımından bir baskı aracı oluşturmuş, yükseköğretim atmosferini kaygı ve oto sansüre teslim etmiştir. O halde anılan alt bent, Anayasa'nın 130'uncu maddesine de aykırıdır.

g)Erkler ayrılığı ilkesi, hiçbir kimsenin veya organın Anayasa'dan kaynaklanmayan bir yetkiyi kullanamaması ve Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığı bakımından: Anayasa Mahkemesi kararlarında Anayasa'nın 153'üncü maddesinde belirtilen bağlayıcılık ilkesine aykırılıktan söz edilebilmesi için iptal edilen kuralla dava konusu yeni düzenlemenin içerik ve kapsam bakımından aynı ya da benzeri olması gerektiği belirtilmektedir (Anayasa Mahkemesi'nin 12.11.1991 tarihli ve 1991/7 E.: 1991/43 K. sayılı Kararı). Anayasa Mahkemesi, eldeki dava konusuyla benzer bir hüküm ihtiva eden ve anılan 54'üncü maddenin yasalaşmasına neden olan düzenleme hakkında verdiği iptal kararında:

"A. Kanun'un 54. Maddesinin (a) Bendinin İncelenmesi

1. İtirazın Gerekçesi

3. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kuralda disiplin cezasını gerektiren eylemlerin so-yut biçimde ifade edildiği, hangi eyleme hangi disiplin cezasının uygulanacağı hususunun açık olma-dığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 7. ve 42. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

4. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

5. Kuralla yükseköğretim kurumları içinde veya dışında yükseköğretim öğrenciliği sıfatına, onur ve şerefine aykırı harekette bulunan, öğrenme ve öğretme hürriyetini doğrudan doğruya veya dolaylı olarak kısıtlayan, kurumların sükûn, huzur ve çalışma düzenini bozan, boykot, işgal ve engelle-me gibi eylemlere katılan, bunları teşvik ve tahrik eden, yükseköğretim mensuplarının şeref ve haysi-yetine veya şahıslarına tecavüz eden veya saygı dışı davranışlarda bulunan ve anarşik veya ideolojik olaylara katılan veya bu olayları tahrik ve teşvik eden öğrencilere; eylem başka bir suç oluşturursa bile ayrıca uyarma, kınama, bir haftadan bir aya kadar veya bir veya iki yarıyıl için kurumdan uzaklaş-tırma veya yükseköğretim kurumundan çıkarma cezalarının verileceği hüküm altına alınmıştır.

6. Anayasa'nın 42. maddesinin birinci fıkrasında kimsenin eğitim ve öğrenim hakkından yok-sun bırakılamayacağı belirtilmek suretiyle eğitim ve öğrenim hakkı herkes yönünden güvence altına alınmıştır.

7. Eğitim ve öğrenim hakkı, kamu ve özel eğitim kurumlarını kapsadığı gibi eğitimin ilk, orta ve yükseköğrenim seviyelerini de kapsar.

8. Anayasa'nın anılan maddesinin ikinci fıkrasında ise öğrenim hakkının kapsamının kanunla tespit edilip düzenleneceği belirtilerek bu hakkın mutlak olmadığı kabul edilmiştir.

9. Kural, yükseköğretim öğrencilerine gerçekleştirdikleri bazı eylemler nedeniyle belirli bir süre için kurumdan uzaklaştırma veya yükseköğretim kurumundan çıkarma cezaları da dâhil olmak üzere çeşitli disiplin cezalarının verilmesini öngördüğünden eğitim ve öğrenim hakkına bir sınırlama getirmektedir.

10. Anayasa'nın 13. maddesinde "Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz." denilmektedir.

11. Eğitim ve öğrenim hakkına sınırlama getirilirken temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması rejimini düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinin gözönünde bulundurulması gerekmektedir. Buna göre eğitim ve öğrenim hakkına sınırlama getiren düzenlemelerin Anayasa'nın anılan maddesi uyarınca öncelikle kanunla yapılması gerekir.

12. Bu çerçevede eğitim ve öğrenim hakkını sınırlamaya yönelik bir kanuni düzenlemenin şekillenmesi yeterli olmayıp kuralların keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir düzenlemeler niteliğinde olması gerekir. Bir diğer ifadeyle kanunun kalitesi de kanunilik şartının sağlanıp sağlanmadığının tespitinde önem arz etmektedir (Necmiye Çiftçi ve diğerleri, B. No: 2013/1301, 30/12/2014, § 55).

13. Esasen temel hak ve özgürlükleri sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

14. Kuralda yükseköğretim öğrencileri bakımından disiplin suçu teşkil eden eylemler ve uygulanabilecek disiplin cezaları gösterilmekle birlikte bu suç ve cezalar arasında herhangi bir ilişki kurulmadığı, diğer bir ifadeyle hangi eylemin hangi disiplin cezası ile cezalandırılacağına açık ve net olarak gösterilmediği ya da bunun tespit edilmesine imkân sağlayacak herhangi bir ölçüt getirilmediği veyahut bu hususta kişiler ve idare açısından belirlilik ve öngörülebilirliği sağlayacak şekilde kanuni bir çerçeve oluşturulmadığı görülmektedir. Bu kapsamda idarenin, söz konusu eylemler ve cezalar için kuralda öngörülen sıralamayı gözetmekle de yükümlü tutulmadığı anlaşılmaktadır. Bu çerçevede, disiplin cezasını gerektiren eylemin gerçekleşmesi durumunda bir disiplin cezasının verilebileceği öngörülmekle birlikte bu ölçütün disiplin cezasının muhatapları açısından yeterli bir hukuki

güvence sağlamadığı açıktır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. AYM, E.2021/16, K.2021/62, 22/9/2021, §§ 17, 18).

15. Buna göre kural, bireylerin hangi somut fiil ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya so-nucun bağlandığını belirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine yasal çerçevede imkân tanıma-maktadır. Bu itibarla eğitim ve öğrenim hakkına sınırlama getiren kuralın kanunilik şartını taşıma-dığı anlaşılmaktadır.

16. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 42. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. ve 7. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 42. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamın-da ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. ve 7. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılma-sına gerek görülmemiştir.

B. Kanun'un 65. Maddesinin (a) Fıkrasının (9) Numaralı Alt Bendinde Yer Alan "...ile öğrencilerin..." İbaresinin İncelenmesi

1. Sınırlama Sorunu

17. 2547 sayılı Kanun'un 65. maddesinin (a) fıkrasının (9) numaralı alt bendinde öğretim elemanları, memur ve diğer personel ile öğrencilerin disiplin işlemleri, disiplin amirlerinin yetkileri ve disiplin kurullarının teşkili ve çalışması ile ilgili hususların Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenmesi öngörülmüş olup anılan bentte yer alan "...ile öğrencilerin..." ibaresi itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır.

18. Belirtilen bentte öğrencilere ilişkin olarak yönetmelikle düzenlenmesi gereken konular disiplin işlemleri, disiplin amirlerinin yetkileri ve disiplin kurullarının teşkili ve çalışması ile ilgili hususlar şeklinde ayrı ayrı gösterilmiştir. Bu durumda somut başvuruya konu olan ve silahla yaralama eylemini gerçekleştirdiği gerekçesiyle öğrenciye disiplin cezası verilmesinden kaynaklanan uyuşmaz-lığın, bu hususlardan hangisinin kapsamında olduğunun tespit edilmesi gerekir.

19. Kanun'un 54. maddesinde yükseköğretim öğrencilerinin yükseköğretim kurumlarının içinde veya dışında işlemiş oldukları disiplin suçlarından dolayı soruşturma yapmaya ve ceza vermeye yetkili kişi veya kurumlar, disiplin soruşturmasına ilişkin usul ve esaslar, savunma hakkı, itiraz ve ve-rilen disiplin cezasının sonuçlarına ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Dolayısıyla 65. maddenin (a) fıkrasının (9) numaralı alt bendinde ifade edilen öğrencilerin disiplin işlemleri, disiplin amirlerinin yetkileri ve disiplin kurullarının teşkili ve çalışması ile ilgili hususların her birinin Kanun'un 54. maddesinin ilgili bentlerinde gösterilen konulara karşılık geldiği, buna göre disiplin suç ve cezalarının düzenlendiği 54. maddenin (a) bendinin, 65 maddenin (a) fıkrasının (9) numaralı alt bendinde yer alan "disiplin işlemleri..." ve "...ile ilgili hususlar..." ibarelerinin kapsamında olduğu anlaşılmaktadır.

20. Diğer taraftan itiraz konusu kural olan "...ile öğrencilerin..." ibaresi aynı alt bentte yer alan "disiplin işlemleri, disiplin amirlerinin yetkileri ve disiplin kurullarının teşkili ve çalışması ile ilgili hususlar" ibareleri bakımından da geçerli ortak kural niteliğindedir. Bu

itibarla "...ile öğrenciler-rin..." ibaresinin esas incelemesinin aynı alt bentte yer alan "...disiplin işlemleri..." ve "...ile ilgili husus-lar..." ibareleri yönünden yapılması gerekmektedir.

2. İtirazın Gerekçesi

21. Başvuru kararında özetle; öğrencilerin disiplin suç ve cezalarına ilişkin hususların kanun-la düzenlenmesi gerektiği, bu konulara ilişkin düzenleme yapma yetkisinin itiraz konusu kurala idareye bırakılmış olmasının kanunilik ilkesiyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. ve 7. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

22. İtiraz konusu kural, öğrencilerin disiplin işlemleri ile ilgili hususların YÖK tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenmesini öngörmektedir.

23. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, in-san haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuki güvenliği sağlayan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

24. Hukuk devletinin temel unsurlarından biri de belirlilik ilkesidir. Bu ilkeye göre yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Belirlilik ilkesi, hukuksal güvenle bağlantılı olup kişinin kanundan belirli bir kesinlik içinde hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın ve-ya sonucun bağlandığını, bunların idareye hangi müdahale yetkisini verdiğini bilmesini zorunlu kılmaktadır. Kişi ancak bu durumda kendisine düşen yükümlülükleri öngörebilir ve davranışlarını ayarlayabilir. Hukuki güvenlik ilkesi bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2020/80, K.2021/34, 29/4/2021, § 25).

25. Anayasa'nın 7. maddesinde "Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisindedir. Bu yetki devredilemez." denilmektedir. Yasama yetkisinin Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM) ait olması ve bu yetkinin devredilememesi, kuvvetler ayrılığı ilkesinin bir gereğidir. Bu hükme yer veren Anayasa'nın 7. maddesinin gerekçesinde yasama yetkisinin parlamentoya ait olması "demokrasi rejimini benimseyen siyasi rejimlerde kaçınılmaz bir durum" olarak nitelendirilmiştir. Ayrıca, gerekçede "Millet adına kanun koyma yetkisini yasama meclisi yerine getirir. Bu yetki devredilemez. Ancak, Anayasanın 99 ve 129 uncu maddeleri hükümleri saklıdır" denilmek suretiyle bu ilkenin anlamı ve istisnaları belirtilmiştir. Madde gerekçesinden de anlaşılacağı üzere, yasama yetkisinin devredilemezliği, esasen kanun koyma yetkisinin TBMM dışında başka bir organca kullanılamaması anlamına gelmektedir. Anayasa'nın 7. maddesi ile yasaklanan, kanun yapma yetkisinin devredilmesi-dir. (AYM, E.2011/42, K.2013/60, 9/5/2013; AYM, E.2021/73, K.2022/51, 21/4/2022, § 15).

26. Türevsel nitelikteki düzenleyici işlemler bakımından yürütmenin düzenleme yetkisi, sınırlı, tamamlayıcı ve bağımlı bir yetkidir. Bu nedenle temel ilkeleri belirlenmeksizin ve çerçevesi çizilmeksizin, yürütme organına düzenleme yetkisi veren bir kanun kuralı ile sınırsız, belirsiz, geniş bir alanın yürütmenin düzenlemesine bırakılması, Anayasa'nın belirtilen

maddesine aykırılık oluşturur. Bununla birlikte yasama organının temel ilkeleri ve çerçeveyi kanunla belirlendikten sonra uzmanlık ve idare tekniğine ilişkin hususları yürütmeye bırakması, yasama yetkisinin devri olarak yorumlana-maz (AYM, E.2011/42, K.2013/60, 9/5/2013; E.2019/36, K.2021/15, 4/3/2021, § 57).

27. Anayasa'nın açıkça kanunla düzenlenmesini öngörmediği konularda kanunda genel ifa-delerle düzenleme yapılarak ayrıntıların düzenlenmesinin yürütmenin türevsel nitelikteki düzenleyici işlemlerine bırakılması mümkündür. Anayasa'da münhasıran kanunla düzenleme yapılması öngörül-meyen konularda yasamanın asliliği ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleri haricinde geçerli olan yü-rütmenin türevselliği ilkeleri gereği idari işlemlerin kanuna dayanması zorunluluğu vardır. Ancak bu durumda kanunda belirlenmesi gereken çerçeve, Anayasa'nın kanunla düzenlenmesini öngördüğü du-rumdakinden çok daha geniş olabilecektir (AYM, E.2018/91, K.2020/10, 19/2/2020, § 110; E.2019/36, K.2021/15, 4/3/2021, § 56).

28. Disiplin cezaları, kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacıyla öngö-rülmüş yapma veya yapmama biçiminde beliren davranış kurallarının ihlali hâlinde uygulanan idari yaptırımlardır. (AYM, E.2018/30, K.2018/94, 25/9/2018, § 16; E.2021/16, K.2021/62, 22/9/2021, § 12). Yükseköğretim öğrencilerine sunulan eğitim ve öğrenim hizmetinin gereği gibi yürütülmesini sağ-lamak amacıyla ihdas edilen disiplin suç ve cezaları öğrencilerin özel hayata saygı gösterilmesini is-teme hakkı, ifade özgürlüğü, eğitim ve öğrenim hakkı gibi pek çok hak ve özgürlüğüne sınırlama geti-ren bir nitelik taşımaktadır. Bu itibarla disiplin suç ve cezaları sebebi veya sonucu itibarıyla çeşitli temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması sonucunu doğurabilir. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca te-mel hak ve özgürlüklerin sınırlanması ise ancak kanuni düzenlemelerle mümkündür.

29. Daha önce ifade edildiği üzere Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belir-tilen kanunilik ilkesi, 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır. Bu durumun bir gereği olarak temel hak ve özgürlükleri sınırlamaya yönelik kanuni düzenlemelerin şeklen var olması yanında, keyfilige izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir dü-zenlemeler niteliğinde olması gerekir.

30. Kuralla yükseköğretim öğrencilerinin disiplin işlemleri ile ilgili hususların düzenlenmesi yetkisi YÖK'e verilmiş ancak Kanun'un 54. maddesinin (a) fıkrasında düzenlenen disiplin suç ve ceza-larına işaret ettiği anlaşılan disiplin işlemleri ile ilgili hususlar belirli bir açıklık ve kesinlikte ortaya konulmamıştır.

31. Kural, disiplin cezası gerektiren eylemlerle disiplin cezalarının belirlendiği ancak disiplin suç ve cezaları arasında yeterli bağlantının kurulmadığı bir alanda idareye söz konusu alanın yönet-melikle düzenlenmesi yetkisini vermektedir. Bu durumda, ilgililerin hangi somut fiil ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun uygulanacağını belirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine yasal çerçevede imkân tanıyacak şekilde belirliliğe sahip olmayan düzenlemelerle idareye verilen yet-kinin çerçevesinin çizildiği söylenemez.

32. Bu itibarla kural belirlilik ve yasama yetkisinin devredilemezliği ilkeleriyle bağdaşma-maktadır.

33. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. ve 7. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.”

şeklinde gerekçe kaleme almıştır (Anayasa Mahkemesi'nin 08.09.2022 tarihli ve 2022/54 E.; 2022/99 K. sayılı Kararı).

Anayasa Mahkemesi'nin verdiği iptal kararı karşısında; kanun koyucunun Anayasa'nın 2, 7, 13 ve 42'nci maddelerine -benzer sakatlıktan muzdarip olması hasebiyle- aykırı olan iptali talep edilen alt bendi kanunlaştırması, Anayasa'nın 153'üncü maddesini ihlal ettiği gibi, hiçbir kimse ve organın kaynağını Anayasa'dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamayacağını öngören 6'ncı maddesine ve Anayasa'nın Başlangıç bölümünde yer alan kuvvetler ayrılığı ilkesine de halel getirmektedir.

ğ)Uluslararası anlaşmaların iç hukuka etkisi bakımından: Anayasa'nın 90'ıncı maddesine göre temel hak ve özgürlüklere ilişkin usulüne göre yürürlüğe konmuş uluslararası anlaşmalar, (kanunlara nazaran hakkı koruyucu, kullanımını genişletici hükümler barındırması kaydıyla) normlar hiyerarşisinde kanunun üstündedir. İptali talep edilen alt bent, yukarıdaki başlıklarda aykırı olduğu gösterilen temel haklara ilişkin anayasal düzenlemelerin muadilleri olarak, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin adil yargılanma hakkına ve masumiyet karinesine ilişkin 6'ncı; suç ve cezaların kanuniliği ilkesine ilişkin 7'nci; etkili başvuru hakkına ilişkin 13'üncü maddelerini; eğitim hakkına ilişkin İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 26'ncı; Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nin 13'üncü ; Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 28 ve 29'uncu ; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Ek 1 No'lu Protokolü'nün 2'nci maddelerini ihlal ettiğinden Anayasa'nın 90'ıncı maddesine de aykırıdır.

Tüm bu nedenlerle 7437 sayılı Kanun'un 2'nci maddesiyle 04.11.1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun değiştirilen 54'üncü maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinin (2) numaralı alt bendi, Anayasa'nın Başlangıç bölümüne, 2, 5, 6, 7, 10, 13, 17, 36, 38, 40, 42, 58, 90, 123, 130 ve 153'üncü maddelerine aykırıdır; anılan alt bendin iptali gerekir.

5) 02.02.2023 tarihli ve 7437 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 2'nci maddesiyle 04.11.1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun değiştirilen 54'üncü maddesinin altıncı fıkrasının (f) bendinin Anayasa'ya aykırılığı

7437 sayılı Kanun'un 2'nci maddesiyle 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun "Öğrencilerin disiplin işleri" kenar başlıklı 54'üncü maddesi değiştirilmiştir. Kanun koyucu tarafından anılan değişikliğin yapılmasındaki ana saik, Anayasa Mahkemesi'nin 08.09.2022 tarihli ve 2022/54 E.; 2022/99 K. sayılı iptal kararıdır. Bu kapsamda anılan 54'üncü maddenin altıncı fıkrasında disiplin soruşturmasında uyulacak esaslar düzenlenmiştir. Söz konusu altıncı fıkranın (f) bendine göre; yükseköğretim kurumundan bir veya iki yarıyıl uzaklaştırma cezası ile çıkarma cezasını gerektiren suçlarda soruşturma açmaya yetkili amirin teklifi üzerine veya re'sen, rektörün kararıyla otuz günü geçmemek üzere öğrencinin yükseköğretim kurumu binalarına sokulmaması yönünde tedbir uygulanabilecektir. Ancak iptali talep edilen bent, aşağıda ayrıntılı olarak gösterildiği üzere Anayasa'ya aykırıdır.

Her bir aykırılık durumunu ayrı ayrı ele almadan önce, üniversite öğrencilerinin, gerek düşünce ve ifade özgürlüklerinin gerekse toplu özgürlüklerin kullanılmasına ilişkin özel konumuna da dikkat çekmek uygun düşer. Şöyle ki; yükseköğrenim özgürlüğünün bireysel olarak öznesi olan öğrenciler, kurumsal çerçevede kullanılan bu özgürlüğün aynı zamanda toplu olarak öznesi konumundadır. Bu çifte özne olma durumu, üniversite gençliğini ifade özgürlüğü ve toplu özgürlükler bakımından ayrıcalıklı bir konuma getirmektedir. Bu itibarla, üniversite öğrencileri, ifade özgürlüklerinin toplu kullanımının ayrıcalıklı özneleri olarak nitelenebilir.

Aynı şekilde toplu özgürlükleri de, kurumsal çerçevede toplu olarak spontane olarak (kendiliğinden) kullanabilme ortam ve olanağına sahipler. Yüksek düzeyde öğrenimin doğasında var olan bu özellik, üniversite öğrencilerinin ifade özgürlüklerini toplu olarak kullanabilmeleri ve toplu özgürlüklerden barışçıl olması kaydı ile doğrudan yararlanabilmeleri ölçüsünde, üniversite öğrencilerini demokratik yapıtaş haline getirir. Bu nedenle, üniversite öğrencilerine ilişkin disiplin kurallarının düzenlenmesinde bu özelliklerin de göz önünde bulundurulması gerekir. Haliyle, şiddete başvuru söz konusu olmadığı ve barışçıl olduğu sürece, yükseköğretim kurumlarında öğrencilerin hal ve davranışlarında kural, özgürlük lehine yorum olmalıdır.

a) Ölçülülük ilkesi bağlamında suç ve ceza arasında orantılılık ilkesi bakımından: İptali talep edilen bentle yükseköğretim kurumundan bir veya iki yarıyıl uzaklaştırma cezası ile çıkarma cezasını gerektiren suçlarda soruşturma açmaya yetkili amirin teklifi üzerine veya re'sen, rektörün kararıyla otuz günü geçmemek üzere öğrencinin yükseköğretim kurumu binalarına sokulmaması yönünde tedbir uygulanabilecektir. Öğrencilerin otuz gün boyunca yükseköğretim kurumu binalarına sokulmamasına yönelik tedbir, sürenin uzun ve yaptırımın ağır olması itibarıyla; disiplin soruşturması sırasında uygulanan bir çeşit disiplin cezası hüviyetine bürünmektedir.

Zira AİHM, Sözleşme'nin 6'ncı maddesi anlamında "cezai alanda ... yöneltilen suçlama" terimini, üç ölçütle değerlendirmektedir: Fiilin iç hukuktaki hukuki nitelemesi, fiilin mahiyeti ve müeyyidenin ağırlık derecesi (AİHM, Engel et diğerleri-Hollanda, 8 Haziran 1976, başvuru no : 5100/71 ve diğerleri, § 82). Sözleşme'nin 6'ncı maddesi çerçeve-sindeki bu yaklaşım ve söz konusu ölçütler, 7 numaralı Protokol'ün ne bis in idem ilkesine ilişkin 4'üncü maddesi bakımından da geçerlidir. (AİHM, Prina-Romanya, kabul edilibilirlik, 8 Eylül 2020, başvuru no : 37697/13, § 48 vd.). Burada söz konusu tedbir, yükseköğretim kurumu binalarına sokulmama işleminin ağırlık derecesi, otuz günlük süre ve öğrenci üzerindeki sonuçlarıyla beraber dikkate alındığında; onun Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi anlamında "ceza" olarak değerlendirilmesi gereği ve ceza huku-kuyla ilişkili hak ve güvencelerin bu bağlamda işletilmesi gerekliliği ortaya çıkar.

Ancak burada suç (yükseköğretim kurumundan bir veya iki yarıyıl uzaklaştırma cezası ile çıkarma cezasını gerektiren suçların işlendiği iddiası) ve ceza (disiplin soruşturması sırasında atılı suçları işlediği iddia edilen öğrencinin otuz günü geçmemek üzere yükseköğretim kurumu binalarına sokulmaması) arasındaki hassas denge gözetilme-miştir. Zira bir suçun işlendiği iddiasının varlığı halinde, ağır bir ceza niteliğinde tedbir uygulanacaktır. Halbuki Anayasa'nın 2'nci maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesine dayanan "suç ve ceza arasında orantılılık" ilkesi, cezada adalet, kefaret anlayışının ve zarar ilkesinin bir sonucudur. Bu ilke, Türk Ceza Kanunu'nun 3'üncü maddesinde de hüküm altına alınmıştır. Öte yandan bu ilke, Anayasa'nın 2'nci maddesinde hüküm altına alınan hukuk devleti ile 13'üncü maddesinde yer alan ölçülülük ilkelerinin somut bir görünümüdür. Nitekim Anayasa Mahkemesi'ne göre de;

"Kanun koyucu, düzenlemeler yaparken hukuk devleti ilkesinin bir gereği olan ölçülülük ilkesiyle bağlıdır. Bu ilke ise "elverişlilik", "gereklilik" ve "orantılılık" olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. "Elverişlilik", başvuru önlemin ulaşılmak istenen amaç için elverişli olmasını, "gereklilik" başvuru önlemin ulaşılmak istenen amaç bakımından gerekli olmasını, "orantılılık" ise başvuru önlem ve ulaşılmak istenen amaç arasında olması gereken ölçüyü ifade etmektedir. Bir kurala uyulmaması nedeniyle kanun koyucu tarafından öngörülen yaptırım ile ulaşılmak istenen amaç arasında da "ölçülülük ilkesi" gereğince makul bir dengenin bulunması zorunludur. Ceza, toplumda korunmaya değer görülen hukuki değerlerin ihlali

durumunda Devletin gösterdiği tepki olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla ceza hukukunun amacı, toplumsal yaşam bakımından önem arz eden hukuksal değerleri korumaktır. Fakat Devlet, bu hukuksal değerleri korumak üzere sahip olduğu cezalandırma yetkisini istediği biçim ve kapsamda kullanamaz. Bu yetkisini kullanırken suç ve ceza arasındaki adil dengenin korunmasını da dikkate almak zorundadır. Faile, işlediği suçun ağırlığı ile orantılı ceza ve güvenlik tedbiri uygulanması, orantılılık ilkesi ile örtüşmektedir. Bu ilke, cezaya ve güvenlik tedbirine hükmedilmesinde önemli bir sınırlayıcı unsurdur. Bu noktada orantılılık ilkesi hem kanun koyucuyu hem de hâkimi bağlar. (Anayasa Mahkemesi'nin 05.05.2016 tarihli ve 2016/16 E.: 2016/ 37 K. sayılı Kararı)'’.

Ancak burada yükseköğretim kurumundan bir veya iki yarıyıl uzaklaştırma cezası ile çıkarma cezasını gerektiren suçları işlediği sabit olmayan öğrenci, disiplin soruşturması sırasında otuz gün süreyle yükseköğretim kurumu binalarına sokulmayabilecektir. Diğer bir deyişle uygulamada salt bir iddianın varlığı halinde, öğrenci yükseköğretim kurumundan bir ay kadar uzaklaştırılabilecektir. Bir suç işlemese dahi; öğrenci adeta anılan 54'üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde olduğu gibi cezalandırılacaktır. Kaldı ki rektöre, bu türden (otuz günlük) tedbir uygulama yetkisi tanınırken; makul bir sebeple (söz gelimi suç işlediği iddia eden öğrencinin yükseköğretim kurumunda “delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme; tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma” gibi eylemlerini önlemek) sınırlandırılmamıştır. Bu nedenlerle iptali talep edilen bent, Anayasa'nın 2 ve 13'üncü maddelerine aykırıdır.

b) Temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılma ilkeleri ve güvence ölçütleri ile masumiyet karinesi bakımından: İptali talep edilen bent, Anayasa'nın 38'inci maddesinde temelini bulan masumiyet karinesini ihlal etmektedir.

Zira Anayasa'nın 38'inci maddesinde güvence altına alınan masumiyet (suçsuzluk) karinesi, kişinin suç işlediğine dair kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan suçlu olarak kabul edilmemesini güvence altına alır. Bunun sonucu olarak kişinin masumiyeti asıl olduğundan suçluluğu ispat külfeti iddia makamına ait olup kimseye suçsuzluğunu ispat mükellefiyeti yüklenemez. Ayrıca hiç kimse suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar yargılama makamları ve kamu otoriteleri tarafından suçlu olarak nitelendirilemez ve suçlu muamelesine tabi tutulamaz. Bu çerçevede masumiyet karinesi, kural olarak hakkında bir suç isnadı bulunan ve henüz mahkûmiyet kararı verilmemiş kişileri kapsayan bir ilkedir (Kürşat Eyol, B. No: 2012/665, 13/6/2013, §§ 26, 27). Anayasa Mahkemesi'nin ifade ettiği üzere, “Ceza hukukunun temel ilkelerinden olan suçsuzluk karinesi, hakkında suç isnadı bulunan bir kişinin adil bir yargılama sonunda suçlu olduğuna dair kesin hüküm tesis edilene kadar masum sayılması gerektiğini ifade etmekte ve hukuk devleti ilkesinin de bir gereğini oluşturmaktadır” (AYM, E. 2017/109, K. 2018/39, K.T. 02.05.2018, R.G. 6/6/2018 – 30443, III-8). Adil yargılanma hakkının bir unsuru olan masumiyet karinesinin sağladığı güvencenin iki yönü bulunmaktadır. Güvencenin ilk yönü; kişi hakkındaki ceza yargılaması sonuçlanıncaya kadar geçen, bir başka ifadeyle kişinin ceza gerektiren bir suçla itham edildiği (suç isnadı altında olduğu) sürece ilişkin olup suçlu olduğuna dair hüküm tesis edilene kadar kişinin suçluluğu ve eylemleri hakkında erken açıklamalarda bulunulmasını yasaklar. Güvencenin bu yönünün kapsamı, sadece ceza yargılamasını yürüten mahkemeye sınırlı değildir. Güvence aynı zamanda diğer tüm idari ve adli makamların da işlem ve kararlarında, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kişinin suçlu olduğu yönünde ima ya da açıklamalarda bulunmamasını gerekli kılar. Dolayısıyla sadece suç isnadına konu ceza yargılaması kapsamında değil ceza yargılaması ile eş zamanlı olarak yürütülen diğer hukuki süreç ve yargılamalarda da (idari, hukuk, disiplin gibi) masumiyet karinesinin ihlali söz konusu olabilir (Galip Şahin, B. No: 2015/6075, 11/6/2018, § 39; Turgut

Duman, B. No: 2014/15365, 29/5/2019, § 103). Güvencenin ikinci yönü ise ceza yargılaması sonucunda mahkûmiyet dışında bir hüküm kurulduğunda devreye girer ve daha sonraki yargılamalarda ceza gerektiren suçla ilgili olarak kişinin masumiyetinden şüphe duyulmamasını, kamu makamlarının toplum nezdinde kişinin suçlu olduğu izlenimini uyandıracak işlem ve uygulamalardan kaçınmasını gerektirir (Galip Şahin, § 40; Turgut Duman, § 104).

Nasıl ki AYM, masumiyet karinesinin kamu otoritelerini bağladığını ifade ediyorsa, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de, masumiyet karinesinin ihlalinin bir hâkim veya mahkemeden kaynaklanabileceği gibi, başka kamu otoritelerinden de gelebileceğine dikkat çekmektedir (AİHM, *Allenet de Ribemont-Fransa*, 10 Şubat 1995, başvuru no : 15175/89, § 36). Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne göre, Sözleşme'nin 6'ncı maddesinin ikinci fıkrasında güvence altına alınan masumiyet karinesinin iki boyutu bulunmaktadır. Buna göre, ilk boyut, bir suç isnadında bulunulmasından ceza yargılamasının sonuçlanmasına kadar geçen süreci güvence altına almaktadır. İkinci boyut ise, mahkûmiyet hükmüyle sonuçlanmayan ceza yargılamalarıyla bağlantılı müteakip yargılamalar bağlamında kişinin masumiyetine saygı gösterilmesini sağlamayı amaçlamaktadır. Ceza yargılamasının devam ettiği sürece ilişkin ilk unsurun kapsamı sadece ceza yargılamalarının adillliğini temin etmek adına usule ilişkin bir güvence olmakla sınırlı değildir. Bu ilke daha geniş kapsamlı olup hiçbir devlet temsilcisinin kişinin suçluluğu bir mahkeme tarafından tespit edilmeden o kişinin suçlu ilan edilmemesini veya suçlu muamelesine tabi tutulmamasını gerektirir. (AİHM, *Kemal Coşkun/Türkiye*, B. No: 45028/07, 28/3/2017, §§ 41, 43; AİHM, *Seven/Türkiye*, B. No: 60392/08, 23/1/2018, § 43).

İptali talep edilen bent nedeniyle yükseköğretim kurumundan bir veya iki yarıyıl uzaklaştırma cezası ile çıkarma cezasını gerektiren suçları işlediği sabit olmayan öğrenci, disiplin soruşturması sırasında otuz gün süreyle yükseköğretim kurumu binalarına sokulmama yaptırımına muhatap kılınacaktır. Anayasa'nın 2 ve 13'üncü maddelerinde temelini bulan ölçülülük ilkesini ihlal etmesi hasebiyle bir disiplin cezası hüviyetine bürünen bu tedbir, suçluluğu yargı kararıyla hükmen sabit olmayan öğrenciye uygulanmak suretiyle; bu öğrencilere suçlu muamelesi yapılması sonucunu doğuracaktır. Başka bir anlatımla salt suç işlediği iddiasının varlığı; bir ay süreyle yükseköğretim kurumundan uzaklaştırma cezası ile özdeş olan söz konusu tedbirin uygulanması için yeterli addedildiğinden; anılan bent, öğrencinin disiplin soruşturması sırasında masumiyetine saygı gösterilmeyerek rektör tarafından suçlu ilan edilmesi anlamına gelecektir. Elbette kanun koyucu, disiplin soruşturmasının yürütülmesi sırasında birtakım tedbirler alabilir ancak bu tedbirler, masumiyet karinesinin gereklerini karşılamalıdır. Oysa iptali talep edilen bende konu tedbir, (açıklandığı üzere Anayasa'nın 2 ve 13'üncü maddelerinde yer alan orantılılık ilkesinin aksine) bir disiplin cezası niteliğinde olup; bu gerekleri karşılamaktan oldukça uzaktır. Bu nedenlerle iptali talep edilen bent, Anayasa'nın 13 ve 38'inci maddelerine aykırıdır.

c)Hukuk devleti ve idarenin kanuniliği ilkeleri bakımından: Hukuk devleti, bütün işlem ve eylemlerinin hukuk kurallarına uygunluğunu başlıca geçerlik koşulu sayan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurmayı amaçlayan ve bunu geliştirerek sürdüren, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, insan haklarına saygı duyarak bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, Anayasa'ya ve hukuk kurallarına bağlılığa özen gösteren, yargı denetimine açık olan, yasaların üstünde yasa koyucunun da uymak zorunda olduğu temel hukuk ilkeleri ile Anayasa'nın bulunduğu bilinci olan devlettir (Anayasa Mahkemesi'nin 02.06.2009 tarihli ve 2004/10 E.; 2009/68 K. sayılı Kararı). Hukuk devletinin ön koşullarından olan hukuki güvenlik ilkesi, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını; hukuki belirlilik ilkesi de, kanun hükümlerinin şüpheye yer vermeyecek şekilde açık,

net, anlaşılabilir olmasını ve ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlemler içermesini ifade etmektedir (bkz. AYM 9.2.2017, 2016/143 E.– 2017/23 K. par. 13; RG. 12.4.2017-30036) (Anayasa Mahkemesi'nin 04.05.2017 tarihli ve 2015/41 E.; 2017/98 K. sayılı Kararı). Başka bir deyişle, hukuk devleti ilkesi gereğince, idareye işlem yaparken ve eylem tesisi ederken veya görevlerini yerine getirirken belirli oranda hareket serbestliği sağlayan takdir yetkisinin kullanımı mutlak, sınırsız, keyfi biçimde gerçekleşemez; idarenin takdir yetkisinin sınırları, keyfi işlem ve eylemleri önlemek amacıyla kanunla çizilmelidir. Öte yandan; Anayasa'nın 123. maddesinde yer alan idarenin kanuniliği ilkesinin iki boyutu bulunmaktadır. İlk boyutu, idarenin secundum legem özelliğidir (kanuna dayanma ilkesidir). Bu ilkeye göre idarenin düzenleme yetkisi kanundan kaynaklanır. İkinci boyutu, idarenin intra legem özelliğidir (kanuna aykırı olmama ilkesidir). Bu ilkeye göre idarenin işlem ve eylemleri, kanunun çizdiği sınırlar içinde kalmalıdır.

İptali talep edilen bende konu tedbir, soruşturma açmaya yetkili amirin teklifi üzerine veya re'sen, rektörün kararıyla alınacaktır. Rektör tarafından tedbir almaya yönelik verilen karar, idari işlem niteliğindedir. Bu nedenle rektör kararının normlar hiyerarşisinin ana halkası olarak hukuk devletinin temel taşı olan maddi anlamdaki kanunilik kıstasının gereklerinin karşılanması ve kanuna dayanması ile kanuna aykırı olmaması için; genel çerçevesinin keyfi uygulamaya yer vermeyecek açıklıkta kanun düzeyinde çizilmesi gerekmektedir. İptali talep edilen bentte "uygulanabilir" şeklindeki yeterlilik fiili kaleme alınmış idiyse de; rektör, bu takdir yetkisinin kullanımı bakımından idarenin takdir yetkisini keyfi biçimde kullanmasını önleyecek biçimde nesnel, açık, net, anlaşılabilir ölçütle (söz gelimi öğrencinin daha önce de bu türden bir fiil işlemesi, öğrenciye ceza yargılaması bakımından koruma tedbiri uygulanması, yükseköğretim kurumunda "delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme; tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma" fiillerini işleme olasılığı bulunması) sınırlandırılmamıştır. Söz konusu karar yetkisi, ne esas ne de usul yönlerinden objektif olarak tanımlanmıştır ve son tahlilde, tamamen uygulayıcının keyfi kararına tabi şekilde öngörülmüştür. Kaldı ki "soruşturma açmaya yetkili amirin teklifi" de rektörün karar yetkisini çerçeveleyip tanımlayamaz. Zira idarenin bir biriminin kararının, idarenin diğer biriminin teklifi üzerine alınması; kanunilik ilkesinin gereğini karşılamaya yeterli değildir. Öte yandan rektör, iptali talep edilen bende istinaden bu kararı, resen de alabilecektir.

Kanun koyucu, anılan bentte -kanunilik ilkesinin aksine- rektörü sınırlandırmamak suretiyle; söz konusu tedbirin alınmasını, idarenin birel işlemlerinin düzenleme alanının konusu yapmış; -maddi anlamda- kanuni dayanaktan yoksun bırakmıştır. Kanun düzeyinde belirlenmesi gereken tedbirin uygulanacağı halleri, idarenin birel işlemlerine tevdi eden ve yukarıda tanımlandığı anlamda maddi anlamda kanunilik ilkesinin gereklerini yerine getirmeyen ihtilaflı bent, Anayasa'nın 2 ve 123'üncü maddelerine aykırıdır.

Rektörün tedbir kararını alırken somut ve nesnel ölçütlerle sınırlandırılmaması; her bir öğrenciye farklı muamelelerde bulunmasına neden olacağından; öğrenciler bakımından hukuki öngörülebilirlik ilkesini de zedelemektedir. İdarenin uhdesine sınırları belirsiz, aşırı ölçüde geniş bir karar alma alanının bırakılması, anılan 54'üncü maddenin uygulanmasını sağlamaya ilişkin anayasal işlevinin ötesine geçerek, şekli anlamda kanun aracılığıyla, idarenin birel işlemlerine, maddi anlamda kanun koyma yetkisinin tanınması anlamına gelecektir.

Bu nedenlerle iptali talep edilen bent, Anayasa'nın 2 ve 123'üncü maddelerine aykırıdır.

ç)Yasama yetkisinin devredilmezliği bakımından; Anayasa'nın 7'nci maddesinde temelini bulan yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesine göre yasama yetkisi yalnız Türkiye

Büyük Millet Meclisi'ne aittir. Bu nedenle idareye düzenleme yetkisi veren bir yasa kuralının temel ilkeleri ortaya koyması ve çerçeveyi çizmesi gerekir. Diğer bir deyişle idareye sınırsız ve belirsiz bir düzenleme yetkisi bırakılamaz. Nitekim idarenin düzenleme yetkisi; sınırlı, tamamlayıcı ve bağımlı bir yetkidir. Yasa ile yetkilendirme, Anayasa'nın öngördüğü biçimde yasa ile düzenleme anlamını taşımamaktadır (Anayasa Mahkemesi'nin 02.05.2008 tarihli ve 2005/68 E.; 2008/102 K. sayılı Kararı). İptali talep edilen bent hükmünde olduğu gibi temel ilkeleri belirlenmeksizin ve çerçevesi çizilmeksizin; idareye (soruşturma açmaya yetkili amirin teklifi üzerine veya re'sen, rektöre); otuz günü geçmemek üzere öğrencinin yükseköğretim kurumu binalarına sokulmaması yönünde tedbir uygulanmasını gerektiren halleri tespit etme yetkisi veren yasa hükmü, Anayasa'nın 7'nci maddesine aykırılık oluşturur.

d)Hukuk devleti ilkesi ile suç ve cezaların kanuniliği ilkesi bakımından: Anayasa'nın 2'nci maddesinde yer alan hukuk devletinin temel ilkelerinden biri "belirlilik"tir. Belirlilik ilkesi, yalnızca yasal belirliliği değil, daha geniş anlamda hukuki belirliliği de ifade etmektedir. Yasal düzenlemeye dayanarak erişilebilir, bilinebilir ve öngörülebilir gibi niteliksel gereklilikleri karşılama koşuluyla, mahkeme içtihatları ve yürütmenin düzenleyici işlemleri ile de hukuki belirlilik sağlanabilir. Asıl olan muhtemel muhataplarının mevcut şartlar altında belirli bir işlemin ne tür sonuçlar doğurabileceğini öngörmelerini mümkün kılacak bir normun varlığıdır. AİHM de, hukuk devletinin ön koşullarından olan hukuki güvenlik ve hukuki belirlilik ilkeleri uyarınca; hukuk normlarının erişilebilir, öngörülebilir ve hukukun üstünlüğü ilkesine uygun olmaları gerektiğini ifade etmektedir (AİHM, Ürper ve Diğerleri/Türkiye, 20 Ocak 2010, başvuru no: 14526/07, §28). Anayasa'nın 38'inci maddesinin ilk fıkrasında, "Kimse, kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz"; üçüncü fıkrasında da "Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur." denilerek "suç ve cezanın kanuniliği" ilkesi getirilmiştir. Kişilerin yasak eylemleri önceden bilmeleri düşüncesine dayanan bu ilkeyle temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması amaçlanmaktadır. Anayasa'nın 38'inci maddesinde idari ve adli cezalar arasında bir ayırım yapılmadığından disiplin cezaları da bu maddede öngörülen ilkelere tâbidir (Anayasa Mahkemesi'nin 14.01.2015 tarihli ve 2014/100 E.; 2015/6 K. sayılı Kararı).

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 7'nci maddesi de, suçta ve cezada kanunilik ilkesini güvencelemektedir (AİHM, Kokkinakis/Yunanistan, 25 Mayıs 1993, başvuru no : 14307/88 § 52). Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Sözleşme'nin 7'nci maddesi uyarınca, kovuşturma ve mahkumiyete yol açan eylemin icra edildiği tarihte, ilgili eylemi cezalandırılabilir kılan kanuni bir düzenlemenin bulunmasının ve verilen cezanın da ilgili düzenleme tarafından belirlenmiş sınırları aşmamasının gerektiğini belirtmektedir (AİHM, Del Río Prada/İspanya, 21 Ekim 2013, başvuru no: 42750/09, § 80). Suçların kanuniliği ilkesi, suçun kanun tarafından açıklıkla tanımlanmasını gerektirir (AİHM, Cantoni/Fransa, 15 Kasım 1996, başvuru no: 17862/91, § 29). Sözleşme'nin 7'nci maddesindeki "hukuk" sözcüğü, ulaşılabilirlik ve öngörülebilirlik niteliklerini içerir. Bu itibarla; kişi, gerektiğinde mahkemelerce yapılan yorumların da yardımıyla, ilgili düzenlemenin lafzından, hangi eylem ve ihmallerin cezai sorumluluğunu doğuracağını ve söz konusu eylem ya da ihmal sebebiyle hangi cezaya hükmedileceğini bilebilmelidir (AİHM, Kafkaris/Kıbrıs, 12 Şubat 2008, başvuru no: 21906/04, § 140).

Suçların ve cezaların kanuniliği ilkesi, disiplin suç ve cezaları bakımından da geçerlidir. Nitekim Anayasa Mahkemesi de Emniyet Teşkilatı mensupları hakkındaki disiplin suç ve cezalarının nizamname ile tayin edilmesini öngören hükme ilişkin verdiği iptal kararında bu hususu vurgulamıştır (Anayasa Mahkemesi'nin 13.01.2016 tarihli ve 2015/85 E.; 2016/3. K. sayılı Kararı):

“10. Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında, "Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir. Ancak, malî ve sosyal haklara ilişkin toplu sözleşme hükümleri saklıdır." denilmek suretiyle memurlar ve diğer kamu görevlileri, özlük hakları bakımından yasal güvenceye kavuşturulmuştur. Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin ve bu bağlamda emniyet teşkilatı mensuplarının statü haklarını doğrudan etkileyen disiplin işlemlerinin "diğer özlük işleri" kavramı kapsamına girdiğine kuşku bulunmamaktadır.

11. Kanuni düzenleme ilkesi, düzenlenen alanda temel ilkelerin kanunla konulmasını ve çerçeve-nin kanunla çizilmesini ifade etmektedir. Bu niteliği taşıyan bir yasal düzenleme ile uzmanlık ve teknik konulara ilişkin ayrıntıların belirlenmesi konusunda yürütme organına yetki verilmesi, kanuni düzenleme ilkesine aykırılık oluşturmaz.

12. Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasında, "Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz." denilerek "suçun kanuniliği" ilkesi; üçüncü fıkrasında da "Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur." ifadesine yer verile-rek "cezanın kanuniliği" ilkesi getirilmiştir. Anayasa'nın 38. maddesinde yer alan "suçta ve cezada kanu-nilik" ilkesi uyarınca, hangi eylemlerin yasaklandığı ve bu yasak eylemlere verilecek cezaların hiçbir kuş-kuya yer bırakmayacak biçimde kanunda gösterilmesi, kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belli olması gerekmektedir. Kişilerin yasak eylemleri önceden bilmeleri gerektiği düşüncesine dayanan bu ilkeyle te-mel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması amaçlanmaktadır.

13. Anayasa'nın 38. maddesinde idari suç ve cezalar ile adli suç ve cezalar arasında bir ay-rım yapılmadığından, her ikisi de bu maddede öngörülen ilkelere tabidir. Adli ve idari suçlarda dav-ranış normlarına aykırı ve haksızlık teşkil eden bir fiille, kanun koyucunun koruma altına aldığı bir hu-kuki değerin ihlali söz konusu olup adli ve idari cezaların her ikisi de cebir içermektedir.

14. Korunan hukuki değeri ile ihlalin neden olduğu hukuki sonuçların aynı olmaması ise, idari suç ve cezalar ile adli suç ve cezalar arasındaki temel farklılığı oluşturmaktadır. Adli para cezalarından da-ha yüksek miktarlarda idari para cezalarının verilebilmesine olanak tanıyan düzenlemeler de bulunmak-la birlikte adli suçlar için öngörülen cezaların idari suçlar için öngörülen cezalardan genellikle daha ağır olması, hürriyeti bağlayıcı cezaların kural olarak adli suçlar yönünden geçerli olabilmesi, idari suç-larda kanun koyucunun daha az önem atfettiği bir hukuki değerin ihlal edilmesi ve öngörülen yaptırımın da genellikle idari bir makam tarafından idari usuller izlenerek uygulanması nedeniyle Anayasa'nın 38. maddesindeki ilkelerin aynı boyut ve kapsamıyla idari suçlara da uygulanması, işin mahiyetine uygun düşmemektedir. Bu bağlamda, yasama organının ağır işleyen yapısı ile ekonomik ve teknik hayatın hızla değişen ve gelişen şartları gözetilerek, suç ve cezalarda kanunilik ilkesinin idari suçlar yönünden daha esnek uygulanması gerekmektedir.

15. Buna karşılık, "suçta ve cezada kanunilik" ilkesinin daha esnek uygulandığı idari suçlar yönünden de suç ve cezalara ilişkin düzenlemelerin yalnızca kanun metninde yer alması yeterli değildir. Anayasa Mahkemesinin 14.1.2015 tarihli ve E.2014/100, K.2015/6 sayılı kararında da vur-gulandığı üzere, söz konusu düzenlemelerin içerik bakımından da belirli amacı gerçekleştirmeye elverişli olması gerekir. Bu açıdan kanunun metni, bireylerin hangi somut fiil ve olguya hangi hu-kuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını belirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine imkân verecek düzeyde kaleme alınmış olmalıdır. Bu nedenle, belirli bir

kesinlik içinde kanunda hangi fiile hangi hukuksal yaptırımın bağlandığının bireyler tarafından bilinmesi ve eylemlerin sonuçlarının öngörülebilmesi gerekir.

16. Disiplin cezaları, kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacıyla öngörül-müş, yapma veya yapmama biçiminde beliren davranış kurallarının ihlali hâlinde uygulanan ,yasal ola-rak düzenlenmiş idari yaptırımlardır. Kamu hizmetlerini yürütenlerin görev, yetki ve sorumlulukları ka-mu hizmeti ve hizmet gerekleri ile sınırlandırılmış, bu sınırlar dışına çıkanların ise disiplin cezaları ile cezalandırılmaları ilgili kanunlarda öngörülmüştür.

17. Emniyet teşkilatı mensuplarının disiplin suçları, Anayasa'nın yukarıda yer alan hükümleri gereğince kanunla düzenlenmesi öngörülen hususlar arasında yer almaktadır. Kanun'da disiplin ceza-la-rının türleri, disiplin cezası vermeye yetkili makamlar ve cezaların kesinleşme usulü belirlendiği hâlde söz konusu cezaların verilmesini gerektiren disiplin suçlarının tüzükle belirlenmesini öngören kuralla ge-tirilen tek ölçüt, "polislik mesleğinin haiz olduğu önem ve özelliğın gözetilmesi" olup, bunun dışında her-hangi bir kurala yer verilmemiştir. Bu hâliyle disiplin suçları konusunda emniyet teşkilatı mensupları için getirilmiş kanuni bir güvence bulunmamaktadır. İtiraz konusu kural, disiplin suçlarıyla ilgili genel ilke-leri ortaya koymamakta, çerçeveyi çizmemekte, disiplin cezalarını gerektiren eylemleri genel hatlarıyla da olsa belirlememektedir.

18. Belirtilen niteliği nedeniyle disiplin cezalarını gerektiren fiil ve hareketlerin, düzenlenecek tüzükle belirlenmesini öngören itiraz konusu kural, yaptırım konusu eylemleri yasal düzeyde belirleme-mekte ve bireylerin hangi somut fiil ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını be-lirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine yasal çerçevede imkân tanımamaktadır. Bu yönüyle ku-ral, Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen "suçta kanunilik" ilkesine ve Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında hükme bağlanan "kanuni düzenleme" ilkesine aykırılık oluşturmaktadı-r.

19. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 38. ve 128. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.”

O halde hukuk devleti ilkesinin somut bir görünümü olan suç ve cezaların kanuniliği ilkesi karşısında; yükseköğretim kurumundan bir veya iki yarıyıl uzaklaştırma cezası ile çıkarma cezasını gerektiren suçlarda rektör tarafından otuz günü geçmemek üzere öğrencinin yükseköğretim kurumu binalarına sokulmamasına yönelik tedbirin uygulanacağı haller, kanun düzeyinde net bir biçimde ortaya konulmalıdır. Zira sürenin uzun ve yaptırımın ağır olması itibarıyla disiplin soruşturması sırasında uygulanan bir çeşit disiplin cezası hüviyetine bürünen bu tedbir bakımından da suç ve cezaların kanuniliği ilkesi muteberdir. Ancak yukarıda açıklandığı üzere rektörün hangi hallerde bu tedbir kararını alacağı kanunda öngörülmemiş ve rektör kanuni nesnel ölçütlerle kayıtlanmamıştır. Bu nedenle tedbir kararı almayı gerektirir hallerin ne olduğu, idarenin takdir yetkisine bırakılmaktadır. İhtilafli bent; yarattığı belirsizlik ve öngörülemezlikle, bu iki kavramı asgari öğeleri olarak içeren hukuk devleti ile suç ve cezaların kanuniliği ilkeleriyle keskin bir tezat içerisinde bulunmaktadır. İptali talep edilen bent, suç ve cezaların kanuniliği ilkesinin aksine; tedbir kararı alınacak halleri belirleme yetkisini de idarenin keyfi takdirine bıraktığından; Anayasa'nın 2 ve 38'inci maddelerine aykırıdır.

e)Eşitlik ilkesi bakımından: Ayrıca iptali talep edilen bende konu tedbir kararı almayı gerektirir halleri tespit etme yetkisinin sınırsız biçimde idarenin uhdesine bırakılması, aynı nitelikteki eylemde bulunan öğrenciler arasında idare tarafından kayırma/ayrımcılık

yapılmasına neden olabileceğinden; anılan bent, Anayasa'nın 10'uncu maddesinde yer alan eşitlik ilkesine de aykırıdır. Zira eşitlik ilkesinin ihlal edilip edilmediği hususunun tespiti, münferit olayda benzer kişi kategorileri arasında gerçekleştirilen ayrıma ilişkin bir "haklı neden" in var olup olmadığına göre yapılır.

Anayasa Mahkemesi'nin ifade ettiği üzere; "[Eşitlik ilkesi] ile güdülen amaç, benzer koşullar içinde olan, özdeş nitelikte bulunan durumların yasalarca aynı işleme uyruk tutulmasını sağlamaktır." (Anayasa Mahkemesi'nin 13.04.1976 tarihli ve 1976/3 E.; 1976/3 K. sayılı Kararı). Yine AYM'ye göre; "Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir" (Anayasa Mahkemesi'nin 07.02.2006 tarihli ve 2006/11 E.; 2006/17 K. sayılı Kararı). Eşitlik ilkesinin ihlal edilip edilmediği hususunun tespitinde, somut olayda yapılan ayırımın haklı bir nedene dayanıp dayanmadığı noktası dikkate alınır: "Anayasa'nın 10. maddesinde öngörülen eşitlik, mutlak anlamda bir eşitlik olmayıp, ortada haklı nedenlerin bulunması halinde, farklı uygulamalara imkan veren bir ilkedir" (Anayasa Mahkemesi'nin 11.12.1986 tarihli ve 1985/11 E.; 1986/29 K. sayılı Kararı).

Ne var ki, iptali talep edilen bendin idareye verdiği keyfi uygulamalara sebep olabilecek sınırsız takdir yetkisi, idare (soruşturma açmaya yetkili amirin teklifi üzerine veya re'sen rektör) tarafından yükseköğretim kurumundan bir veya iki yarıyıl uzaklaştırma cezası ile çıkarma cezasını gerektiren suçları işlediği iddia olunan ve aynı nitelikte eylemde/aynı durumda bulunan öğrencilerin bazıları hakkında otuz günü geçmemek üzere öğrencinin yükseköğretim kurumu binalarına sokulmaması yönünde tedbir uygulanmasına ve fakat bazıları hakkında uygulanmamasına ilişkin haklı nedeni somutlaştırmaya elverişli değildir. Başka bir anlatımla, iptali talep edilen bende konu tedbir kararı almayı gerektirir halleri tespit etme yetkisinin idareye bırakılması, uygulamada aynı nitelikteki eylemde/aynı durumda bulunan kişi kategorileri arasında haklı nedene dayanmayan ve keyfi muamele farklılıklarına yol açacaktır. İptali istenen bendin aynı nitelikteki eylemde/aynı durumda bulunan ilgililer arasında muamele farklılığına yol açabileceği hasebiyle kanun önünde eşitlik ilkesine aykırı olduğunun tespiti için, ihtilafli bendin haklı gerekçeye dayanmayan muamele farklılığını yalnızca olası kıldığının tespiti yeterli addedilmek gerekir. Bu nedenle anılan bent, Anayasa'nın 10'uncu maddesine aykırıdır.

f) Maddi ve manevi varlığı koruma ve geliştirme ile eğitim hakları, eşitlik ilkesi, gençliğin korunması, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasının sınırları bakımından:

Anayasa'nın Başlangıç bölümü gereğince her Türk vatandaşı, bu Anayasa'daki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak milli kültür, medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahiptir. Öte yandan Devletin Anayasa'nın 5'inci maddesinde sayılan temel amaç ve görevleri arasında "insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak" yer almaktadır. Bunun yanında, Anayasa'nın 17'nci maddesi uyarınca herkes, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Bireyin maddi ve manevi varlığı geliştirmesinin yollarından biri de Anayasa'nın 42'nci maddesinde güvence altına alınan eğitim hakkının kullanılmasıyla mümkündür. Öte yandan Anayasa'nın 58'inci maddesi uyarınca Devlet, istiklal ve Cumhuriyetimizin emanet edildiği gençlerin müspet ilmin ışığında, Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda ve Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmayı amaç edinen görüşlere karşı yetişme ve gelişmelerini sağlayıcı tedbirleri alır. Söz konusu tedbirlerden

birinin gençlere eğitim verilmesi olduğu izahattan varestedir. Nitekim 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun "Amaç" kenar başlıklı 4'üncü maddesi:

"Madde 4 – Yükseköğretimin amacı:

a) Öğrencilerini;

(1) ATATÜRK İnkılapları ve ilkeleri doğrultusunda ATATÜRK milliyetçiliğine bağlı,

(2) Türk milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini taşıyan, Türk ol-manın şeref ve mutluluğunu duyan,

(3) Toplum yararını kişisel çıkarının üstünde tutan, aile, ülke ve millet sevgisi ile dolu,

(4) Türkiye Cumhuriyeti Devletine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davra-nış haline getiren,

(5) Hür ve bilimsel düşünce gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına say-gılı,

(6) Beden, zihin, ruh, ahlak ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş,

(7) İlgi ve yetenekleri yönünde yurt kalkınmasına ve ihtiyaçlarına cevap verecek, aynı zamanda kendi geçim ve mutluluğunu sağlayacak bir mesleğin bilgi, beceri, davranış ve genel kültürüne sahip, vatandaşlar olarak yetiştirmek,

b) Türk Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olarak, refah ve mutluluğunu artırmak amacıyla; ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunacak ve hızlandıracak prog-ramlar uygulayarak, çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı ve seçkin bir ortağı haline gelmesini sağlamak,

c) Yükseköğretim kurumları olarak yüksek düzeyde bilimsel çalışma ve araştırma yap-mak, bilgi ve teknoloji üretmek, bilim verilerini yaymak, ulusal alanda gelişme ve kalkınmaya destek ol-mak, yurt içi ve yurt dışı kurumlarla işbirliği yapmak suretiyle bilim dünyasının seçkin bir üyesi haline gelmek, evrensel ve çağdaş gelişmeye katkıda bulunmaktır."

şeklindedir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne göre eğitim hakkı,

"...belirli bir zamanda mevcut eğitim kurumlarına erişim (Belçika dil davası, § 4, syf. 31), bilgi aktarımı ve düşünsel gelişim hakkını (Campbell ve Cosans / Birleşik Krallık, § 33) ve ayrıca alınan eğitimden yarar sağlama olanağını, diğer bir deyişle, her bir Devlet'te geçerli kurallara uygun olarak ve bir veya başka bir şekilde (örneğin yeterlilik yoluyla), tamamlanan eğitimin resmi olarak tanınmasını elde etme hakkını (Belçika dil davası, §§ 3-5, syf. 30-32) kapsamaktadır. 1 No'lu Protokol'ün 2. maddesi, ilkökul eğitiminin (Sulak / Türkiye (k.k.)) yanında ortaokul eğitimi (Kıbrıs / Türkiye [BD], § 278), yüksekokul eğitimi (Leyla Şahin /

Türkiye [BD], § 141; Mürsel Eren / Türkiye, § 41) ve uzmanlık eğitimiyle de ilgilidir. Bu nedenle, 1 No'lu Protokol'ün 2. maddesinde güvence altına alınan hakkın sahipleri, çocukların yanında yetişkinler veya gerçekte eğitim hakkından faydalanmak isteyen herkeştir (Velyo Velev / Bulgaristan). 13. Ayrıca, Devlet, devlet okullarının yanında özel okullardan da sorumludur (Kjeldsen, Busk Madsen ve Pedersen / Danimarka). Son olarak, Devlet'in öğrencileri Devlet ve özel okullarda kötü muameleye maruz kalmaktan koruma pozitif yükümlülüğü bulunmaktadır (O'Keeffe / İrlanda [BD], §§ 144-152). 1 No'lu Protokol'ün 2. maddesinin ilk cümlesinde güvence altına alınan eğitim hakkı, doğası gereği, Devlet tarafından kamunun ve bireylerin ihtiyaçları ve kaynakları doğrultusunda zamana ve yere göre değişiklik gösterebilecek bir düzenleme yapılmasını gerektirmektedir. Söz konusu düzenleme, eğitim hakkının esasına hanel getirmemeli veya Sözleşme'de güvence altına alınan diğer haklarla çelişmemelidir. Bu nedenle, Sözleşme, kamunun genel çıkarlarını korumak ve temel insan haklarına saygı arasında adil bir denge kurulmasına işaret etmektedir (Belçika dil davası, § 5, syf. 32).''

O halde yasama organı tarafından kanunlaştırılan bu metnin, muhatap kılınan bireylerin eğitim hakkı gözetilerek kaleme alınması gerekirdi. Öğrencilik sıfatı, bireylerin Anayasayla güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden feragat etmesi anlamına gelmez. Ancak açıklandığı üzere iptali talep edilen bende konu tedbir kararı almayı gerektirir hallerin kanun düzeyinde tanımlanmaması ve (soruşturma açmaya yetkili amirin teklifi üzerine veya re'sen) rektörün nesnel ve somut kanuni ölçütlerle kayıtlanmaması, Anayasa'nın anılan hükümlerini ihlal etmek suretiyle öğrencilerin yükseköğretim kurumunda verilen eğitimden yararlanmasının otuz gün süreyle önüne geçecek, eğitim hakkı ve dolayısıyla maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkını ihlal edecektir. Olanakları sınırlı, zor koşullardaki öğrencilerimizin yükseköğretim düzeyinde ücretsiz ve kaliteli bir eğitime erişmek suretiyle yaşam becerisine sahip olmasının, kendilerini gerçekleştirmelerinin, maddi ve manevi varlıklarını geliştirmelerinin önüne geçilecektir. Nitekim her bir öğrenci, yükseköğretim kurumlarında en kaliteli eğitim ve öğretim hizmeti alma hakkına sahiptir. Öte yandan gençlerin yükseköğretim kurumu binalarına otuz gün süre ile sokulmaması, Devletin Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda ve Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmayı amaç edinen görüşlere karşı yetiştirme ve gelişmelerini sağlayıcı tedbir alma yükümlülüğünü yerine getirememesine neden olacaktır.

Anayasa'nın anılan maddeleri, Anayasa'nın 10 ve 42'nci maddeleri birlikte değerlendirildiğinde görüleceği üzere; eğitim hakkı, eşitlik ilkesi üzerine inşa edilmelidir. Başka bir deyişle gelir, kültür ve bölgesel kalkınma düzeyi farklılığının yoğun seyrettiği ülkemizde Devlet, eğitimde fırsat ve olanak eşitliğine imkan sağlamak suretiyle söz konusu pozitif yükümlülüğü tüm vatandaşlar (ve Anayasa'nın 42'nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "kimse" ibaresinin delaletiyle herkes) bakımından icra edebilecektir. Ancak kanun koyucu, öğrencilerin tabi olacağı ve iptali talep edilen bende konu tedbir kararı almayı gerektirir halleri kanun düzeyinde belirlemekten imtina etmiş; bu yükümlülüğün aksine (işbu dilekçe boyunca somut bulgularla teşhir edildiği üzere) hukuka aykırı biçimde öğrencilerin disiplin işlerini düzenleyen 54'üncü maddeyi değiştirmiş ve "çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre" modern, demokratik, laik toplumun inşasına hizmet eden bir yükseköğretim politikası oluşturmamıştır.

Bunun yanında kanun koyucu, iptali talep edilen bende konu tedbir kararı almayı gerektirir halleri belirleme yetkisini idarenin uhdesine bırakmak suretiyle; temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasının sınırlarını düzenleyen Anayasa'nın 13'üncü maddesinde yer alan kanunilik kaydına hanel getirmiştir; demokratik toplumun gereklerine riayet etmemiştir.

Diğer bir deyişle eğitim hakkının kullanılması için gerekli olanağı ve fırsatı sunma yükümlülüğü olan Devletin, bu yükümlülüğü tam manasıyla ifası, öğrencilerin disiplin işlerinin kanun düzeyinde düzenlenmesiyle mümkündür. Aksi bir tutum, kanunilik ilkesinin aksine eğitim hakkının kısıtlanması sonucunu doğuracaktır. Kanun koyucu da iptali talep edilen bende konu tedbir kararı özelinde bu disiplin işlerinin idare tarafından tespit edilmesine cevaz vererek; hakkın öngörülebilir olmayan ve keyfi şekilde kısıtlanmasının önünü açmıştır. İdare, keyfi biçimde, iptali talep edilen bende konu tedbir kararını uygulayarak öğrencilerin yükseköğretim kurumu binalarına otuz gün boyunca sokmayıp; onların yükseköğretim düzeyinde eğitim almasını engelleyecektir. Halbuki demokratik bir toplum, eğitim hakkının herkese nitelikli ve sürekli bir biçimde tanınmasını gerektirir.

Bu nedenlerle anılan bent, Anayasa'nın Başlangıç bölümüne, 5, 10, 13, 17, 42 ve 58'inci maddelerine aykırıdır.

g)Yükseköğretim Kurumlarına ilişkin anayasal güvence bakımından: Anayasa Mahkemesi'nin 10.09.2015 tarihli ve 2015/5 ve 2015/82 sayılı kararında belirttiği üzere;

“16. Anayasa'nın 130. maddesinde, çağdaş eğitim-öğretim esaslarına dayanan bir düzen içinde milletin ve ülkenin ihtiyaçlarına uygun insan gücü yetiştirmek amacı ile ortaöğretime dayalı çeşitli düzeylerde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapmak, ülkeye ve insanlığa hizmet etmek üzere çeşitli birimlerden oluşan kamu tüzel kişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip üniversitelerin kanunla kurulacağı belirtilmiş, üniversiteler ve bunlara bağlı birimlerin Devletin gözetimi ve denetimi altında olduğu, Devletin gözetim ve denetim hakkını kullanma usullerinin kanunla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır. Madde gerekçesinde de "genel olarak Devletin üniversiteler üzerindeki gözetim ve denetim yetkilerinin düzenlenmesi konuları, bilimsel özerklik dikkate alınmak suretiyle kanun koyucuya bırakılmıştır" denilmiştir.

17. Buna göre, Devletin, yükseköğretim kurumları üzerindeki gözetim ve denetim yetkisini ne şekilde kullanacağına ilişkin kuralları belirleme yetkisi kanun koyucunun takdirindedir. Ancak, kanun koyucunun bu yetkisini anayasal sınırlar içinde özellikle üniversitelerin bilimsel özerkliğini göz önünde tutarak kullanması gerekir. Yükseköğretim kurumlarının denetimine ilişkin kuralların, hem üniversiteler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olması, ayrıca keyfi uygulamalara karşı koruyucu önlemler içermesi de gereklidir. Aksine bir düzenleme, merkezi idarenin üniversitelerin bilimsel özerkliğine keyfi şekilde müdahalede bulunmasına imkân tanır ki, bunun Anayasa'nın 130. maddesiyle bağdaşması mümkün değildir.

18. Bilimsel özerklik, bilimsel çalışmaların üniversite ortamında yürütülebilmesinin olmazsa olmaz koşulu olup üniversite mensuplarının, ekonomik ve siyasi yönden nüfuz sahibi bulunan kişi ve kurumların baskısı, yönlendirmesi olmadan ve toplumda genel olarak hâkim olan düşünce ve kabuller doğrultusunda sonuçlara varmak gibi bir zorunluluk hissetmeden sadece bilimsel ölçütler ve etik kurallar çerçevesinde eğitim, öğretim, araştırma ve yayın yapabilme olanaklarına sahip bulunmalarını ifade etmektedir. Üniversitelerin bilimsel özerkliği, üniversitelerde yürütülen eğitim, araştırma, yayın ve benzeri etkinliklerin planlanması, düzenlenmesi ve icra edilmesi aşamalarında, yönetim yetkisinin serbestçe kullanılabilmesini, belirtilen faaliyetlerle ilgili üniversite kaynaklarının kullanımına yönelik kararların üniversite yönetim organlarınca serbestçe alınabilmesini gerektirmektedir.”

İdarenin (kişi kategorileri arasında haklı nedene dayanmayan ve keyfi muamele farklılıklarına yol açan) sınırsız takdir yetkisine istinaden yükseköğretim kurumundan bir veya iki yarıyıl uzaklaştırma cezası ile çıkarma cezasını gerektiren suçların işlendiği iddiasıyla bir tedbir kararıyla öğrencileri yükseköğretim kurumu binalarına sokmaması, öğrenciler bakımından öngörülen disiplin suç ve cezaları özelinde (Anayasa'nın 130'uncu maddesinde temelini bulan kanunilik ilkesi bağlamında) yükseköğretim kurumlarının bilimsel özerkliğine hanel getirecektir. Zira ihtilaflı bent, tedbir kararı almayı gerektirir halleri maddi anlamda kanunilik ilkesinin gerektirdiği şekilde kanun düzeyinde öngörmemektedir. Başka bir anlatımla bu hallerin idarece belirlenmesi; Akademi'de eğitim ve öğretim görme yeterliliğine sahip öğrencilerin yükseköğretim kurumu binalarına sokulmaması olasılığının gündeme gelmesine ve dolayısıyla bu durum, yükseköğretim kurumunda yürütülen araştırma, yayın ve benzeri etkinliklerin aksamasına, yükseköğretim kurumunda verilen eğitim kalitesinin düşmesine neden olacaktır.

Başka bir anlatımla yükseköğretim kurumlarında serbest bir tartışma ortamı olması gerekir ki bilimsel faaliyetler yürütülebilir. Zira Namık Kemal'in söylediği gibi "Bârîka-i hakikat, müsâdeme-i efkârdan doğar". Ancak kanun koyucu, öngörülemez biçimde öğrencilerin birtakım eylemleri işlediği iddiasına istinaden onlara tedbir kararı uygulamak suretiyle; öğrencilerin görüşlerini dile getirmeleri ve bilimsel düşünce katkıda bulunmaları bakımından bir baskı aracı oluşturmuş, yükseköğretim atmosferini kaygı ve oto sansüre teslim etmiştir. O halde anılan bent, Anayasa'nın 130'uncu maddesine de aykırıdır.

ğ)Erkler ayrılığı ilkesi, hiçbir kimsenin veya organın Anayasa'dan kaynaklanmayan bir yetkiyi kullanamaması ve Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığı bakımından: Anayasa Mahkemesi kararlarında Anayasa'nın 153'üncü maddesinde belirtilen bağlayıcılık ilkesine aykırılıktan söz edilebilmesi için iptal edilen kuralla dava konusu yeni düzenlemenin içerik ve kapsam bakımından aynı ya da benzeri olması gerektiği belirtilmektedir (Anayasa Mahkemesi'nin 12.11.1991 tarihli ve 1991/7 E.: 1991/43 K. sayılı Kararı). Anayasa Mahkemesi, eldeki dava konusuyla benzer bir hüküm ihtiva eden ve anılan 54'üncü maddenin yasalaşmasına neden olan düzenleme hakkında verdiği iptal kararında:

"A. Kanun'un 54. Maddesinin (a) Bendinin İncelenmesi

1. İtirazın Gerekçesi

3. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kuralda disiplin cezasını gerektiren eylemlerin so-yut biçimde ifade edildiği, hangi eyleme hangi disiplin cezasının uygulanacağı hususunun açık olma-dığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 7. ve 42. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

4. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

5. Kuralla yükseköğretim kurumları içinde veya dışında yükseköğretim öğrenciliği sıfatına, onur ve şerefine aykırı harekette bulunan, öğrenme ve öğretme hürriyetini doğrudan doğruya veya do-laylı olarak kısıtlayan, kurumların sükûn, huzur ve çalışma düzenini bozan, boykot, işgal ve engelle-me gibi eylemlere katılan, bunları teşvik ve tahrik eden, yükseköğretim

mensuplarının şeref ve haysi-yetine veya şahıslarına tecavüz eden veya saygı dışı davranışlarda bulunan ve anarşik veya ideolojik olaylara katılan veya bu olayları tahrik ve teşvik eden öğrencilere; eylem başka bir suçu oluştursa bile ayrıca uyarma, kınama, bir haftadan bir aya kadar veya bir veya iki yarıyıl için kurumdan uzaklaş-tırma veya yükseköğretim kurumundan çıkarma cezalarının verileceği hüküm altına alınmıştır.

6. Anayasa'nın 42. maddesinin birinci fıkrasında kimsenin eğitim ve öğrenim hakkından yok-sun bırakılamayacağı belirtilmek suretiyle eğitim ve öğrenim hakkı herkes yönünden güvence altına alınmıştır.

7. Eğitim ve öğrenim hakkı, kamu ve özel eğitim kurumlarını kapsadığı gibi eğitimin ilk, orta ve yükseköğretim seviyelerini de kapsar.

8. Anayasa'nın anılan maddesinin ikinci fıkrasında ise öğrenim hakkının kapsamının kanunla tespit edilip düzenleneceği belirtilerek bu hakkın mutlak olmadığı kabul edilmiştir.

9. Kural, yükseköğretim öğrencilerine gerçekleştirdikleri bazı eylemler nedeniyle belirli bir süre için kurumdan uzaklaştırma veya yükseköğretim kurumundan çıkarma cezaları da dâhil olmak üzere çeşitli disiplin cezalarının verilmesini öngördüğünden eğitim ve öğrenim hakkına bir sınırlama getirmektedir.

10. Anayasa'nın 13. maddesinde "Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gerek-lerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz." denilmektedir.

11. Eğitim ve öğrenim hakkına sınırlama getirilirken temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması rejimini düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinin gözönünde bulundurulması gerekmektedir. Buna göre eğitim ve öğrenim hakkına sınırlama getiren düzenlemelerin Anayasa'nın anılan maddesi uya-rınca öncelikle kanunla yapılması gerekir.

12. Bu çerçevede eğitim ve öğrenim hakkını sınırlamaya yönelik bir kanuni düzenlemenin şek-len var olması yeterli olmayıp kuralların keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngö-rülebilir düzenlemeler niteliğinde olması gerekir. Bir diğer ifadeyle kanunun kalitesi de kanunilik şar-tının sağlanıp sağlanmadığının tespitinde önem arz etmektedir (Necmiye Çiftçi ve diğerleri, B. No: 2013/1301, 30/12/2014, § 55).

13. Esasen temel hak ve özgürlükleri sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması Anaya-sa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde ka-nuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelik-ler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörü-lebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama öl-çütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesi ışığı-nda yorumlanmalıdır.

14. Kuralda yükseköğretim öğrencileri bakımından disiplin suçu teşkil eden eylemler ve uygulanabilecek disiplin cezaları gösterilmekle birlikte bu suç ve cezalar arasında herhangi bir ilişkilendirme yapılmadığı, diğer bir ifadeyle hangi eylemin hangi disiplin cezası ile cezalandırılacağına açık ve net olarak gösterilmediği ya da bunun tespit edilmesine imkân sağlayacak herhangi bir ölçüt getirilmediği veyahut bu hususta kişiler ve idare açısından belirlilik ve öngörülebilirliği sağlayacak şekilde kanuni bir çerçeve oluşturulmadığı görülmektedir. Bu kapsamda idarenin, söz konusu eylemler ve cezalar için kuralda öngörülen sıralamayı gözetmekle de yükümlü tutulmadığı anlaşılmaktadır. Bu çerçevede, disiplin cezasını gerektiren eylemin gerçekleşmesi durumunda bir disiplin cezasının verilebileceği öngörülmekle birlikte bu ölçütün disiplin cezasının muhatapları açısından yeterli bir hukuki güvence sağlamadığı açıktır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. AYM, E.2021/16, K.2021/62, 22/9/2021, §§ 17, 18).

15. Buna göre kural, bireylerin hangi somut fiil ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucunun bağlandığını belirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine yasal çerçevede imkân tanıma-maktadır. Bu itibarla eğitim ve öğrenim hakkına sınırlama getiren kuralın kanunilik şartını taşımadığı anlaşılmaktadır.

16. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 42. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. ve 7. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 42. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamın-da ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. ve 7. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılma-sına gerek görülmemiştir.

B. Kanun'un 65. Maddesinin (a) Fıkrasının (9) Numaralı Alt Bendinde Yer Alan "...ile öğrencilerin..." İbaresinin İncelenmesi

1. Sınırlama Sorunu

17. 2547 sayılı Kanun'un 65. maddesinin (a) fıkrasının (9) numaralı alt bendinde öğretim elemanları, memur ve diğer personel ile öğrencilerin disiplin işlemleri, disiplin amirlerinin yetkileri ve disiplin kurullarının teşkili ve çalışması ile ilgili hususların Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenmesi öngörülmüş olup anılan bentte yer alan "...ile öğrenciler..." ibaresi itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır.

18. Belirtilen bentte öğrencilere ilişkin olarak yönetmelikle düzenlenmesi gereken konular disiplin işlemleri, disiplin amirlerinin yetkileri ve disiplin kurullarının teşkili ve çalışması ile ilgili hususlar şeklinde ayrı ayrı gösterilmiştir. Bu durumda somut başvuruya konu olan ve silahla yaralama eylemini gerçekleştirdiği gerekçesiyle öğrenciye disiplin cezası verilmesinden kaynaklanan uyuşmazlığın, bu hususlardan hangisinin kapsamında olduğunun tespit edilmesi gerekir.

19. Kanun'un 54. maddesinde yükseköğretim öğrencilerinin yükseköğretim kurumlarının içinde veya dışında işlemiş oldukları disiplin suçlarından dolayı soruşturma yapmaya ve ceza vermeye yetkili kişi veya kurumlar, disiplin soruşturmasına ilişkin usul ve esaslar, savunma hakkı, itiraz ve verilen disiplin cezasının sonuçlarına ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Dolayısıyla 65. maddenin (a) fıkrasının (9) numaralı alt bendinde ifade edilen

öğrencilerin disiplin işlemleri, disiplin amirlerinin yetkileri ve disiplin kurullarının teşkili ve çalışması ile ilgili hususların her birinin Kanun'un 54. mad-desinin ilgili bentlerinde gösterilen konulara karşılık geldiği, buna göre disiplin suç ve cezalarının düzenlendiği 54. maddenin (a) bendinin, 65 maddenin (a) fıkrasının (9) numaralı alt bendinde yer alan "disiplin işlemleri..." ve "...ile ilgili hususlar..." ibarelerinin kapsamında olduğu anlaşılmaktadır.

20. Diğer taraftan itiraz konusu kural olan "...ile öğrencilerin..." ibaresi aynı alt bentte yer alan "disiplin işlemleri, disiplin amirlerinin yetkileri ve disiplin kurullarının teşkili ve çalışması ile ilgili hususlar" ibareleri bakımından da geçerli ortak kural niteliğindedir. Bu itibarla "...ile öğrenciler..." ibaresinin esas incelemesinin aynı alt bentte yer alan "...disiplin işlemleri..." ve "...ile ilgili hususlar..." ibareleri yönünden yapılması gerekmektedir.

2. İtirazın Gerekçesi

21. Başvuru kararında özetle; öğrencilerin disiplin suç ve cezalarına ilişkin hususların kanun-la düzenlenmesi gerektiği, bu konulara ilişkin düzenleme yapma yetkisinin itiraz konusu kuralla idareye bırakılmış olmasının kanunilik ilkesiyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. ve 7. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

22. İtiraz konusu kural, öğrencilerin disiplin işlemleri ile ilgili hususların YÖK tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenmesini öngörmektedir.

23. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, in-san haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuki güvenliği sağlayan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

24. Hukuk devletinin temel unsurlarından biri de belirlilik ilkesidir. Bu ilkeye göre yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Belirlilik ilkesi, hukuksal güvenle bağlantılı olup kişinin kanundan belirli bir kesinlik içinde hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın ve ya sonucun bağlandığını, bunların idareye hangi müdahale yetkisini verdiğini bilmesini zorunlu kılmaktadır. Kişi ancak bu durumda kendisine düşen yükümlülükleri öngörebilir ve davranışlarını ayarlayabilir. Hukuki güvenlik ilkesi bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2020/80, K.2021/34, 29/4/2021, § 25).

25. Anayasa'nın 7. maddesinde "Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisindedir. Bu yetki devredilemez." denilmektedir. Yasama yetkisinin Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM) ait olması ve bu yetkinin devredilememesi, kuvvetler ayrılığı ilkesinin bir gereğidir. Bu hükme yer veren Anayasa'nın 7. maddesinin gerekçesinde yasama yetkisinin parlamentoya ait olması "demokrasi rejimini benimseyen siyasi rejimlerde kaçınılmaz bir durum" olarak nitelendirilmiştir. Ayrıca, gerekçede "Millet adına kanun koyma yetkisini yasama meclisi yerine getirir. Bu yetki devredilemez. Ancak, Anayasanın 99 ve 129 uncu maddeleri hükümleri saklıdır" denilmek suretiyle bu ilkenin anlamı ve istisnaları

belirtilmiştir. Madde gerekçesinden de anlaşılacağı üzere, yasama yetkisinin devredilemezliği, esasen kanun koyma yetkisinin TBMM dışında başka bir organca kullanılamaması anlamına gelmektedir. Anayasa'nın 7. maddesi ile yasaklanan, kanun yapma yetkisinin devredilmesi-dir. (AYM, E.2011/42, K.2013/60, 9/5/2013; AYM, E.2021/73, K.2022/51, 21/4/2022, § 15).

26. Türevsel nitelikteki düzenleyici işlemler bakımından yürütmenin düzenleme yetkisi, sınırlı, tamamlayıcı ve bağımlı bir yetkidir. Bu nedenle temel ilkeleri belirlenmeksizin ve çerçevesi çizilmeksizin, yürütme organına düzenleme yetkisi veren bir kanun kuralı ile sınırsız, belirsiz, geniş bir alanın yürütmenin düzenlemesine bırakılması, Anayasa'nın belirtilen maddesine aykırılık oluşturur. Bununla birlikte yasama organının temel ilkeleri ve çerçeveyi kanunla belirlendikten sonra uzmanlık ve idare tekniğine ilişkin hususları yürütmeye bırakması, yasama yetkisinin devri olarak yorumlanamaz (AYM, E.2011/42, K.2013/60, 9/5/2013; E.2019/36, K.2021/15, 4/3/2021, § 57).

27. Anayasa'nın açıkça kanunla düzenlenmesini öngörmediği konularda kanunda genel ifadelerle düzenleme yapılarak ayrıntıların düzenlenmesinin yürütmenin türevsel nitelikteki düzenleyici işlemlerine bırakılması mümkündür. Anayasa'da münhasıran kanunla düzenleme yapılması öngörül-meyen konularda yasamanın asliliği ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleri haricinde geçerli olan yürütmenin türevselliği ilkeleri gereği idari işlemlerin kanuna dayanması zorunluluğu vardır. Ancak bu durumda kanunda belirlenmesi gereken çerçeve, Anayasa'nın kanunla düzenlenmesini öngördüğü durumdakinden çok daha geniş olabilecektir (AYM, E.2018/91, K.2020/10, 19/2/2020, § 110; E.2019/36, K.2021/15, 4/3/2021, § 56).

28. Disiplin cezaları, kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacıyla öngörül-müş yapma veya yapmama biçiminde beliren davranış kurallarının ihlali hâlinde uygulanan idari yaptırımlardır. (AYM, E.2018/30, K.2018/94, 25/9/2018, § 16; E.2021/16, K.2021/62, 22/9/2021, § 12). Yükseköğretim öğrencilerine sunulan eğitim ve öğrenim hizmetinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacıyla ihdas edilen disiplin suç ve cezaları öğrencilerin özel hayata saygı gösterilmesini is-teme hakkı, ifade özgürlüğü, eğitim ve öğrenim hakkı gibi pek çok hak ve özgürlüğüne sınırlama getiren bir nitelik taşımaktadır. Bu itibarla disiplin suç ve cezaları sebebi veya sonucu itibarıyla çeşitli temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması sonucunu doğurabilir. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması ise ancak kanuni düzenlemelerle mümkündür.

29. Daha önce ifade edildiği üzere Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik ilkesi, 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır. Bu durumun bir gereği olarak temel hak ve özgürlükleri sınırlamaya yönelik kanuni düzenlemelerin şeklen var olması yanında, keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir düzenlemeler niteliğinde olması gerekir.

30. Kuralla yükseköğretim öğrencilerinin disiplin işlemleri ile ilgili hususların düzenlenmesi yetkisi YÖK'e verilmiş ancak Kanun'un 54. maddesinin (a) fıkrasında düzenlenen disiplin suç ve cezalarına işaret ettiği anlaşılan disiplin işlemleri ile ilgili hususlar belirli bir açıklık ve kesinlikte ortaya konulmamıştır.

31. Kural, disiplin cezası gerektiren eylemlerle disiplin cezalarının belirlendiği ancak disiplin suç ve cezaları arasında yeterli bağlantının kurulmadığı bir alanda idareye söz konusu alanın yönet-melikle düzenlenmesi yetkisini vermektedir. Bu durumda, ilgililerin hangi somut fiil ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun uygulanacağını belirli bir açıklık ve

kesinlikte öngörebilmelerine yasal çerçevede imkân tanıyacak şekilde belirliliğe sahip olmayan düzenlemelerle idareye verilen yet-kinin çerçevesinin çizildiği söylenemez.

32. Bu itibarla kural belirlilik ve yasama yetkisinin devredilemezliği ilkeleriyle bağdaşma-maktadır.

33. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. ve 7. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.”

şeklinde gerekçe kaleme almıştır (Anayasa Mahkemesi'nin 08.09.2022 tarihli ve 2022/54 E.; 2022/99 K. sayılı Kararı).

Anayasa Mahkemesi'nin verdiği iptal kararı karşısında; kanun koyucunun Anayasa'nın 2, 7, 13 ve 42'nci maddelerine -benzer sakatlıktan muzdarip olması hasebiyle- aykırı olan iptali talep edilen bendi kanunlaştırması, Anayasa'nın 153'üncü maddesini ihlal ettiği gibi, hiçbir kimse ve organın kaynağını Anayasa'dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamayacağını öngören 6'ncı maddesine ve Anayasa'nın Başlangıç bölümünde yer alan kuvvetler ayrılığı ilkesine de halel getirmektedir.

h)Uluslararası anlaşmaların iç hukuka etkisi bakımından: Anayasa'nın 90'ıncı maddesine göre temel hak ve özgürlüklere ilişkin usulüne göre yürürlüğe konmuş uluslararası anlaşmalar, (kanunlara nazaran hakkı koruyucu, kullanımını genişletici hükümler barındırması kaydıyla) normlar hiyerarşisinde kanunun üstündedir. İptali talep edilen bent, yukarıdaki başlıklarda aykırı olduğu gösterilen temel haklara ilişkin anayasal düzenlemelerin muadilleri olarak, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin masumiyet karinesine ilişkin 6'ncı; suç ve cezaların kanuniliği ilkesine ilişkin 7'nci; eğitim hakkına ilişkin İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 26'nci; Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nin 13'üncü ; Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 28 ve 29'uncu ; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Ek 1 No'lu Protokolü'nün 2'nci maddelerini ihlal ettiğinden Anayasa'nın 90'ıncı maddesine de aykırıdır.

Tüm bu nedenlerle 7437 sayılı Kanun'un 2'nci maddesiyle 04.11.1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun değiştirilen 54'üncü maddesinin altıncı fıkrasının (f) bendi, Anayasa'nın Başlangıç bölümüne, 2, 5, 6, 7, 10, 13, 17, 38, 42, 58, 90, 123, 130 ve 153'üncü maddelerine aykırıdır; anılan bendin iptali gerekir.

6) 02.02.2023 tarihli ve 7437 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 8'inci maddesiyle 18.06.2017 tarihli ve 7034 sayılı Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesinin Kuruluşu Hakkında Kanun'un yeniden düzenlenen 7'nci maddesinin beşinci fıkrasının Anayasa'ya aykırılığı

7437 sayılı Kanun'un 8'inci maddesiyle 7034 sayılı Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesinin Kuruluşu Hakkında Kanun'un 7'nci maddesi başlığıyla birlikte yeniden düzenlenmiştir. Her ne kadar 7437 sayılı Kanun'un 8'inci maddesinin gerekçesinde bahsi geçmese de; anılan 7'nci maddenin başlığıyla birlikte yeniden düzenlenmesinin temel saiki, Anayasa Mahkemesi'nin 7034 sayılı Kanun'un ilgili hükümleri hakkında verdiği 05.07.2018 tarihli ve 2017/144 E.; 2018/76 K. sayılı iptal kararıdır.

7034 sayılı Kanun'un 7'nci maddesinin 7437 sayılı Kanun'un 8'inci maddesiyle değiştirilmeden önceki hali:

“Düzenleme yetkisi

MADDE 7 – (1) Üniversite bütçesinin hazırlanması, yürürlüğe konulması, uygulanması, muhase-beleştirilmesi, kesin hesap ve faaliyet raporlarının hazırlanması ve ibrası ile ihale usulleri, iç kontrol sis-teminin kurulması ve işletilmesi, Üniversitenin şirketleri ve Vakıfla mali ilişkisi ve mali yönetime ilişkin diğer hususlar Üniversite tarafından düzenlenir.”

şeklinde-dir. Bu hüküm, Anayasa Mahkemesi tarafından Anayasa’nın 130’uncu maddesine aykırı olduğundan bahisle iptal edilmiştir. Akabinde 7034 sayılı Kanun’un 7’nci maddesi, 7437 sayılı Kanun’un 8’inci maddesiyle değiştirilmiştir. Anılan 7’nci maddenin değişiklikten sonraki hali:

“Çeşitli hükümler

MADDE 7- (1) Üniversitenin yıllık harcama planları, gelirleri esas alınarak, Hazine ve Maliye Ba-kanlığı ile Strateji ve Bütçe Başkanlığının görüşleri üzerine, Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Konseyi tarafından düzenlenir.

(2) Üniversitenin hesapları ve bunlarla ilgili işlemleri de dâhil olmak üzere idari ve mali deneti-mi 5 kişilik denetleme kurulu tarafından yapılır. Denetleme kurulu üyeleri Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu üyeleri arasından birer üye ile bağımsız denetçi belgesine sahip bir yeminli mali müşavir üyeden oluşacak şekilde dört yıllığına, ye-minli mali müşavir Üniversite Konseyi ve diğerleri de ilgili idareler tarafından görevlendirilir. Denetleme kurulu üye tam sayısı-yla toplanır ve çoğunlukla karar alır. Denetleme kuruluna üyelerin kendi aralarından seçeceği bir kişi Başkanlık eder. Denetleme kurulu üçer aylık devrelerle yılda en az dört defa toplan-mak ve yıl içinde gerekli gördüğü zamanlarda denetim gerçekleştirmek suretiyle görevini yapar. Üniversite hesapları ve bunlarla ilgili işlemlere ilişkin bütün kayıt ve belgeler ile denetim amaçlı benzeri evrakın denetleme kuruluna eksiksiz olarak tevdi edilmesi zorunludur. Denetime ilişkin usul ve esaslar Üniversite tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

(3) Denetleme kurulu üyelerinden herhangi birisi görev süresi içinde görevinden ayrıldığında, ay-rılan üyenin yerine yeni üye görevlendirilir. Yeni üye, yerine görevlendirildiği üyenin süresini tamamlar. Görev süresi dolan üyeler, yerlerine yeni bir görevlendirme yapılınca-yaya kadar görevlerini sürdürür.

(4) Denetleme kurulu üyelerine, her üç aylık dönemde 20.000 gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda Üniversite bütçesinden karşılanmak üzere ücret ödenir. Söz konusu ücretin ödenmesinde 631 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 12 nci maddesi hükmü uygu-lanır. Her yıl olağan olarak yapılacak olan idari ve mali hususların inceleneceği denetimler sonucu hazır-lanan denetim raporu Üniversite Konseyine ve Cumhurbaşkanlığına, bilgi için Yükseköğretim Kuruluna sunulur.

(5) Üniversiteye, 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanununa göre izin verilenlerden kira dâhil herhangi bir bedel alınmaz.

(6) Diğer hususlarda Anlaşma hükümleri esastır.”

şeklinde-dir. Anılan 7’nci maddenin 7437 sayılı Kanun’un 8’inci maddesiyle değiştirilmeden önceki halinin lafzından anlaşılacağı üzere; maddenin değişiklikten önceki

halinde, ormanların bahsi geçmemektedir. Ancak kanun koyucu, maddeyi yeniden düzenlerken iptali talep edilen fıkrada bu hususu ele almıştır.

Bu noktada belirtmek gerekir ki; 7034 sayılı Kanun'un geçici hükümleri düzenleyen geçici 1'inci maddesi (Anayasa Mahkemesi'nin anılan iptal kararından önce) şu biçimdedir:

“Geçici hükümler

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içinde Üniversitenin ve Vakfın kuruluş işlemlerinde kullanılmak üzere Maliye Bakanlığı bütçesinden gerekli ödenek aktarılır.

(2) İstanbul ili, Pendik ilçesi, Sanayii Mahallesindeki, ekli Krokiye göre ekte koordinatları (ITRF) global koordinat listesinde belirlenmiş, orman vasıflılar da dâhil olmak üzere mülkiyeti Hazine-ye ait taşınmazlar, başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın Üniversiteye bedelsiz olarak tahsis edilmiş sayılır.”

Ancak Anayasa Mahkemesi, söz konusu geçici 1'inci maddenin ikinci fıkrasında yer alan “...orman vasıflılar da dâhil olmak üzere...” ibaresini, Anayasa'nın 169'uncu maddesine aykırı olduğundan bahisle iptal etmiştir. Anayasa Mahkemesi'nin anılan iptal kararının gerekçesinin müteallik bölümü:

“D. Kanun'un Geçici 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasında Yer Alan “...orman vasıflılar da dahil olmak üzere...” İbaresinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

28. Dava dilekçesinde özetle; Üniversiteye tahsis edilen ormanlık arazinin nasıl kullanılacağına dair Kanun'da herhangi bir sınırlama veya belirlilik bulunmadığı, kuralda kullanım koşulları belirlenme-den ve ormanlık arazinin korunmasına ilişkin herhangi bir güvence öngörülmeden orman arazisinin Üni-versiteye tahsis edilmesinin Devletin korumakla yükümlü olduğu ormanlık alanın yok olmasına sebebiyet vereceği, ormanlık alanın Üniversiteye tahsis edilmesini gerektiren bir zorunluluk bulunmadığı belirtile-rek kuralın Anayasa'nın 2. ve 169. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

29. Kanun'un geçici 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, İstanbul ili, Pendik ilçesi, Sanayii Mahallesi'nde bulunan ve Kanun'a ekli krokiye göre ekte koordinatları (ITRF) global koordinat listesinde belirlenmiş; orman vasıflılar da dâhil olmak üzere mülkiyeti Hazineye ait taşınmazların başka hiçbir iş-leme gerek kalmaksızın Üniversiteye bedelsiz olarak tahsis edilmesi öngörülmüştür. Kuralda yer alan “...orman vasıflılar da dahil olmak üzere...” ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

30. Anayasa'nın “Ormanların korunması ve geliştirilmesi” kenar başlıklı 169. maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarında “Devlet, ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi için gerekli kanunları koyar ve tedbirleri alır. Yanan ormanların yerinde yeni orman yetiştirilir, bu yerlerde başka çe-şit tarım ve hayvancılık yapılamaz. Bütün ormanların gözetimi Devlete aittir./ Devlet ormanlarının mül-kiyeti devrolunamaz. Devlet ormanları kanuna göre, Devletçe yönetilir ve işletilir. Bu ormanlar zamana-şımı ile mülk edinilemez ve

kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamaz./ Ormanlara zarar verebilecek hiçbir faaliyet ve eyleme müsaade edilemez. Ormanların tahrip edilmesine yol açan siyasi propaganda yapılamaz; münhasıran orman suçları için genel ve özel af çıkarılamaz. Ormanları yakmak, ormanı yok etmek veya daraltmak amacıyla işlenen suçlar genel ve özel af kapsamına alınmaz.” denilmektedir.

31. Anılan maddenin birinci fıkrasında, Devlete ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi için gerekli kanunların çıkarılması görevi verilmiş; üçüncü fıkrasında ise ormanlara zarar verebilecek hiçbir faaliyet ve eyleme müsaade edilemeyeceği hükmüne bağlanmıştır. Maddenin ikinci fıkrasında da Devlet ormanlarının mülkiyetinin devrolunamayacağı ve zamanaşımı ile mülk edinilemeyeceği belirtildikten sonra kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamayacağı ifade edilmiştir. Buna göre Devlet ormanlarının irtifak hakkına konu olabilmesi için kamu yararının bulunması zorunludur.

32. Ormanların varlığının sağladığı fayda, aynı zamanda ormanların korunmalarındaki kamu yararını oluşturmaktadır. Bu yönüyle ormanlar üzerinde irtifak hakkı tesis edilebilmesi için aranan kamu yararı koşulu, ormanların varlığının sağladığı kamu yararından daha üstün bir kamu yararının varlığını zorunlu kılmaktadır. Bu çerçevede zorunluluk hâli de kamu yararı koşulu kapsamında yer almaktadır. Nitekim Anayasa Mahkemesinin 17/12/2002 tarihli ve E.2000/75, K.2002/200, 7/5/2007 tarihli ve E.2006/169, K.2007/55, 22/11/2007 tarihli ve E.2004/67, K.2007/83 sayılı kararlarında da ormanlar üzerinde irtifak hakkı tesis edilebilmesinin ancak kamu yararının ve zorunluluk hâlinin varlığına bağlı olduğu kabul edilmiştir.

33. Anayasa, Devlet ormanları üzerinde özel mülkiyete izin vermemekte; sadece kamu yararının bulunması hâlinde irtifak hakkı tesis edilmesine imkân tanımaktadır. Önemli olan husus, bu hizmetlere ilişkin bina ve tesislerin devlet ormanları üzerinde bulunması veya yapılmasındaki kamu yararının orman arazisinin bu hizmetlere tahsisini zorunlu hâle getirmesidir. Bu kapsamda kamu yararının zorunlu kıldığı hâllerin talep edilen faaliyetin orman ekolojik sistemi dışında gerçekleştirilmesi imkânı bulunup bulunmadığı hususu gözetilmek suretiyle belirlenmesi gerekir.

34. Orman vasıflı taşınmazlar ve bunların kullanımına ilişkin usul ve esaslar 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu’nda düzenlenmiştir. Kanun’un 17. maddesinin birinci fıkrasında “...her çeşit bina, ağıl ve hayvanların barınmasına mahsus yerler yapılması, tarla açılması, işlenmesi, ekilmesi ve orman içinde yerleşilmesi yasaktır.” demek suretiyle orman arazileri üzerinde yapılaşma kuralı olarak yasaklanmıştır. Maddenin üçüncü fıkrasında ise savunma, ulaşım, enerji, haberleşme, su, atık su, petrol, doğalgaz, altyapı, katı atık bertaraf ve düzenli depolama tesislerinin; baraj, gölet, sokak hayvanları bakımevi ve mezarlıkların; devlete ait sağlık, eğitim, adli hizmet ve spor tesisleri ile ceza infaz kurumlarının ve bunlarla ilgili her türlü yer ve binanın devlet ormanları üzerinde bulunması veya yapılmasında kamu yararı ve zaruret olması hâlinde gerçek ve tüzel kişilere bedeli mukabilinde Orman ve Su İşleri Bakanlığı’nca izin verilebileceği hüküm altına alınmıştır.

35. 6831 sayılı Kanun’un ek 9. maddesine eklenen üçüncü fıkrayla; gerçek veya özel hukuk tüzel kişileri ya da vakıflar tarafından kurulan yükseköğretim kurumları haricindeki yükseköğretim kurumlarına eğitim ve araştırma maksatlı tesisler yapılması için Kanun’un 17. maddesinin üçüncü fıkrasındaki esaslara göre bir başka deyişle kamu yararı ve zaruret olması hâlinde Devlet ormanı sayılan alanlardan bedelli izin verilebileceği, ayrıca izin verilen bu alan

içinde izin sahibi yükseköğretim kurumuna veya Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğüne yurt yapılması maksadıyla da izin verilebi-leceği düzenlenmiştir.

36. Dava konusu kuralda ise İstanbul ili, Pendik ilçesi, Sanayii Mahallesi'nde bulunan ve Kanun'a ekli krokiye göre ekte koordinatları global koordinat listesinde belirlenmiş; Hazineye ait orman vasıflı taşınmazların da başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın Üniversiteye bedelsiz olarak tahsis edilmesi ön-görölmüştür.

37. Anayasa'nın 169. maddesi uyarınca irtifak hakkına konu bina ve tesislerin devlet ormanları üzerinde yapılabilmesi, kamu yararının orman arazisinin bu hizmetlere tahsisini zorunlu kılmasına bağlı bulunmaktadır. Orman arazisinin eğitim ve öğretim amacıyla Üniversiteye tahsis edilmesinde kamu yararı bulunduğu açıktır. Ancak orman arazilerinin başka amaçla kullanımı için kamu yararı bulunması tek başına yeterli olmayıp Üniversiteye ait bina ve tesislerin devlet ormanları üzerinde yapılmasındaki kamu yararının orman arazisinin bu hizmetlere tahsisini zorunlu hâle getirmesi de gerekmektedir.

38. Dava konusu kuralda, herhangi bir zorunluluk hâli belirtilmeksizin Hazineye ait orman vasıflı taşınmazların Üniversiteye tahsis edilmesi öngörölmüştür. Buna göre Üniversite, ormanlık alanı orman vasfını koruyarak kullanabileceği gibi zorunluluk hâli bulunmadan başka amaçlarla da kullanılabilecektir. Ormanlık alanın başka amaçla kullanımı için herhangi bir şart getirilmediğinden başka amaçla kullanımı için zorunluluk bulunup bulunmadığının denetlenmesine de olanak bulunmamaktadır. Dolayısıyla tahsis edilen orman vasıflı taşınmazın herhangi bir zorunluluk bulunmaksızın başka amaçla kullanılıp kullanılmayacağı tamamen Üniversitenin takdirine bırakılmıştır.

39. Bu açıklamalar çerçevesinde İstanbul ili, Pendik ilçesi, Sanayii Mahallesi'nde bulunan ve Kanun'a ekli krokiye göre ekte koordinatları global koordinat listesinde belirlenmiş Hazineye ait orman vasıflı taşınmazların herhangi bir zorunluluk ölçütü gözetilmeksizin Üniversiteye tahsis edilmesi, Anayasa'nın 169. maddesinde öngörülen Devletin ormanları koruma ve genişletme yükümlülüğüyle bağdaşmaktadır.

40. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 169. maddesine aykırıdır. İptali gerekir." şeklinde.

Kanun koyucu da iptali talep edilen fıkrayla Üniversiteye, 31.08.1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu'na göre izin verilenlerden kira dahil herhangi bir bedel alınmaya-cağını düzenlemiştir. Ancak Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararının gereğini karşılama-yan ve iptali talep edilen fıkra, Anayasa'ya aykırıdır.

Öncelikle "Üniversiteye, Orman Kanunu'na göre izin verilenlerden" ibaresinin anlamını ortaya koymak gerekmektedir. Orman Kanunu, esas olarak orman sayılan yerleri (tabii olarak yetişen veya emekle yetiştirilen ağaç ve ağaççık toplulukları yerleri) ve bunların kullanımına fer'i hükümleri düzenlemektedir. Anayasa Mahkemesi'nin de belirttiği üzere Orman Kanunu'nun çeşitli hükümlerinde bu Kanun kapsamındaki arazilerin üniversiteler tarafından kullanımına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir:

Orman Kanunu'nun 17'nci maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekildedir:

“Savunma, ulaşım, enerji, haberleşme, su, atık su, petrol, doğalgaz, hava ayrıştırma, altyapı, katı atık bertaraf ve düzenli depolama tesislerinin; baraj, gölet, sokak hayvanları bakımevi ve mezarlıkların; Devlete ait sağlık, eğitim, adli hizmet ve spor tesisleri ile ceza infaz kurumlarının ve bunlarla ilgili her türlü yer ve binanın Devlet ormanları üzerinde bulunması veya yapılmasında kamu yararı ve zaruret olması halinde, gerçek ve tüzel kişilere bedeli mukabilinde Çevre ve Orman Bakanlığınca izin verilebilir. Devletçe yapılan ve/veya işletilenlerden bedel alınmaz. Bu izin süresi kırkdokuz yılı geçemez. Bu alanlarda Devletçe yapılanların dışındaki her türlü bina ve tesisler iznin sona ermesi halinde eksiksiz ve bedelsiz olarak Orman Genel Müdürlüğünün tasarrufuna geçer. Söz konusu tesisler Orman Genel Müdürlüğü veya Çevre ve Orman Bakanlığı ihtiyacında kullanılabilir veya kiraya verilmek suretiyle değerlendirebilir. İzin amaç ve şartlarına uygun olarak faaliyet gösteren hak sahiplerinin izin süreleri; yer, bina ve tesislerin rayiç değeri üzerinden belirlenecek yıllık bedelle doksandokuz yıla kadar uzatılabilir. Bu durumda devir işlemleri uzatma süresi sonunda yapılır. Verilen izinler amaç dışında kullanılamaz.”

Orman Kanunu'nun ek 9'uncu maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekildedir:

“Gerçek veya özel hukuk tüzel kişileri ya da vakıflar tarafından kurulan yükseköğretim kurumları hariç olmak üzere; yükseköğretim kurumlarına eğitim ve araştırma maksatlı tesisler yapılması için bu Kanunun 17 nci maddesinin üçüncü fıkrası esaslarına göre orman sayılan alanlardan bedelli izin verilebilir. Ayrıca, izin verilen bu alan içinde izin sahibi yükseköğretim kurumuna veya Yük-sek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğüne yurt yapılması maksadıyla bedelli izin verilebilir. Verilen bu izinlerden ağaçlandırma ve arazi izin bedeli dışında herhangi bir bedel alınmaz.”

Anılan fıkralar birlikte ele alındığında; yükseköğretim kurumlarına eğitim ve araştırma maksatlı tesisler yapılması için orman sayılan alanlardan bedelli izin verilebilmesi için; kamu yararı ve zorunluluk halinin kümülatif (birlikte) şart olarak arandığı hususu ortaya çıkacaktır. Ancak iptali talep edilen fıkroda, kamu yararı ve zorunluluk haline ilişkin temellendirme yapılmadığı gibi; kira dahil herhangi bir bedelin de alınmayacağı düzenlenerek Orman Kanunu'ndan ayrı bir rejim öngörülmüştür.

Bu noktada belirtmek gerekir ki; “Üniversiteye, Orman Kanunu'na göre izin verilenlerden kira dahil herhangi bir bedel alınmamasına” ilişkin hüküm ile “orman vasıflı taşınmazların, başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın Üniversiteye bedelsiz olarak tahsis edilmiş sayılmasına” ilişkin hüküm; lafzi bakımından farklı biçimde kaleme alınmış olsa da; içerik itibarıyla aynıdır. Zira her ikisinde de Orman Kanunu kapsamında değerlendirilen taşınmazlar söz konusudur ve bu taşınmazlar, Üniversitenin bedelsiz kullanımına açılmaktadır. Yine “Orman Kanunu kapsamında bir taşınmaza izin verilmesi” ile “orman vasıflı arazinin tahsisi”; arazi üzerinde irtifak hakkı kurulmasının görünüm biçimlerinden ikisidir. Zira “irtifak hakkı, hak sahibine eşya üzerinde kullanmayla ve yararlanmayla ilgili yetkilerin bir bölümünü veya tümünü sağlayan ya da malikin mülkiyetle ilgili yetkilerinin bazılarının kullanılmasını, hak sahibi yararına yasaklayan bir sınırlı ayni haktır (MK 779).”

İhtilafli düzenleme, aşağıda ayrıntılı olarak gösterildiği üzere Anayasa'ya aykırıdır.

a)Ormanlardan yararlanmanın kümülatif koşulları (kamu yararı ve zorunluluk hali) bakımından:

Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 169'uncu maddesinin önemini vurgulamıştır: "Anayasa'nın 169. maddesinde, ormanların ülke yönünden taşıdığı büyük önem gözetilerek, korunmaları ve geliştirilmeleri konusunda ayrıntılı düzenlemelere yer verilmiştir. Bu özel ve ayrıntılı düzenlemelerin ülkemizde orman örtüsünün sürekli yok edilmesi gerçeğinden kaynaklandığı kuşkusuzdur. Anayasanın 169. maddesinin birinci fıkrası gereğince Devlet, doğal kaynaklarımızın en önemlilerinden birisi olan ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi için gereken tedbirleri alıp kanun koymak ve bütün ormanların gözetimi ödevini yerine getirmek durumundadır". (Anayasa Mahkemesi'nin 07.05.2007 karar tarihli ve 2006/169 E.; 2007/55 K. sayılı Kararı).

Anayasa'nın 169'uncu maddesinde ormanların kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamayacağı açıkça hüküm altına alınmıştır. Yine Anayasa Mahkemesi'nin anılan kararında belirtildiği üzere; kamu yararı, zorunluluk halini haizdir. Bu bağlamda iptali talep edilen fıkra konu Orman Kanunu kapsamındaki araziler bakımından (irtifak hakkı tesisinin bir görünümü olarak) Üniversiteye izin verilmesinin anayasal sınırını, Anayasa'nın 169'uncu maddesi çizmektedir. Ancak Üniversiteye, Orman Kanunu'na göre izin verilenlerden kira dahil herhangi bir bedel alınmamasında amaçlanan kamu yararı ve aranan zorunluluk hali, bilimsel ve objektif biçimde ortaya konulmadığından; iptali talep edilen fıkra, söz konusu anayasal sınırı ihlal etmektedir.

Başka bir anlatımla kamu yararı ve zorunluluk hali olmaksızın iptali talep edilen fıkra konu Orman Kanunu kapsamındaki arazilere (irtifak hakkı tesisinin bir görünümü olarak) bedelsiz izin verilmesi; Devletin anılan anayasal hükümlerdeki pozitif yükümlülüğünü yerine getirememesine, ormanların muhafaza edilememesine, bu alanların bütünlüğünün bozulmasına ve daralmasına neden olacaktır. Söz konusu özel ve ayrıntılı anayasal hüküm, bir yandan Devletin ormanlara ilişkin hukuki işlem yaparken onu kayıtlayacak sınırlar ihtiva ederken; diğer yandan gelecek nesillere miras kalacak ülke bütünlüğünün korunmasına hizmet etmektedir. Ancak iptali istenen fıkra; Devletin Anayasa'nın anılan amir hükmü uyarınca yüklendiği koruma yükümlülüğüne uyulduğunu gösterecek asgari güvenceleri içermemektedir. Gerçekten de; orman arazisinin kullanımı bakımından Üniversiteye izin verilmesinin eğitim özelindeki kamu hizmetiyle güdülen kamu yararı olduğu ileri sürülse de; anılan fıkra hükmünde bir zorunluluk hali ortaya konulmamıştır. Diğer bir söyleyişle orman arazisinin mutlak olarak kullanılması gerektiğini, başka bir arazinin aynı işlevi kesinkes göremeyeceğini gösterir bir zorunluluk hali açıklanmamıştır. Bu konuda takdir yetkisine sahip olan Üniversite, orman arazisini zorunluluk hali olmaksızın yahut amacı dışında da pekâlâ kullanabilecektir. Üniversitenin bu konudaki takdir yetkisine yönelik kanuni kayıt (kümülatif olarak kamu yararı ve zorunluluk hali) öngörülmediğinden; Üniversitenin denetiminde esas alınacak objektif kıstas da bulunmamaktadır.

Şu halde, ihtilafli fıkra sonucunda bir kez bu taşınmazların kullanımına (irtifak hakkının bir görünümü olarak) izin verilince, anılan bedelsiz iznin doğası gereği, Devletin söz konusu anayasal yükümlülüğünü yerine getirmesi imkansız hale gelecek ya da en azından ancak kısmen ve çok zor ifa şeklinde edilebilecektir. Oysa, görüldüğü üzere, ortada, Devletin Anayasa uyarınca yüklendiği pozitif yükümlülüğü etkisiz hale getirecek şekilde kira dahil herhangi bir bedel alınmaksızın Üniversiteye, Orman Kanunu'na göre izin verilmesini gerektirecek bir zorunluluk bulunmamaktadır.

Kanun koyucu, Anayasa Mahkemesi'nin öngördüğü çekinceleri bertaraf edememiş; içerik itibarıyla aynı hükmü ihtiva eden kuralı, başka kelimelerle tekrar kanunlaştırmıştır. Bu nedenle iptali talep edilen fıkra, Anayasa'nın 169'uncu maddesine aykırıdır.

b)Sağlıklı, dengeli ve yaşanılabilir, güvenli ve planlı bir çevrede yaşama hakkı, tabiat varlıklarının ve ormanların korunması bakımından:

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 2 ve Anayasa'nın 17'nci maddelerinde temelini bulan yaşam hakkı ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8 ve Anayasa'nın 56'ncı maddelerinde örtülü biçimde ve doğrudan hüküm altına alınan çevre hakkı birlikte ele alındığında ortaya çıkacağı üzere; herkesin sağlıklı, dengeli ve yaşanılabilir, güvenli ve planlı bir çevrede yaşama hakkı vardır. Buna ek olarak; Anayasa'nın 5'inci maddesinde Devletin temel amaç ve görevleri arasında "... kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak ... insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak" sayılmıştır. Anılan maddeler gereğince Devlet, sağlıklı, dengeli ve yaşanılabilir, planlı bir çevrede yaşama hakkının standardının sağlanması için gerekli tedbirleri almalıdır.

"Anayasa'nın 56. maddesinin birinci fıkrasında, "Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir." hükmüne yer verilmek suretiyle, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkı güvenceye bağlanmıştır. Anılan maddenin ikinci fıkrasında, çevreyi geliştirmenin, çevre sağlığını korumanın ve çevre kirlenmesini önlemenin devletin ve vatandaşların ödevi olduğu belirtilmiştir. Madde gerekçesinde de vurgulandığı üzere, devlete, vatandaşın korunmuş çevre şartlarında, beden ve ruh sağlığı içinde yaşamını sürdürmesini sağlamanın yanında, hem kirlenmenin önlenmesi hem de doğal çevrenin korunması ve geliştirilmesi için gereken tedbirleri alma ödevi yüklenmiştir. 2872 sayılı Kanun'un, Anayasa'nın 56. maddesiyle devlete yüklenen, çevre kirlenmenin önlenmesi, doğal çevrenin korunması ve geliştirilmesi için gereken tedbirleri alma ödevinin ifası amacıyla çıkarıldığı anlaşılmaktadır" (Anayasa Mahkemesi'nin 03.07.2014 tarihli ve 2013/89 E.; 2014/116 K. sayılı Kararı).

"2872 sayılı Yasa'nın değiştirilen 2. maddesinde, sürdürülebilir çevre "Gelecek kuşakların ihtiyaç duyacağı kaynakların varlığını ve kalitesini tehlikeye atmadan, hem bugünün hem de gelecek kuşakların çevresini oluşturan tüm çevresel değerlerin her alanda (sosyal, ekonomik, fizikî vb.) ıslahı, korunması ve geliştirilmesi sürecini ifade eder"; sürdürülebilir kalkınma ise, "Bugünkü ve gelecek kuşakların, sağlıklı bir çevrede yaşamasını güvence altına alan çevresel, ekonomik ve sosyal hedefler arasında denge kurulması esasına dayalı kalkınma ve gelişmeyi ifade eder" şeklinde tanımlanmıştır. Buna göre sürdürülebilir çevre ve sürdürülebilir kalkınma ilkelerinin içeriği itibarıyla hem bugünün hem de gelecek kuşakların çevresini oluşturan tüm çevresel değerlerin her alanda ıslahı, korunması ve geliştirilmesi ile sağlıklı bir çevrede yaşamasını güvence altına aldığı açıktır" (Anayasa Mahkemesi'nin 15.01.2009 tarihli ve 2006/99 E.; 2009/9 K. sayılı Kararı).

Kanun koyucu tarafından saygı gösterilmesi gereken sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı, uluslararası seviyedeki bağlayıcı normlar ve yumuşak hukuk (soft law) belgeleri tarafından da öngörülmektedir. Türkiye'nin de taraf olduğu 1966 tarihli Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme m.12/1-b, sağlık hakkının bir unsuru olarak ve dolaylı şekilde sağlıklı bir çevrede yaşama hakkına atıf yapmaktadır. 1972 Stockholm Birleşmiş Milletler İnsan ve Çevre Konferansı Bildirgesi'nin 2'nci mad-desine göre: "İnsan çevresinin korunması ve geliştirilmesi dünyamızın her yerinde insan-ların refahını ve kalkınmasını etkileyen önemli bir konu, bütün insanların özlemi ve bütün hükümetlerin görevidir". 1992'de Rio de Janeiro'da ilan edilen Rio Bildirgesi'nin 1'inci maddesi uyarınca: "İnsanların, tabiatla uyum içinde, sağlıklı ve üretken bir yaşam hakları vardır".

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM) ifade ettiği üzere; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) madde 8 uyarınca, Devletlerin, öncelikle, çevreye ve insan sağlığına yönelik zararları etkili şekilde önlemeye yönelik yasal ve idari bir çerçeve oluşturma ödevi vardır (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin 27.01.2009 tarihli ve 67021/01 Başvuru No'lu, Tatar/Romanya, Kararı, § 88). Devletlerin, öncelikle, özellikle tehlikeli bir faaliyet söz konusu olduğunda, bu faaliyetten kaynaklanabilecek risk konusunda, ilgili faaliyetin özelliklerine uygun bir düzenleme getirmeleri pozitif yükümlülükleri vardır (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin 24.01.2019 tarihli ve 54414/13, 54264/15 Başvuru No'lu Cordella ve diğerleri / İtalya Kararı, § 159). Yine AİHM'ye göre; "Tabiatla ormanların ve daha genel olarak çevrenin korunması, savunulması kamuoyunda ve bunun sonucunda da kamu makamlarında devamlı ve güçlü bir ilgi doğuran bir değer oluşturmaktadır. Ekonomik gereklilikler ve hatta mülkiyet hakkı gibi bazı temel haklara, özellikle de devlet bu konuda yasa yaptığında, çevrenin korunmasına ilişkin düşünceler karşısında, öncelik verilmemelidir" (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin 08.07.2008 tarihli ve 1411/03 Başvuru No'lu Turgut ve diğerleri/Türkiye Kararı, § 90). AİHM, çevreye verilen ağır zararların, sağlığı açısından ciddi bir tehlike oluşturmadığında dahi, kişinin esenliğini etkileyebileceğini ve özel ve aile yaşamı hakkına zarar verecek şekilde, konutundan yararlanmasını engelleyebileceğini ifade etmiştir (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin 09.12.1994 tarihli ve 16798/90 Başvuru No'lu López Ostra/İspanya Kararı, § 51). Yetkili merciler tarafından çevresel risk ve tehlikelerle ilgili bilgilerin aktarılmaması, 8'inci maddeyi ihlal edebilir (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin 19.02.1998 tarihli ve 14967/89 Başvuru No'lu Guerra ve diğerleri/İtalya Kararı; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin 27.01.1994 tarihli ve 67021/01 Başvuru No'lu Tatar/Romanya Kararı). AİHM, ihtiyatlılık ilkesinin, devletlere, bilimsel ve teknik kesinlik yokluğunda, çevreye ağır ve geri dönüşü olmayan bir zarar riskini engellemeye yönelik etkili ve ölçülü tedbirleri almakta gecikmemeyi tavsiye ettiğini belirtmektedir (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin 27.01.1994 tarihli ve 67021/01 Başvuru No'lu Tatar/Romanya Kararı, § 109).

Çevresel meselelerin sıklıkla çevresel kirlilik bağlamında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önüne taşındığı ve Mahkemece, söz konusu çevresel rahatsızlığın, devletin veya özel kişilerin faaliyetleri sonucunda oluşması arasında bir ayırım gözetilmeksizin, Sözleşme'nin 8'inci maddesi kapsamında güvence altına alınan hukuksal çıkarlarla bağlantı kurulmak suretiyle incelendiği anlaşılmaktadır (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin 18.06.2013 tarihli ve 50474/08 Başvuru No'lu Bor/Macaristan Kararı, § 25 ve bkz. Anayasa Mahkemesi'nin 30.06.2016 tarihli ve 2014/3977 Başvuru No'lu D. Ö. Kararı).

Görüldüğü üzere; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de içtihatlarında Devletin, bireyin sağlıklı ve güvenli bir çevrede yaşamasını sağlamak için önlemleri almaya dair kesin bir yükümlülüğü olduğunu vurgular. Söz gelimi Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 30.11.2004 tarihli ve 48939/99 Başvuru No'lu Önerıldız/Türkiye kararında çöplükten yayılan metan gazının patlaması sonrasında birçok insanın yaşamını yitirmesiyle sonuçlanan olayda; Devletin pozitif yükümlülüklerini yerine getirmediği gerekçesiyle yaşam hakkının ihlaline karar vermiştir:

“Tehlikeli endüstriyel faaliyetler

“Önerıldız/Türkiye

30 Kasım 2004 (Büyük Daire)

Başvuranın evi, dört belediye tarafından ortak kullanılan bir çöp dökme alanının yakınındaki bir arazi üzerinde inşa edilmiş olup, ruhsatsızdır. Nisan 1993'te çöp dökme alanında meydana gelen metan gazı patlaması sonucunda yanarak çevreye saçılan atıklar başvuranın evi de dâhil olmak üzere 10'dan fazla evi kül etmiş ve başvuran bu yangında 9 akrabasını kaybetmiştir. Başvuran, yetkililerin dikkatini bu tarz bir patlama ihtimaline çeken bir bilirkişi raporu hazırlanmış olmasına karşın, yetkililerin önleyici tedbir almadıklarından şikâyetçi olmuştur.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, başvuranın dokuz akrabasının kazara ölümünün engellenmesi için uygun girişimlerde bulunulmadığı gerekçesiyle, Sözleşme'nin 2. maddesinin esas bakımından ihlal edildiğine hükmetmiştir. Mahkeme ayrıca, kanunda yaşam hakkının korunmasına ilişkin yeterli güvencelerin bulunmadığı gerekçesiyle, Sözleşme'nin 2. maddesinin usul bakımından da ihlal edildiğine hükmetmiştir. Mahkeme özellikle, Hükümetin, söz konusu gecekondu bölgesinin sakinlerini burada yaşamının arz ettiği riskler konusunda bilgilendirmemiş olduğunu gözlemlemiştir. Hükümet bu konuda bilgilendirme yapmış olsaydı dahi insanların hayatını tehlikeden koruyacak gerekli uygulama tedbirlerini alma sorumluluğu devam etmekteydi. Düzenleyici çerçeve eksikti; zira çöp dökme alanının açılması veya faaliyetleri ile ilgili tutarlı bir denetim sistemi mevcut değildi. Aynı şekilde, imar planlama politikası da yetersizdi ve bunun kuşkusuz söz konusu kazaya yol açan olaylar zincirinde payı vardı. Mevcut davada Mahkeme ayrıca, Sözleşme'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin (mülkiyetin korunması) ihlal edildiğine, Sözleşme'nin 2. maddesinin esası kapsamındaki şikâyete ilişkin olarak Sözleşme'nin 13. maddesinin (etkili başvuru hakkı) ihlal edildiğine ve Sözleşme'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesi kapsamındaki şikâyete ilişkin olarak da Sözleşme'nin 13. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.”

Ayrıca Anayasa, 63'üncü maddesiyle de Devlete tabiat varlıklarını ve değerlerini koruma yükümlülüğü yüklemiştir. Anayasa'nın 169'uncu maddesinin birinci fıkrasında Devletin ormanların korunması ve sahaların genişletilmesi için gerekli kanunları koyacağı ve tedbirleri alacağı; üçüncü fıkrasında ormanlara zarar verebilecek hiçbir faaliyet ve eyleme müsaade edilemeyeceği hükme bağlanmıştır.

Daha genel olarak, Anayasa'nın 56'ncı maddesinde “önlemek”, “korumak” ve “geliştirmek” şeklinde Devlet için öngörülen üçlü yükümlülük, Anayasa'nın çevre-doğa ve ülkenin bileşenlerine ilişkin hükümler bütünü için geçerlidir . Bu bağlamda, Anayasamızda kamu yararı ile özdeşleşen kırsal-kentsel ve kültürel çevreye ilişkin hükümlerin sistematik bir biçimde ve bütün olarak değerlendirilmesi, Anayasal kurgunun “Türkiye ekosistemi”ni korumaya elverişli olduğunu ortaya koymaktadır . Bu itibarla, Türkiye ekosistemi açısından risk yaratma olasılığı yüksek olan sektör ve alanlara ilişkin yasal düzenlemelerin Anayasa'ya uygunluk yönünden değerlendirilmesi büyük önem taşımaktadır.

İptali istenen fıkra konu kira dahil herhangi bir bedel alınmaksızın Üniversiteye, Orman Kanunu'na göre (irtifak hakkının tesis biçimlerinden biri olan) izin verilirken aranan kamu yararı ve zorunluluk hali, bu bağlamda ele alınmalıdır. Zira Kaboğlu'nun da belirttiği üzere;

“-“KORUMAK””: Madde 56 gereğince, “çevre sağlığını korumak,” devletin, yurttaşların ve yatırımcıların ödevidir. Devletin koruma yükümlülüğü, çevre sağlığı ile sınırlı olmayıp, uyumlu ve dengeli bir çevre korumasını kapsamına almaktadır. Aslında koruma yükümlülüğü, madde 63'te belirtildiği üzere, “tarihsel, kültürel, doğal mirası” da içermektedir. Madde 43'e göre, “Kıyıları, devletin hüküm ve tasarrufu altındadır”. Yine madde 168' e göre,

“Tabii servetler ve kaynaklar devletin hüküm ve tasarrufu altındadır”. Dahası, “Devlet, ormanların korunması ve sahaların genişletilmesi için gerekli kanunları koyar ve tedbirleri alır” (md. 169).

Bu koruma ödevi, devletin doğrudan faaliyetlerine ilişkin olduğu gibi, özel sektör açısından da geçerlidir: İlgili devlet organları gerekli düzenlemeleri yapar; ilgili kuruluşların etkinliklerini düzenleme çerçevesinde yerine getirip getirmediğini denetler ve kuralları ihlal edenlere yaptırım uygular. Ne var ki kamu makamları, bu üçlü yükümlülüklerini yerine getirmediği için, Türkiye çevresi, koruma bir yana sürekli yağmalanır hale gelmiş bulunuyor.

....”

İptali istenen fıkrayla konu kira dahil herhangi bir bedel alınmaksızın Üniversiteye, Orman Kanunu’na göre (yukarıda defaten açıklandığı üzere) kamu yararı olmaksızın ve zorunluluk hali aranmaksızın (irtifak hakkının tesis biçimlerinden biri olan) izin verilmesi, Devletin anılan Anayasal koruma yükümlülüğünü ve doğal ortamın korunması bakımından ödev ve sorumluluklarını yerine getirememesine neden olacaktır. Zira Anayasa’nın 3’üncü maddesinde vurgulandığı üzere; ülke, bir bütündür ve bu bütünlüğün içinde: tabiat varlıkları ve değerleri ile ormanlar da bulunmaktadır. Bunlardan yararlanma usulleri arasında tercihte bulunurken, kamu yararı gözetilmemesi ve zorunluluk hali aranmaması; bunların korunmasına yönelik özel anayasal rejimin (Anayasa’nın 3, 5, 17, 56, 63 ve 169’uncu maddelerinde yer alan hükümlerin) fiilen etkisiz hale getirilmesine neden olacaktır. O kadar ki; iptali istenen fıkra; Devletin Anayasa’nın anılan amir hükümleri uyarınca yüklendiği koruma yükümlülüğüne uyulduğunu gösterecek asgari güvenceleri içermemektedir. Gerçekten de; iptali istenen fıkrada, Devletin sağlıklı, dengeli ve yaşanılabilir, planlı bir çevrede yaşama hakkının güvencelanması için gerekli tedbirleri alma yükümlülüğünü temin edecek hiçbir kayıt bulunmamaktadır.

Bu çerçevede son olarak belirtmek gerekir ki çevrenin korunması ve üniversite kurulması, birbirine tezat değil; bilakis birbirini destekleyen olgulardır. Her ikisinin de birey açısından önemi, kıyaslanamayacak ve yadsınamayacak düzeydedir. Birey için en makbulü, birinin diğerine feda edilmemesidir. Bunu sağlamanın yollarından biri de söz konusu ormanlar üzerinde tasarrufta bulunurken kamu yararının gözetilmesi ve zorunluluk halinin aranmasıdır. Ancak iptali talep edilen fıkra, kamu yararını ve zorunluluk halini haiz değildir. Bu nedenlerle iptali talep edilen fıkra; Devletin insanların sağlıklı, dengeli ve yaşanılabilir, planlı bir çevrede yaşanması ile tabiat varlıkları ve değerleri ile ormanların korunmasını sağlamaya yönelik pozitif yükümlülüklerini ve doğal ortamın korunması bakımından ödev ve sorumluluklarını yerine getirmesini zaafa uğratacağından, Anayasa’nın 3, 5, 17, 56, 63 ve 169’uncu maddelerine aykırıdır.

c) Erkler ayrılığı ilkesi, hiçbir kimsenin veya organın Anayasa’dan kaynaklanmayan bir yetkiyi kullanamaması ve Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığı bakımından: Anayasa Mahkemesi kararlarında Anayasa’nın 153’üncü maddesinde belirtilen bağlayıcılık ilkesine aykırılıktan söz edilebilmesi için iptal edilen kuralla dava konusu yeni düzenlemenin içerik ve kapsam bakımından aynı ya da benzeri olması gerektiği belirtilmektedir (Anayasa Mahkemesi’nin 12.11.1991 tarihli ve 1991/7 E.: 1991/43 K. sayılı Kararı).

Anayasa Mahkemesi, eldeki dava konusuyla içerik itibarıyla aynı olan 7034 sayılı Kanun’un geçici 1’inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “...orman vasıflılar da dahil olmak üzere...” şeklindeki ibareyi iptal ettiği kararında; yukarıda yer verilen gerekçeyi kaleme almıştır (Anayasa Mahkemesi’nin 05.07.2018 tarihli ve 2017/144 E.; 2018/76 K. sayılı Kararı).

Anayasa Mahkemesi'nin verdiği söz konusu iptal kararı karşısında; kanun koyucunun (yukarıda açıklandığı üzere) Anayasa'nın 169'uncu maddesine -aynı sakatlıktan muzdarip olması hasebiyle- aykırı olan iptali talep edilen fıkraı kanunlaştırması, Anayasa'nın 153'üncü maddesini ihlal ettiği gibi, hiçbir kimse ve organın kaynağını Anayasa'dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamayacağını öngören 6'ncı maddesine ve Anayasa'nın Başlangıç bölümünde yer alan kuvvetler ayrılığı ilkesine de hanel getirmektedir.

ç)Uluslararası anlaşmaların iç hukuka etkisi bakımından:

Türkiye Cumhuriyeti tarafından imzalanmış çevrenin korunmasına yönelik birçok sözleşme (söz gelimi Viyana Sözleşmesi, Montreal Protokolü, BMİDÇS, KP, BÇS, Kartagena Protokolü, BMÇMS, CITES, Ramsar, Barselona Sözleşmesi, Boşaltma Protokolü, Tehlikeli Atık Protokolü, LBS Protokolü, Müdahale ve Acil Durum Protokolü, SPA ve Biyoçeşitlilik Protokolü, Bükreş Sözleşmesi, LBS Protokolü, Acil Durum Protokolü, Boşaltma Protokolü, Biyolojik Çeşitlilik ve Peyzaj Protokolü, Basel Sözleşmesi, BAN Değişikliği, Stockholm Sözleşmesi, CLRTAP, EMEP Protokolü, Bern Sözleşmesi, ICCAT, Avrupa Peyzaj Sözleşmesi, Antarktika Andlaşması, Madrid Protokolü) bulunmaktadır.

7437 sayılı Kanun'un, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin taraf olduğu anılan Sözleşme ve Antlaşmaların ortaya koyduğu temel ilkelerin aksine kaleme alınması, Devletin uluslararası sorumluluğunu doğuracak; çevrenin korunmasına yönelik temel ilkelerle çelişen kanun hükümleri uygulamada hukuki belirliliği ortadan kaldıracaktır. O halde iptali talep edilen fıkradaki hukuka aykırılıklar, söz konusu Sözleşme ve Antlaşmaların gereklerinin karşılanmasına engeldir.

Ayrıca, Anayasa'nın 90'ıncı maddesine göre temel hak ve özgürlüklere ilişkin usulüne göre yürürlüğe konmuş uluslararası anlaşmalar, (kanunlara nazaran hakkı koruyucu, kullanımını genişletici hükümler barındırması kaydıyla) normlar hiyerarşisinde kanunun üstündedir. İptali talep edilen fıkra; yaşam ve çevre haklarına ilişkin Anayasa hükümleriyle benzer hükümler içeren Türkiye'nin taraf olduğu anlaşmaları ve yumuşak hukuk (soft law) belgelerinin hükümlerini de (söz gelimi Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 2 ve 8'inci maddeleri, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 3 ve 25'inci maddeleri, 1982 Dünya Doğa Şartı, 1992 tarihli Rio Zirvesi sonrası düzenlenen uluslararası belgeler ve özellikle 1. ilkesinde "İnsanların, doğayla uyum içinde sağlıklı ve üretken bir yaşam hakları vardır." denilen Rio Bildirgesi, 1992 Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi, 1997 Kyoto Protokolü, 1972 Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme) ihlal ettiğinden Anayasa'nın 90'ıncı maddesine de aykırıdır. Üstelik, unutulmamalıdır ki uluslararası hukuk; çevre hakkının korunması bakımından Devletlerin taraf olmadığı antlaşmaların dahi Devletler bakımından yükümlülük doğuracağı yönünde gelişmektedir. Nitekim, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, çevre sözleşmelerini, söz konusu sözleşmelere taraf olmayan Devletlere ilişkin kararlarda da referans norm olarak kullanmaktadır.

Tüm bu nedenlerle 7437 sayılı Kanun'un 8'inci maddesiyle 18.06.2017 tarihli ve 7034 sayılı Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesinin Kuruluşu Hakkında Kanun'un yeniden düzenlenen 7'nci maddesinin beşinci fıkrası, Anayasa'nın Başlangıç bölümüne, 3, 5, 6, 17, 56, 63, 90, 153 ve 169'uncu maddelerine aykırıdır; anılan fıkranın iptali gerekir.

III. YÜRÜRLÜĞÜ DURDURMA İSTEMİNİN GEREKÇESİ

02.02.2023 tarihli ve 7437 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile getirilen iptali talep edilen düzenlemeler, çeşitli kanunlarda hukuka aykırı değişiklikler, eklemeler yapmaktadır. Kamu yararına aykırı olan, telafisi mümkün olmayacak sonuçlara yol açacak bu düzenlemelerin iptal davası sonuçlanana kadar yürürlüğünün durdurulması gerekmektedir.

Nitekim anayasal düzenin hukuka aykırı kural ve düzenlemelerden en kısa sürede arındırılması, hukuk devleti sayılmanın en önemli gerekleri arasında sayılmaktadır. Anayasa'ya aykırılıkların sürdürülmesi, özenle korunması gereken hukukun üstünlüğü ilkesini de zedeleyecektir. Hukukun üstünlüğünün sağlanamadığı bir düzende, kişi hak ve özgürlükleri güvence altında sayılamayacağından, bu ilkenin zedelenmesi hukuk devleti yönünden giderilmesi olanaksız durum ve zararlara yol açacaktır.

Bu zarar ve durumların doğmasını önlemek amacıyla, Anayasa'ya açıkça aykırı olan ve iptali istenen hükmün iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüğünün de durdurulması istenerek Anayasa Mahkemesi'ne dava açılmıştır.

IV. SONUÇ VE İSTEM

02.02.2023 tarihli ve 7437 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un

1) 2'nci maddesiyle 04.11.1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun değiştirilen 54'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (2) numaralı alt bendi, (b) bendinin (1) numaralı alt bendi ve (c) bendinin (1) numaralı alt bendi, Anayasa'nın Başlangıç bölümüne, 2, 5, 6, 7, 10, 13, 17, 38, 42, 58, 90, 123, 130 ve 153'üncü maddelerine,

2) 2'nci maddesiyle 04.11.1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun değiştirilen 54'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (3) numaralı alt bendi, Anayasa'nın Başlangıç bölümüne, 2, 5, 6, 7, 10, 13, 17, 25, 26, 38, 42, 58, 90, 123, 130 ve 153'üncü maddelerine,

3) 2'nci maddesiyle 04.11.1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun değiştirilen 54'üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin (7) numaralı alt bendi, Anayasa'nın Başlangıç bölümüne, 2, 5, 6, 7, 10, 13, 17, 25, 26, 34, 38, 42, 58, 90, 123, 130 ve 153'üncü maddelerine,

4) 2'nci maddesiyle 04.11.1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun değiştirilen 54'üncü maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinin (2) numaralı alt bendi, Anayasa'nın Başlangıç bölümüne, 2, 5, 6, 7, 10, 13, 17, 36, 38, 40, 42, 58, 90, 123, 130 ve 153'üncü maddelerine,

5) 2'nci maddesiyle 04.11.1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun değiştirilen 54'üncü maddesinin altıncı fıkrasının (f) bendi, Anayasa'nın Başlangıç bölümüne, 2, 5, 6, 7, 10, 13, 17, 38, 42, 58, 90, 123, 130 ve 153'üncü maddelerine,

6) 8'inci maddesiyle 18.06.2017 tarihli ve 7034 sayılı Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesinin Kuruluşu Hakkında Kanun'un yeniden düzenlenen 7'nci maddesinin beşinci fıkrası, Anayasa'nın Başlangıç bölümüne, 3, 5, 6, 17, 56, 63, 90, 153 ve 169'uncu

Esas Sayısı : 2023/78
Karar Sayısı : 2024/55

maddelerine aykırı olduğundan iptaline ve uygulanması halinde giderilmesi güç ya da olanaksız zarar ve durumlar olacağı için, iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesine ilişkin istemimizi saygı ile arz ederiz.”